

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 2

*dotyczy. Ekspoz. polsk. gosp.
polskoekonomicznej*

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

**SPOŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESIE.**

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 945**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU

Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNUROW

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
ZAGADNIENIE RÓWNOWAGI BUDŻETOWEJ W ZWIĄZKACH SAMORZĄDOWYCH — ALEKSAN- DER K. IVANKA	1533	RYNEK AKCYJNY	1548
OBLICZENIA CIĘŻARÓW PUBLICZNYCH — K. SOKO- ŁOWSKI	1535	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1549
ŻYCIE GOSPODARCZE:		Gospodarka drogowa w roku budżetowym 1930/31 — J. G.	
Z MINISTERSTWA SKARBU	1539	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1549
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWO- DAWCZYCH	1539	Ruch w porcie gdańskim w listopadzie 1932 r. — A. R.	
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		POCZTA I TELEGRAF	1550
GÓRNICTWO WĘGŁOWE	1541	KRONIKA BIEŻĄCA:	
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1543	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1551
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	1543	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1552
Procesy strukturalne w przemyśle włókienniczym Łodzi — M. K.		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY	1545	PODATKI I OPŁATY	1552
ROLNICTWO	1545	KREDYT	1553
HANDEL:		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1553
HANDEL ZAGRANICZNY	1545	Z POCZTOWEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI	1554
Zmiany w strukturze handlu zagranicznego w 1932 r.		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL WEWNĘTRZNY	1547	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
Rynek obuwiany — W. D.		OGÓLNE	1555
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1547	STANY ZJEDNOCZONE AM.	1556
		WĘGRY	1557
		SZWAJCARJA	1557
		WIADOMOŚCI BIEŻĄCE	1558
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1558

ZAGADNIENIE RÓWNOWAGI BUDŻETOWEJ W ZWIĄZKACH SAMORZĄDOWYCH

ZAGADNIENIE uzdrowienia gospodarki samorządowej jest od kilku miesięcy obszernie dyskutowane. Problem stanowi tu zagadnienie utrzymania równowagi budżetowej samorządów. Zagadnienie to składa się z 3 elementów: 1) wielkości dochodów, 2) wielkości wydatków, t. j. zakresu działalności, 3) regulacji zobowiązań dłużnych. Rozpatrzmy pokolei wszystkie 3 zagadnienia.

Dochody związków samorządowych są, rzecz oczywista, naskutek znanych przyczyn kryzysowych wielkością stale malejącą:

	Dochody zw. kom. ogółem	W z p o d a t k ó w	t e m: z p r z e d s i e n i o s t w i z a k ł a d ó w
1929/30	1 087	577	154
1930/31	950	392	157
1931/32			
1932/33	712		

Zniżka dochodów samorządu została wywołana nie tylko zmniejszaniem się wpływów naskutek kryzysu. Jednocześnie w wielu wypadkach nastąpić musiało obniżenie stawek opłat za korzystanie ze świadczeń zakładów i przedsiębiorstw użyteczności publicznej, których wysokość stała się niewspółmierną z możliwością płatniczą szerokich warstw ludności, dla zaspakajania potrzeb których służą zakłady i przedsiębiorstwa użyteczności publicznej.

Nie można odmówić słuszności poglądom, że przyjdzie czas, może wkrótce, kiedy dochody będą wzrastać. Trzeźwość nakazuje jednak, by dla analizy doraźnych warunków obracać się w tych ramach, jakie nakreśliła rzeczywistość. Oczywiście, trudno jest ustalić, czy poziom dochodów się ustabilizował, w każdym razie ostrożność nakazuje przypuszczać, iż w 1933/34 r. nie będzie on wyższy niż w 1932/33 r. W ten sposób w analizie naszej z pośród 3 wymienionych

uprzednio elementów, element dochodów przyjmujemy jako nie dający się zmienić w kierunku dostosowania do poziomu wydatków. Tak więc problem równowagi budżetowej sprowadza się przede wszystkim do dwóch pozostałych elementów: wielkości wydatków (zakresu działalności) i regulacji zobowiązań.

W globalnej sumie budżetów związków samorządowych główny odsetek stanowią miasta (około 75%). Stosunek budżetów gmin wiejskich do budżetów miast (bez spłaty długów) wynosi 1:3, podczas gdy liczba ludności wiejskiej do miejskiej stanowi akurat stosunek odwrotny — 3:1. Ta odwrotność sama jeszcze nic nie mówi, jest ona może tylko poniekąd wskaźnikiem, iż punktu ciężkości problemu finansów komunalnych szukać należy w zagadnieniu gospodarki miejskiej.

Wydatki zwyczajne miast

	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33
	m i l j o n y $\mathcal{Z}$			
Ogółem	442	473		384
w tem:				
administracja	103	98		83
oświata	54	44		42
opieka społeczna	43	45		57
zdrowotność	71	73		32
drogi i place	40	37		28
spłata długów	58	88		86

Sytuacja finansowa gmin miejskich jest podwójnie skomplikowana: konjunkturalnie i strukturalnie. Konjunkturalnie gdyż budżety miast są najbardziej wrażliwe na stan zatrudnienia przemysłowego z uwagi na zagadnienie opieki społecznej i akcję zatrudnienia bezrobotnych. Strukturalnie ze względu na proces urbanizacji ludności w Polsce. Jak wiadomo, znaczna część ludności wiejskiej nie jest w stanie znaleźć zatrudnienia na wsi i emigruje do miast (jak obecnie, powiększając kadry bezrobotnych). Według obliczeń Gł. Urz. Stat. stosunek ludności miejskiej i wiejskiej przedstawiał się następująco:

	Ludność miejska	Ludność wiejska
	%	%
1921	25	75
1931	27	73

To też problem zdrowej gospodarki miejskiej wiąże się ściśle z kwestją uprzemysłowienia kraju.

W lepszej sytuacji niż miasta znajdują się gminy wiejskie i powiatowe związki komunalne, jak to wykazuje następujące zestawienie wydatków (w miljn. $\mathcal{Z}$):

	Gminy wiejskie		Miasta		Pow. zw. komun.	
	1929/30	1932/33	1929/30	1932/33	1929/30	1932/33
Ogółem (zwyczaj.)	127	120	442	384	155	120
w tem:						
administracja	51	44	103	83	28	20
oświata	29	30	54	42	9	2
opieka społecz.	7	13	43	57	8	6
zdrowotność	9	5	71	32	22	9
drogi	12	5	40	28	61	47
długi	4	6	58	86	12	16

Budżety powiatowych związków komunalnych są przede wszystkim inwestycyjne i jako takie są bardziej elastyczne, budżety zaś gmin wiejskich są typem budżetu o wydatkach administracyjnych i przeto nie przedstawiają większych zagadnień, a ciężar obsługi długu stanowi w budżetach gmin nieznaczny odsetek.

Obsługa długu stanowi b. poważny, a wzrastający odsetek w budżetach samorządowych. Stosunek wydatków na obsługę długu do ogółu wydatków zwyczajnych wynosił:

	1929/30	1932/33
	%	%
Gminy wiejskie	3.5	5.0
Miasta	13.1	22.4
Powiatowe związki komunalne	8.1	13.3

Należy zaznaczyć, iż wysoki odsetek obsługi długów w miastach — mimo swej wysokości — nie obejmuje całości należnych spłat — część bowiem zobowiązań krótkoterminowych znalazła się poza realizacją w budżecie 1932/33 i będzie następnie umorzona zgodnie z trybem, przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej o dochodzeniu roszczeń pieniężnych i egzekucji należności pieniężnych, opartych na tytułach prywatno-prawnych, przypadających od związków komunalnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 809).

Jakież wnioski nasuwają się z powyższej analizy? Można by przyjąć punkt widzenia czysto oszczędnościowy i wysunąć tezę powrotu do rozmiarów gospodarki np. z 1926 r. Porównanie ówczesnych wydatków z preliminowanymi na rok bieżący dochodami daje następujący wynik:

	Gminy wiejskie	Miasta	Powiaty
A. — Dochody zwyczaj. w 1932/33 r.	119	384	125
B. — Wydatki w 1926 r. (bez obsługi długu)	74	240	81
w tem:			
administracja	32	59	15
oświata	16	33	5
opieka społeczna	4	24	4
zdrowotność	6	43	12
drogi	4	25	32
C. — Obsługa długu w 1932/33 r.	6	86	16
Razem B + C	80	326	97

Postawienie pewnego roku jako wytycznej o tym miałyby metodyczne znaczenie, gdyż ułatwiałoby rewizję zakresu działalności, o którym to zagadnieniu mówi się obecnie. Jednakże zgóry powiedzieć można, iż pewne pozycje, np. opieki społecznej, byłyby nie-realne, zbyt zmieniły się warunki rynku pracy. Co więcej, takie postawienie sprawy byłoby zbyt jednostronne, bowiem miałyby ono charakter wyłącznie oszczędnościowy, a nie racjonalizacyjny. Tymczasem istota zagadnienia polegałaby na racjonalizacji pewnych zakresów działania, dziś odbywających się na 3 płaszczynach (państwo, samorząd terytorjalny, ubezpieczenia społeczne), a często 4 i 5 (państwo, samorząd terytorjalny, ubezpieczenia społeczne, samorząd gospodarczy, organizacje społeczne). Przy takim ujęciu zagadnienia układ rozpatrywanych problemów winien być nie według instytucji gospodarujących (związki samorządowe, ubezpieczenia i t. d.), lecz według zagadnień (problem drogowy, problem lecznictwa i t. d.). Tylko przy tej metodzie analizy stanu faktycznego pod kątem widzenia racjonalizacji da się utworzyć właściwe ramy dla każdego zagadnienia i podział funkcji, a co za tem idzie i oszczędność.

Aleksander K. Ivánka

OBLICZENIA CIĘŻARÓW PUBLICZNYCH

OBCIĄŻENIE społeczeństwa na rzecz Skarbu Państwa mierzyć można rozmaitemi sposobami, z których każdy opiera się na metodzie statystycznej. Wszak statystyka „stanowi język, którego interpretacja nie zawsze jest łatwa. By można było wyciągać z niej dokładne wskazówki, należy umieć je czytać”¹⁾). Obliczyć takie czy inne obciążenie jest względnie łatwo; o wiele trudniej jest znaleźć właściwą metodę porównawczą, gdyż sama wielkość obciążenia mówi bardzo mało. Nie wystarczy powiedzieć, że ciężary publiczne w Polsce w 1932 roku wynoszą — powiedzmy „na chybił trafił” — zł 3 miljard.; trzeba jeszcze przeprowadzić porównanie pomiędzy rokiem 1932 a latami „prosperity” (1927—1929) lub osłabienia tętna życia gospodarczego (1925) albo przedwojennymi, porównać Polskę z innymi państwami, a zawsze pamiętać o sprowadzeniu porównań do wspólnego mianownika. I to jest najtrudniejsze. Nie można bowiem porównywać dwóch krajów o wręcz odmiennej kulturze materialnej, a tem samem odmiennym stosunku rolnictwa do przemysłu, o różnej strukturze ludności zawodowo czynnej, o różnym ustosunkowaniu się zakresu fiskalnego państwa i samorządów, o różnym nasileniu przebiegu konjunktury i t. p. Wyeliminowanie tych jaskrawych rozbieżności jest niekiedy niemal niepodobiestwem, do tego zaś dołączają się trudności, płynące z braku jednolitej metody publikacji źródeł, t. zn. zestawień statystycznych, zamknięć budżetowych i t. d. Jeżeli porównywanie obciążenia fiskalnego w Anglii, Francji, Niemczech i Włoszech jest w pewnych granicach, i to z wielką ostrożnością we wnioskowaniu, dopuszczalne i naukowo uzasadnione, to przy braniu Polski za podstawę porównań należy a limine odrzucić wielkoprzemysłowe kraje Zachodu, a raczej operować krajami Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, zdając sobie jednak sprawę ze względności tych porównań.

Zadaniem niniejszego artykułu nie jest przeprowadzenie obliczeń porównawczych, których wartość realna byłaby wręcz nieznaczna, lecz podkreślenie szeregu momentów natury raczej ogólnej, bez których te czy inne dane statystyczne, nawet o wartości pozytywnej, mogłyby zawisnąć w powietrzu.

Pragnęlibyśmy przedewszystkiem zastrzec się przeciwko zbyt pochopnym wnioskom, wyciąganym z obliczenia globalnego ciężaru. Ten ostatni jest wielkością dosyć przypadkową, a jego znaczenie tylko pozorne. Aby go zrozumieć, należy w pierw poznać szczegółowo elementy, z których się składa, których jest linią wypadkową o dziwnym niekiedy układzie.

„Do hód jednostek płynie w ostateczności z trzech źródeł: z renty gruntowej, z procentu od kapitału i z pracy zarobkowej. Każdy podatek musi być zapłacony ostatecznie bądź z jednego z tych trzech źródeł, bądź też ze wszystkich trzech źródeł jednocześnie” — powiada A. Smith. Stąd wniosek, że obciążenie daninami publicznymi należy badać dla każdej grupy oddzielnie, aby się zorientować, jakie ciężary dotyczą własność rolną, jakie spadają na

barkę przemysłu, handlu i finansów, a jakie obciążają pracę najemną. Dzisiejszy stan statystyki skarbowej nie pozwoliłby nam jeszcze na dokładnie spreycyzowane wnioski.

Co można, a czego nie należy brać za podstawę obliczenia ciężaru fiskalnego, wyjaśniliśmy szczegółowo w artykule p. t. „Analiza przychodów Państwa”¹⁾). Wylczyliśmy tam, że projektowane w preliminarzu na rok 1933/34 obciążenie właściwe, obciążenie podatkowe społeczeństwa, wynosi zł 1 633 miljn., z czego na podatki bezpośrednie i pośrednie oraz opłaty stemplowe i monopolowe przypada zł 1 373 miljn., reszta zaś składa się z opłat za czynności i usługi Państwa, podatków i opłat na rzecz funduszy etc. Ustalając, jako punkt wyjścia, kwotę zł 1 633 miljn., zastosować możemy następujące obliczenia:

Preliminarz na 1933/34 r. przewiduje właściwy ciężar fiskalny, który jest mniejszy o + 25%, aniżeli wykazały zamknięcia rachunkowe za 1928/29 r., będący dla Skarbu rokiem optymalnym. Daniny komunalne, otrzymane przez samorząd (gminy wiejskie, miasta, powiaty i województwa), w 1928/29 r. wyniosły zł 661,3 miljn. Jeżeli przyjmujemy, że w 1933/34 r. spadną one również o 25%, czyli do sumy zł 496 miljn., to się okaże, iż globalne obciążenie na rzecz Skarbu Państwa i samorządu ma wynieść zł 2 129 miljn.

Chcąc tę sumę wyrazić w przedwojennej sile nabywczej przy pomocy średniej arytmetycznej wskaźników cen hurtowych i kosztów utrzymania (71), zakładając przytem (założenie czysto dowolne), że poziom cen w listopadzie 1932 r. będzie poziomem przeciętnym w 1933/34 r. — dojdziemy do następujących rezultatów: dzieląc sumę zł 2 129 miljn. przez 71 i mnożąc przez 100, otrzymamy kwotę 3 miljard. franków złotych (ściślej 2 999 miljn. fr. zł.).

Ponieważ w 1928/29 r. Państwo i samorzady poabrały zł 2 892 miljn., a ówczesną siłę nabywczą pieniądza wyrażała przeciętna wymienionych wskaźników, wynosząca 121 punktów, więc we frankach o przedwojennej sile nabywczej obciążenie to wynosiło 2 390 miljn. fr. zł. Dysproporcja na niekorzyść chwili obecnej wynika, rzecz prosta, z niemożności dopasowania tempa zmniejszania ciężaru danin publicznych do tempa wzrostu siły nabywczej pieniądza. Ta dysharmonja jest nieunikniona, przyczem w okresie depresji bije ona w podatnika, w okresie ożywienia — w skarb publiczny.

Przy 32 milionach ludności obciążenie 2 999 miljn. fr. zł. daje 94 fr. zł. na 1 mieszkańca. Dla informacji podamy, że w g obliczeń Prof. Angelopoulosa obciążenie na 1 mieszkańca wynosiło (we fr. zł.):

	1913	1930
Anglia	142	369
Francja	125	264
Niemcy	74	227
Włochy	75	120

W 1912 r. wzgl. 1913 r. wpływy z danin państwowych na rzecz b. państw zaborczych, uzyskane z ziem

¹⁾ Angelos Angelopoulos: „Charges fiscales et dépenses publiques” Paris 1932, str. 3. Następne cytaty z wymienionej pracy będą sygnowane znakiem: „Charges . . . . str. . . . .”.

¹⁾ „Polska Gospodarcza” zes. 48/1932, str. 1415.

polskich, wynosiły w przybliżeniu 1 657 milj. fr. zł. Jeżeli ludność tych ziem (t. j. Królestwa Kongresowego, Małopolski, Poznańskiego i Pomorza) wynosiła 21 milj. ludzi, to na 1 mieszkańca ciężar fiskalny państwowy stanowił przed wojną blisko 80 fr. zł. W porównaniu więc z latami, poprzedzającymi bezpośrednio wojnę europejską, ciężar fiskalny w roku bieżącym i przyszłym nieznacznie tylko się odchylił, a gdy się weźmie pod uwagę ciężary na rzecz samorządów — to kto wie, czy obciążenie, obliczone na głowę ludności, nie będzie jednakowe.

Z uwagi atoli na względną wartość przeliczeń „na 1 mieszkańca” nie możemy zapuszczać się zbyt daleko w wyciąganiu wniosków z powyższych porównań „w czasie i przestrzeni”. O wiele już lepszy jest sposób przeliczenia obciążeń na 1 mieszkańca zawodowo czynnego, o ile znajdziemy wspólną platformę dla sprecyzowania tego pojęcia. Prof. Angelopoulos za ludność zawodową czynną przyjął ludność w wieku 15 ÷ 65 lat; ta kategoria w Polsce według obliczeń G. U. S. ma stanowić ok. 70% ogółu mieszkańców. W myśl powyższego otrzymany prawdopodobny ciężar 2 999 milj. fr. zł. stanowić będzie na 1 mieszkańca zawodowo czynnego 132 fr. zł. Z cytowanego źródła wynika, iż obciążenie to wynosiło (we fr. zł.):

	1913	1930
Anglja	360	857
Francja	245	479
Niemcy	182	427
Włochy	160	240

I tej metodzie nie przypisujemy poważniejszego znaczenia. Przechodzimy przeto do najbardziej popularnej w ostatnich czasach metody porównywania ciężarów publicznych z dochodem społecznym. Prof. Taylor¹⁾ oblicza ciężar podatkowy w Polsce na 10·35% dochodu społecznego przed wojną, a na 16·5% w 1927/28 r., przyczem zakłada, że dochód społeczny = 8 milj. fr. zł. i nie bierze pod uwagę podatków samorządowych, które szacuje na 4·2% tegoż dochodu. Prof. Taylor stwierdza również, że przed wojną obciążenie podatkowe na rzecz państwa wynosiło w Europie Środkowej i Zachodniej 10 ÷ 20%, po wojnie zaś 20 ÷ 30% dochodu społecznego. Według Prof. Angelopoulosa ciężar fiskalny (na rzecz państwa i samorządów) stanowił (w %-ach dochodu społecznego):

	1913	1930
Anglja	11·3	24·9
Francja	13·4	22·0
Niemcy	8·1	23·2
Włochy	13·0	22·8

Dr. Bohdan Dederko²⁾ ustalił obciążenie na rzecz Skarbu w wysokości 15% dochodu społecznego (dla 1928/29 r.). Posługując się obliczeniami W. Wakara, doszedł on do wniosku, że globalny ciężar świadczeń publicznych stanowił 24·5%. Ponieważ W. Wakar brał wpływy budżetowe w całości i doliczał ponadto składki na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych, wynikowa liczba Dr. Dederki jest i nieporównalna i za wysoka. Z naszych wyliczeń (zł 2 129 milj.) wynikałoby, że w 1933/34 r., o ile dochód społeczny, który dla 1928/29 r. Dr. Dederko przyjął w kwocie zł 19 milj., zniży się o 25%, t. j. do kwoty zł 14·2 milj.,

Skarb Państwa i samorzady zabiorą 15%. Jeżeli dochód społeczny spadnie, powiedzmy, do połowy dochodu 1928/29 r., to tem samem i ciężar publiczny podniesie się do 22%. Z uwagi na niepodobiestwo snucia perspektyw co do możliwej wysokości dochodu społecznego w roku przyszłym, ograniczamy się tutaj do próby porównań bez wyciągania jakiegokolwiek wniosku.

Tem więcej nie możemy tego uczynić, że „dochód społeczny nie odzwierciadla ustroju ekonomicznego danego kraju i nie określa dobrobytu społecznego. Ten ostatni określa jedynie sposób repartycji dochodu i bogactwa narodowego pomiędzy klasy społeczne lub sposób, według którego różne klasy mogą zaspokoić swe potrzeby. Porównanie dochodu i obciążenia fiskalnego na głowę mieszkańca doprowadza nas do fałszywych wniosków. Prof. Angelopoulos porównał 29 krajów pod względem wysokości dochodu na głowę mieszkańca i otrzymał, że „Kuba jest po Stanach Zjednoczonych Am. najbogatszym krajem na świecie, podczas gdy Indie są najbiedniejszym¹⁾”. Mało tego: obciążenie fiskalne w dwóch krajach można porównywać ze sobą dopiero wówczas, gdy się bierze pod uwagę globalną wysokość dochodu społecznego i globalny ciężar opodatkowania. Cóż z tego, że obciążenie na 1 mieszkańca wynosi w kraju A, dajmy na to, zł 150, gdy w kraju B zł 125, jeżeli dochód społeczny osiąga tam zł 1.500 (A), tutaj zaś tylko zł 1.000 (B). „Odczuwanie tego samego procentowego obciążenia musi być bardzo różne zależnie od wielkości dochodu narodowego. Ten sam procent może być nieznośny, uniemożliwiający kapitalizację, a nawet dostateczną konsumpcję, przy małym dochodzie narodowym, wypadającym na głowę ludności, a natomiast w zamożnym społeczeństwie może być łatwo opłaconym ciężarem²⁾”. W „Gospodarce Narodowej³⁾” obliczono, rzecz prosta, w przybliżeniu — że w 1929 r. „z dochodu rocznego w kwocie zł 640 obywatelowi polskiemu pozostawało przeciętnie zł 528, które mógł przeznaczyć na kapitalizację i konsumpcję sensu largo. Przy uwzględnieniu wskaźnika siły kupna... pozostałość ta równa się zł 440 przedwojennym. Stanowi to 30·5% pozostałości, przypadającej na 1 mieszkańca w Niemczech, 23% — we Francji i 19% — w Anglii”. Analogicznie biorąc, jeżeli ciężary fiskalne w Anglii i Francji stanowią ten sam odsetek dochodu społecznego, nie można jeszcze twierdzić, że ciężar fiskalny jest w obu krajach jednakowy. Przeciwnie, należy powiedzieć, że waga tych ciężarów jest w danym wypadku większa we Francji aniżeli w Anglii. Obciążenie małego dochodu jest bardziej dotkliwe niż dużego⁴⁾.

Przeprowadzając badania nad stosunkiem ciężarów fiskalnych do dochodu społecznego, nie możemy również zapominać o społecznym układzie ludności badanych krajów. „Dobrobyt społeczny nie zależy tylko od dochodu społecznego, lecz przede wszystkim od sposobu, według którego dochód jest podzielony między klasy społeczne i zapewniającego zaspokojenie potrzeb klas niższych. Podział dochodu nie jest jednakowy w różnych krajach, a nawet się różni w tym samym kraju⁵⁾”. Tem samem opodat-

¹⁾ „Charges . . .”, str. 49.

²⁾ Z cytowanej pracy Prof. E. Taylora.

³⁾ Zesz. 14/15 z 1932 r., str. 225.

⁴⁾ „Charges . . .”, str. 44.

⁵⁾ „Charges . . .”, str. 41 ÷ 42.

¹⁾ Dr. Edward Taylor: „Polityka skarbowa i system podatkowy Rzeczypospolitej Polskiej”, Poznań 1929.

²⁾ Dr. Bohdan Dederko: „Dochód społeczny Polski” („Kwartalnik Statystyczny” tom IX/1932, zes. 2).

kowanie dochodów należy rozpatrywać w ścisłym związku z faktyczną strukturą dochodową poszczególnych klas i grup społecznych. „Jeżeli w danym kraju wyższe dochody należą do rzadkości, wysokie stawki mają znaczenie li-tylko teoretyczne¹⁾. W Niemczech w 1928 r. dochody fundowane obciążone były w wys. 10'64%, we Francji zaś 13'90%, natomiast dochody nefundowane odpowiednio: 4'60% i 3'95%. Jednakowoż dochód z pracy stanowił w Niemczech 65%, gdy we Francji już tylko 42% ogólnego dochodu; reszta przypadała na kapitał. W Niemczech, jak podaje Prof. Angelopoulos, obciążenie podatkowe dochodów robotniczych stanowiło w latach 1926 ÷ 1927 ok. 58%, we Francji zaś 30%, przyczem „rezerwa fiskalna“, t. j. pozostałość dochodu, wolna od opodatkowania, była w obu krajach niemal jednakowa, chociaż dochód robotnika niemieckiego był dwukrotnie wyższy. W Niemczech podatki dochodowe podlega 55% robotników, we Francji natomiast zaledwie 11%. Wyższe minimum egzystencji i silniejsze „potrącenia społeczne“ z opodatkowanego dochodu robotniczego we Francji w porównaniu z Niemcami zmniejszają opodatkowany dochód.

Polska statystyka skarbową, niestety, nie przeprowadziła dotychczas podobnych obliczeń. Znamy jedynie liczbę płatników, ich dochody i podatek dochodowy dla dochodów fundowanych, natomiast dla dochodów nefundowanych znamy dokładnie tylko liczbę płatników i podatek, przez nich zapłacony, ale i to bez pracowników państwowych. Chcąc te dane uzupełnić, należy jako liczbę pracowników państwowych, podlegających podatki dochodowemu, przyjąć 350.000, a ich dochód w 1928 r. w kwocie zł 1 680 miljn.²⁾. W ten sposób otrzymamy następujące wyliczenie:

	D o c h o d y:		
	fun- dowa- ne	niefun- dowa- ne	razem
Liczba płatników — w tys.	592	857	1 449
Dochód podatkowy — w miljn. zł	3 490	4 054	7 544
„ na 1 płatnika — w zł	5 896	4 726	5 204
Podatek dochodowy — w miljn. zł	301	115	416
„ na 1 płatnika — w zł	509	134	287
„ „ 1 „ — w % do- chodu	8'6	2'8	5'5

W ten sposób obliczone („z zastrzeżeniem błędów i omyłek“) dochody dzielą się, jak następuje: z kapitału 46% dochodu społecznego, z pracy 54% lub — z kapitału 72% podatku dochodowego, z pracy 28%.

Rozpatrując stosunek obciążenia do dochodu społecznego, nie możemy pominąć milczeniem jednej ważnej kwestji, a mianowicie t. zw. minimum egzystencji, które gra rolę decydującą w ocenie ciężarów fiskalnych. Minimum egzystencji wynosiło w Anglii w latach 1929 ÷ 30 \$ 75 na głowę. Gdyby ta kwota mogła być przeniesiona do innego mniej zamoznego kraju, np. do Włoch, okazałoby się, że niemal cała ludność znalazłaby się poniżej granicy opodatkowania. Stąd słuszne jest twierdzenie, że „aby móc określić siłę płatniczą danego kraju, należy w pierw określić minimum egzystencji — standard of life jego ludności. Określenie standard of life nie zostało dotąd obiektywnie uznane. Poglądy na tę kwestję nie są ostateczne i jednomyślne. Jakże to

są potrzeby, które mają tworzyć owe „minimum egzystencji“? Czy to ma być tylko suma dóbr, niezbędna do spożycia dla utrzymania życia ludzkiego? Czy to utrzymanie obejmuje również wydatki, niezbędne do wychowania, a zwłaszcza wykształcenia technicznego, ludzi?“¹⁾.

Przyjmując za podstawę obliczenia Prof. Gini'ego i własne, Prof. Angelopoulos skonstruował następującą tabelkę (dane dla 1930 r. — we frankach przedwojennych):

Na 1 mieszkańca:	Angja	Francja	Niemcy	Włochy
Dochód społeczny brutto	1 528	1 196	977	521
Minimum egzystencji	388	311	363	249
Dochód społeczny netto	1 140	885	614	272
Podatki	369	264	227	120
Pozostałość	771	621	387	152

Dla Polski (1929 r.) możemy skonstruować analogiczne obliczenie, biorąc jako dochód społeczny dane Dr. Dederki, jako minimum egzystencji — przeciętny roczny zarobek 1 robotnika,²⁾ dzielony przez 5 (średnia liczba osób w rodzinie) i jako podatki — przeciętną podatków bezpośrednich i opłat państwowych i samorządowych oraz składek do ubezpieczeń społecznych, tudzież zamieniając złote na franki o przedwojennej sile kupna:

Dochód społeczny brutto	608
Minimum egzystencji	421
Dochód społeczny netto	187
Podatki bezpośrednie	71
Pozostałość	116

Wobec trudności określenia minimum egzystencji powyższe wyniki należy przyjmować „cum grano salis“.

I choćby te wyliczenia były statystycznie wierne, to jednak nie odpowiadałyby zadaniu, gdyż biorąc one za punkt wyjścia 1 mieszkańca, a nie 1 płatnika. Tymczasem stwierdzono, że np. liczba płatników podatku dochodowego wynosiła (1927 r.) w Anglii 27'2% ogółu ludności, we Francji 5'6%, w Niemczech 14'0% i we Włoszech 12'8%. Biorąc pod uwagę osoby fizyczne, opłacające podatek dochodowy od dochodów tak fundowanych, jak i nefundowanych, otrzymamy, że w Polsce w 1928 r. płatników tych było ok. 1 445 000, czyli 4'8% ogółu ówczesnej ludności (t. j. ok. 29 900 000). Jest to liczba b. niska, zrozumiała na tle rolniczego charakteru naszego kraju, a ponadto wynikająca z niskiego przeciętnego poziomu dochodów. Jeżeli z pośród 423 726 robotników przemysłowych (1930 r.) poniżej minimum podatkowego, t. j. zł 2 500 rocznie, znajdowało się 396 260, czyli 94%³⁾, to — aczkolwiek w wyliczeniu tem operujemy przeciętnymi, a nie wielkościami indywidualnymi — niskie normy zarobkowe są faktem niewątpliwym. Z prac Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach wynikałoby, że w najlepszym (1928/29 r.) dochód brutto na 1 ha nie przekraczał d'a drobnej własności zł 1 000, wynosząc przeciętnie zł 585 rocznie; ponieważ ok. 45% gospodarstw rolnych posiada maksimum 3 ha. więc niemal połowa (ściślej jakieś 40%) gospodarstw rolnych nie podpada pod rygorysty ustawy o podatku dochodowym, przewidującej zł 1 500 jako minimum dochodu, wolne od opodatkowania. Że tem większy ciężar spada na barki płacących, to jest zrozumiałe i — nieuniknione. W miarę poprawy konjunktury

¹⁾ „Charges . . .“, str. 54.

²⁾ Przyjmujemy, że skoro na 1 pracownika w 1933/34 r. ma przypaść zł 3 600 rocznie, to w 1928 r. dochód ten był o $\frac{1}{3}$ większy.

¹⁾ „Charges . . .“, str. 50.

²⁾ P. „Statystyka Pracy“ rocznik XI, zes. 2/1932, str. 173.

³⁾ P. „Statystyka Pracy“ rocznik XI, zes. 2/1932, str. 175.

i wzrostu dobrobytu społecznego będzie też wzrastała liczba płatników podatkowych, a tem samem będzie malał (proporcjonalnie) ciężar, spoczywający na każdym podatniku, którego dochód przekracza minimum, wolne od podatku. Zresztą podatek dochodowy nie gra w Polsce tak doniosłej roli, jak np. w Anglii, gdzie w 1925 r. przyniósł 66% ogółu wpływów z bezpośrednich i pośrednich danin skarbowych (a więc bez wpływów z monopolów), ani nawet we Francji, gdzie stanowił 40%; dla Polski obliczony w ten sam sposób podatek dochodowy stanowił w przecięciu lat 1926/27 ÷ 1929/30 tylko 13% danin skarbowych.

Podatki bezpośrednie (1925 r.) stanowiły w odsetkach danin skarbowych: w Anglii 69%, we Francji 47%, w Niemczech 59% i we Włoszech 48%; dla Polski otrzymamy za lata 1926/27 ÷ 1929/30 30·3%¹⁾. Podatki mieszane, do których Prof. Angelopoulos zalicza podatek obrotowy i transportowy oraz opłaty stemplowe, stanowiły w Anglii 0·1%, we Francji 26%, w Niemczech 16% i we Włoszech 5%; w Polsce — 34·4%²⁾. Reszta przypada na podatki pośrednie, t. j. podatki konsumpcyjne i cła.

Obciążenie podatkowe niejednakowo obciąża majątek i dochód z niego, obrót i spożycie. Przyjrzyjmy się tym działom pobieżnie. Angielski podatek dochodowy obciążał w 1928/29 r. ok. 43% dochodu, przy czem 35% szło na „income tax”, a 8% na „super tax”. We Francji — według raportu Komisji Ekspertów — wszystkie podatki od papierów wartościowych (1925 r.) stanowiły 37·6%, od obligacji zaś 34·5% dochodu, jakie papiery te przynosiły. Niemiecki Urząd Statystyczny oblicza, że w 1928 r. wszystkie podatki wyniosły 54·7% dochodu, a 5·0% kapitału czynnego. Tak dokładnych obliczeń dla Polski nie posiadamy. Na podstawie statystyki Ministerstwa Skarbu możemy jedynie stwierdzić, że w 1928 r. od zł 3 490 miljn. dochodu podatkowego osoby fizyczne i prawne zapłaciły podatku zł 301 miljn., czyli 8·7%. Jest coprawda rzeczą charakterystyczną, że z tych zł 301 miljn. — zł 125 miljn., czyli 41%, przypadało na dochody ponad zł 200 tys.; owe zł 125 miljn. dzieli się na zł 107 miljn. podatku, zapłaconego przez 364 osoby prawne (po zł 293 tys. na każdą), i na zł 18 miljn., podatku, uiszczonego przez 155 osób fizycznych (po zł 118 tys. na każdą).

O obciążeniu obrotu wiemy b. mało, gdyż przeprowadzone badania dotyczą tylko pojedynczych faz obrotu. Niemcy obliczają, że obrót był w 1928 r. obciążony w wysokości 3·5 ÷ 3·7%.

Opierając się na danych, które, w stosunku do czasów przedwojennych, czerpiemy z cytowanej już książki Prof. Taylora, odnośnie zaś 1929/30 r. — z „Rocznika Ministerstwa Skarbu”, odnośnie zaś 1933/34 r. — z preliminarza na ten rok, możemy podać poniżej ciekawą ewolucję obciążenia z tytułu podatków bezpośrednich, wliczając do nich również i podatek przemysłowy (w miljn. fr. zł.; 10-owy nadzwyczajny dodatek rozdzielamy pro rata parte):

	1912(1913)	1929/30	1933/34
Podatek dochodowy	24	255	281
„ gruntowy	28	47	84
„ budynkowy	39	43	93
„ przemysłowy	45	320	297
„ od kapitału	10	16	8
Inne podatki	14	1	16

¹⁾ Dorzucając 0%-owy nadzwyczajny dodatek pro rata parte.

Odsetki, kary i grzywny	2	43	23
Podatek majątkowy	—	33	38
Razem:	162	758	840

Przechodzimy z kolei do obciążenia spożycia. Podatki konsumpcyjne i cła wynosiły lub mają wynosić: w 1929/30 r. fr. zł 510 miljn., w 1933/34 r. fr. zł 439 miljn. Eliminując cła, jako czynnik par excellence konunkturalny, otrzymamy następujące porównanie dla podatków pośrednich i opłat monopolowych, obciążających spożycie, przy czem dane przedwojenne podajemy za Prof. Taylorem (w miljn. fr. zł.):

	1912(1913)	1929/30	1933/34
Trunki	217	324	242
Tytoń	59	267	373
Sól	10	29	46
Cukier	80	107	148
Mięso	2	—	—
Olej skalny	24	23	34
Zapałki i zapalniczk.	8	6	6
Inne	2	8	27
Odsetki, kary i grzywny	?	3	2
Razem:	402	767	878

Ponieważ przed wojną nie było monopolu solnego, zapalczanego i tytoniowego, spirytusowy zaś istniał jedynie w b. dzielnicy rosyjskiej, jasne jest, że obciążenie z tytułu podatków od spożycia na 1 mieszkańca, wynoszące przed wojną fr. zł. 19, w 1929/30 r. fr. zł. 25, w 1933/34 r. zł. 27 — jest do pewnego stopnia nieporównalne. Sądźmy jednak, że prawo wielkich liczb i tu j częściowo działa, więc nie można mówić o absolutnej nieporównalności.

Wzmiankowaliśmy uprzednio, że przed wojną ciężar fiskalny sensu stricto wynosił 80 fr. zł. na jednego, w 1933/34 r. zaś ma wynieść 72 fr. zł.; stąd widzimy, że udział podatków pośrednich i opłat monopolowych z 24% wzrosnąć ma na 38%. Charakterystyczne jest również, że o ile przed wojną dochody z tytoniu stanowiły zaledwie 14·6% obciążenia spożycia lub 3·6% ogółu przychodów skarbowych, o tyle na 1933/34 r. preliminuje się z tego źródła 42·5% obciążenia spożycia wzgł. 12·4% ogółu przychodów skarbowych. Przed wojną budżet „stał” na spirytusie, obecnie zaś „stoi” na tytoniu (rzecz prosta, bierzemy pod uwagę jedynie wpływy z opodatkowania konsumpcji).

Prof. Angelopoulos¹⁾ oblicza, że podatki spożywcze (bez monopolów) na jednego mieszkańca wynosiły w 1916 r.: w Anglii 53 fr. zł., we Francji 54 fr. zł., w Niemczech 34 fr. zł., we Włoszech 25 fr. zł. Dla Polski 1933/34 r. same podatki spożywcze (akcyzy) wynosić będą 7 fr. zł. na 1 mieszkańca; w 1926/27 r. wynosiły one 4·7 fr. zł.²⁾ Z uwagi na znaczne różnice w ujmowaniu przez poszczególne kraje przedmiotu i metod opodatkowania spożycia należy być nader ostrożny w wyciąganiu wniosków z tych porównań.

Z tem samem zastrzeżeniem można rozpatrywać udział podatku spożywczego w cenie detalicznej jednostki sprzedażnej. Posługując się danymi, które cytuje Prof. Angelopoulos³⁾ i własnymi obliczeniami, dochodzimy do następującego porównania:

¹⁾ „Charges . . . .”, str. 58.

²⁾ Słuszne jest przeto twierdzenie Prof. Taylora, że „akcyzy zawodzą naogół dotąd w Państwie Polskiem i w każdym dziale dopiero wprowadzenie monopolu podwyższa znacznie dochód podatkowy”.

³⁾ „Charges . . . .”, str. 68.

	Czecho- słowacja (1924)	Polska (listopad 1932)	
Tytoń . . .	58'0	30 ÷ 50	w/g preliminarza (str. 495)
Wódka . . .	48'4	69 ÷ 87	cena detal. zł 3'05 ÷ 3'80 za ½ l.
Cukier . . .	30'8	23	cena detal. zł 1'50 za 1 kg
Piwo	21'4	16	cena 1 hl + zł 57
Sól	8'6	34	cena detal zł 0'40 za 1 kg

Jeszcze bardziej charakterystyczne będzie porównanie obciążenia podatkami spożywczymi w odsetkach przeciętnego dochodu jednostki konsumpcyjnej (dane z budżetów robotniczych):

	Czecho- słowacja (1925)	Polska (1927)
	%	%
Tytoń	?	0'67
Wódka	?	1'33
Cukier	0'80	0'69
Piwo	0'50	?
Sól	0'02	0'10
Nafta	?	0'07

Z prac, przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, wynika, że w 1927 r. na jednostkę konsumpcyjną wypadało rocznie wydatków: na tytoń zł 18'5, na wódkę zł 12'53, na cukier zł 26'79, na sól zł 2'44, na naftę zł 3'83¹⁾, razem zł 63'74, podatków bezpośrednich zł 9'52, składek ubezpieczeniowych zł 3'38, ogółem zł 107'64.

Można przyjąć zgrubsza, że podatki pośrednie (łącznie z opłatami monopolowymi) nie przekraczały zł 64 rocznie na jednostkę konsumpcyjną ze sfer robotniczych, stanowiąc ok. 60% ogólnego obciążenia na rzecz instytucji prawa publicznego wzgl. ok. 8% jej dochodów.

Wyliczenia powyższe posiadają charakter fragmentaryczny. Zdaję sobie z tego sprawę, rozumiejąc, że trudno jest o lepsze rezultaty przy dzisiejszym stanie statystyki skarbowej i pewnemu zaniedbaniu ze strony instytucji badawczych tego tak ważnego problemu, jakim jest szczegółowa analiza „w czasie i przestrzeni” obciążenia społeczeństwa świadczeniami na rzecz związków prawnopublicznych z Państwem na czele. Zagranicą — jak o tem świadczy książka Prof. Angelopoulosa — również badania, o jakich mowa, są dopiero w zaczątku i podejmują je dopiero jednostki, posiadające z konieczności materiał węższy, aniżeli te dane, z których czerpią instytucje i urzędy. To też niniejszy artykuł traktuję wyłącznie jako skromny przyczynek do zagadnienia obciążeń publicznych w Polsce i co najwyżej jako wskazówkę, w którym kierunku należałoby — moim zdaniem — zwrócić uwagę, gdy się pisze lub dyskutuje o preliminarzu budżetowym, o ciężarze podatkowym i o dochodzie społecznym.

K. Sokołowski

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

Z MINISTERSTWA SKARBU

MIANOWANIE P. WICEMINISTRA STARZYŃSKIEGO WICEPREZESEM BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO. — Pan Prezydent Rzeczypospolitej mianował Podsekretarza Stanu w Min. Skarbu P. Stefana Starzyńskiego Wicemprezsem Banku Gospodarstwa Krajowego. Nowe urzędo-

wanie objął P. Starzyński w dn. 21 b. m. W dniu tym odbyło się jednocześnie uroczyste pożegnanie P. Wiceministra Starzyńskiego w Min. Skarbu, podczas którego przemawiał Pan Minister Zawadzki, podnosząc wielkie zasługi P. Starzyńskiego dla skarbowości polskiej, P. Dyr. Dep. Nowak w imieniu urzędników, wreszcie P. Wiceminister Starzyński.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU. — Dn. 16/XII r. b. odbyło się plenarne posiedzenie Sejmu, na którym w II i III czytaniu przyjęto w sprawozdaniu Komisji Skarbowej rządowy projekt ustawy o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji. Na tem posiedzeniu przez I czytanie przeszły m. in. następujące rządowe projekty ustaw: o państwowych stypendiach oraz innych formach pomocy dla młodzieży szkół wyższych, o zbiorcach publicznych, o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 6/III 1928 r. o opiece nad zabytkami i o zmianie ustawy z dn. 2/VI 1902 r. o służbie marynarza. Na tem posiedzeniu Sejm odrzucił nagłość wniosku Klubu Narodowego w sprawie finansowo-gospodarczego położenia kraju i planu Rządu i jako zwykły wniosek odesłał do Komisji Przemysłowo-Handlowej.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SENATU. — Dn. 15/XII r. b. odbyło się plenarne posiedzenie Senatu, na którym uchwalono bez zmian w brzmieniu sejmowym projekty

ustaw w sprawie ratyfikacji: umowy między Polską a Niemcami o ułatwieniach w małym ruchu granicznym z dn. 22/XII 1931 r., układu między Polską a Niemcami z dn. 1/XII 1931 r., dotyczącego zaprzestania działalności Mieszanego Trybunału Rozjemczego Niemiecko-Polskiego, porozumienia między Polską a Niemcami z dn. 18/VII 1931 r., dotyczącego kopalń górnośląskich i terenów, będących przedmiotem umowy między Skarbem Państwa a Preussische Bergwerks- und Hütten-Aktiengesellschaft, umowy między Polską a Austrią z dn. 22/IV 1932 r. o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich oraz o pomocy prawnej w sprawach danin, umowy między Polską a Belgią z dn. 7/XI 1931 r., małej na celu ustanowienie wzajemności w zakresie udzielania korzyści, wynikających z ustawodawstwa obydwu państw, dotyczącego emerytur górniczych, konwencji z dn. 13/VII 1931 r. o ograniczeniu fabrykacji i o uregulowaniu podziału środków odurzających.

Dn. 20/XII r. b. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym przyjęto bez zmian w brzmieniu, przyjętem przez Sejm, rządowy projekt ustawy o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji.

¹⁾ Obliczenie własne.

Na temże posiedzeniu odbyła się dyskusja nad exposé Prezesa Rady Ministrów, wygłoszonym na posiedzeniu Senatu dn. 15 XII r. b.

PRACE KOMISYJ SEJMU. — Dn. 13 b. m. odbyło się posiedzenie Komisji Skarbowej, na którym przydzielono projekt ustawy o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia dla zobowiązań długoterminowych obligacyjnych P. Pos. Czernichowskiemu, projekt zaś ustawy o dostawach i robotach, prowadzonych na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego P. Pos. Psarskiemu.

Tegoż dnia odbyło się posiedzenie Komisji Administracyjnej, na którym nastąpił przydział referatów oraz odbyła się dyskusja nad rządowym projektem ustawy o częściowej zmianie samorządu terytorjalnego, której referentem jest P. Pos. Polakiewicz. Dalszy ciąg rozprawy nad tym projektem odbywał się również na posiedzeniu Komisji Administracyjnej dn. 14 XIII.

Dn. 14/XII odbyło się posiedzenie Komisji Rolnej, na którym nastąpił przydział referatów. I tak, P. Pos. Terszakowcowi przydzielono wniosek posłów Klubu Ukraińskiego w sprawie zamknięcia granic dla wwozu do kraju: ryżu, zboża, tłuszczów i produktów dla wyrobu olejów i margaryny. P. Pos. Stroynowskiemu przydzielono referat wniosku posłów Klubu Narodowego w sprawie wyboru nadzwyczajnej komisji dla zbadania gospodarki lasów państwowych, P. Pos. Łuckiemu przydzielono referaty następujących wniosków Klubu Ukraińskiego: w sprawie udzielenia kredytów na nawozy sztuczne dla powiatów górskich woj. lwowskiego i stanisławowskiego; w sprawie wydania nowego rozporządzenia o gospodarczych i spółdzielczych spędach bydła rogatego i nierogacizny oraz wniosek w sprawie oddłużenia rolników, właścicieli gospodarstw wiejskich.

Dn. 14/XII odbyło się posiedzenie Komisji Skarbowej, na którym odbyła się rozprawa nad rządowym projektem ustawy o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych. Referent P. Pos. Czernichowski szczegółowo uzasadniał projekt rządowy, przedstawiając jego korzyści nie tylko w odniesieniu do zainteresowanych dłużników, lecz przede wszystkim z punktu widzenia ogólnogospodarczego — przez przyczynienie się do potania kredytu, co w walce z kryzysem jest atutem wielkiej wagi. W szerokiej dyskusji, jaka się rozwinęła nad powyższym projektem, brali udział następujący P. Pos.: Czetwertyński, Malinowski, Trampczyński, Rotenreich. W trakcie dyskusji zabrał głos obecny na posiedzeniu Pan Minister Skarbu, Prof. Wł. Zawadzki. Pan Minister zaznaczył, że najważniejszym motywem jest fakt, że obiekty, których rentowność w okresie kryzysowym się bardzo obniżyła — zmuszone są płacić niewspółmiernie wysokie odsetki od pozyczonych kapitałów. W tę anomalję musiało wejrzeć Państwo. Listy zastawne i obligacje, które zostały emitowane na rynkach zagranicznych i są notowane na zagranicznych giełdach, stanowią stosunkowo niewielki odsetek ogólnej sumy obligacji. Zdaniem Pana Ministra, listy zastawne i obligacje naskutek wprowadzenia w życie rozważanej ustawy ulegną niżce, jednak będzie to niżka czasowa oraz nie będzie ona proporcjonalna do niżki, jakiej uległo oprocentowanie tych papierów. Jeżeli chodzi o Bank Polski — to zabezpieczył się on od niżki kursów, gdy chodzi o lombardowane w nim listy zastawne i obligacje — tak, że strata mu nie grozi. Pan Minister zaznacza, że Rząd traktuje tę ustawę jako bardzo pilną, że Rząd wszechstronnie rozważył skutki, jakie pociągnie za sobą ta ustawa, uważa ją dla życia gospodarczego za wybitnie korzystną i najszybciej przystąpi do wprowadzenia jej w życie. Po całodziennych debatach ustawa została na Komisji uchwalona w II i III czytaniu po przyjęciu przez Komisję niektórych poprawek referenta.

Dn. 14/XII odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym P. Pos. Czuma referował budżet Prezydenta Rzeczypospolitej. Strona dochodowa budżetu określa się sumą zł 176 290. Wydatki wynoszą kwotę zł 2 920 687. Referent podkreśla, że od kilku lat strona wydatkowa tego budżetu maleje, w obecnym budżecie zmniejszono wydatki w porównaniu z r. ub. o zł 91 725. Uposażenie Głowy Państwa wynosi po zmniejszeniu, które nastąpiło na życzenie Pana Prezydenta — zł 255 tys. rocznie. Wydatki Kancelarii Cywilnej wynoszą zł 1 717 102, w czym zł 1 138 417 stanowi koszt utrzymania gmachów reprezentacyjnych. Fundusz do rozporządzenia Pana Prezydenta wynosi, jak w r. ub., zł 60 tys. Rachunkowość tego funduszu, który ma charakter funduszu dyspozycyjnego, pozostaje w aktach Kancelarii Cywilnej. Budżet ten przyjęto w drugim czytaniu.

Na temże posiedzeniu P. Pos. Czernichowski referował budżet Najwyższej Izby Kontroli Państwa. Mimo dużej redukcji personelu w r. ub. plan prac N. I. K. został całkowicie wykonany, co

świadczy o wyteżonej i sprężystej pracy Kontroli Państwowej. Faktyczną kontrolę przeprowadzono w 760 kasach skarbowych, urzędach i władzach. Poddano kontroli 564 magazynów i składów, w 360 wypadkach poddano kontroli inwentarz. Rachunkowość zbadano w 954 urzędach państwowych, przy czym kontrola nie odbywała się tylko formalnie, ale docierała do podstaw gospodarki materiałowej i rachunkowej. Kontroli finansowej poddano 1 883 jednostki gospodarcze, wytwórnie państwowe i przedsiębiorstwa. Badano koszty produkcji, bilanse, rachunki strat i zysków. Oprócz tego przedstawiciele N. I. K. brali udział w odbiorach dostaw, robót oraz w różnych konferencjach, jak np. w specjalnej komisji dla zbadania działalności Banku Gospodarstwa Krajowego. Uwagi N. I. K. ze względu na swój wysoki poziom i fachowość znajdują odzwierciedlenie w rządowych referatach, które je respektują. W odniesieniu do Ministerstwa Spraw Zagranicznych — N. I. K. zwróciła uwagę na rachunkowość urzędów zagranicznych. W urzędzie Min. Spraw Wojskowych N. I. K. poruszyła kwestię powiązania gospodarki materiałowej z pieniężną; N. I. K. zwróciła uwagę na kalkulację wojskowych przedsiębiorstw; poza tem w sprawozdaniu N. I. K. znajdują miejsce sprawy wydatków, kosztów podróży etc. Jeśli chodzi o Ministerstwo Skarbu — to N. I. K. podniosła sprawę wymiaru i poboru podatków (Śląsk), właściwego stosowania ustaw podatkowych. W odniesieniu do monopolów — N. I. K. poruszyła sprawę rozszerzenia plantacji tytoniu krajowego, gospodarki inwestycyjnej, rozszerzenia zużycia spirytusu na cele techniczne. W Ministerstwie Sprawiedliwości N. I. K. podniosła sprawę zaległości, kosztów sądowych, zakupów więziennych. Jeśli chodzi o budżet Ministerstwa Przemysłu i Handlu — to N. I. K. zwróciła uwagę na wielkie zapasy materiałów technicznych w fabryce w Chorzowie; obecnie zapasy te uległy już zmniejszeniu. Wiele uwag poświęciła N. I. K. resortowi Ministerstwa Komunikacji, gdzie podnoszono zagadnienia gospodarki materiałowej, ciepłej, smarowej, stanu osobowego etc. Ministerstwo Rolnictwa wprowadziło szczegółowszą ewidencję subwencji dzięki uwagom N. I. K., która badała również sprawę administrowania majątkami wydzierzawionemi, gospodarki leśnej. Poza normalną pracą kontrolną — N. I. K. wykonywała szereg prac, zleconych przez Rząd. Oprócz wspomnianego już udziału w nadzwyczajnej komisji dla zbadania gospodarki B. G. K. — N. I. K. zbadła wykonanie budżetu Komisariatu Rządu w Gdyni w okresie od 1927 r. do 1932 r., badała działalność Syndykatu Emigracyjnego, Fundacji Skarbkowskiej etc. Wszystko to świadczy o rozszerzeniu działalności N. I. K., wroście jej autorytetu i celowości prac wykonywanych. W wydatkach budżet N. I. K. wynosi kwotę zł 4 686 tys., czyli o zł 141 tys. mniej niż w r. ub. Budżet przyjęto w II czytaniu.

Dn. 16/XII odbyło się posiedzenie Komisji Administracyjnej, na którym w dalszym ciągu toczyła się dyskusja nad projektem ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu administracyjnego.

Dn. 16/XII również odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym P. Pos. Hutten-Czapki referował budżet Prezydium Rady Ministrów. Mimo iż zakres spraw, załatwianych przez Prezydium Rady Ministrów, zwiększył się — budżet w brzmieniu przedłożonym zmniejszony został o zł 47 tys. Referent omówił działalność Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej, komisji normalizacji druków, podnosząc jej oszczędnościową tendencję, i komisji usprawnienia administracji. Ta ostatnia opracowuje m. in. prawo budżetowe, zagadnienia samorządowe, ustrój władz, sprawę podziału Państwa etc. Najwyższy Trybunał Administracyjny został zreorganizowany — ze względu na potrzebę usprawnienia jego prac na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej; ustrój N. T. A. dostosowano do ustroju Sądu Najwyższego. Wydatki Funduszu Kultury Narodowej prelimitowane są w kwocie zł 1 milin. Od dn. 1/IV do dn. 1/XII wydano z tego funduszu zł 474 140 na popieranie nauki, na popieranie zaś sztuki zł 314 250. W przedsiębiorstwach, podlegających Prezydium Rady Ministrów — budżet przewiduje dochód z Drukarni Państwowej zł 125 tys. P. A. T., jako przedsiębiorstwo skomercjalizowane, wpłacić ma do Skarbu Państwa w 1933/34 r. zł 120 tys. Suma ogólna dochodów Prezydium Rady Ministrów wyniesie zł 1 750, rozchodów zaś zł 3 020 800.

Dn. 17/XII odbyło się posiedzenie Komisji Administracyjnej, na którym odbywał się dalszy ciąg dyskusji nad rządowym projektem ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.

Dn. 17/XII odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym odbyła się dyskusja nad budżetem Prezydium Rady Ministrów. W dyskusji przemawiał P. Podsekretarz Stanu Nakoniecznikoff, który m. in. podniósł bezzasadność zarzutów i obaw w sprawie obniżki poborów urzędników państwowych.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W PAŹDZIERNIKU 1932 R. —
Wydobycie węgla kamiennego w październiku 1932 r. przedstawiało się następująco:

Tabl. I **Wydobycie węgla kamiennego—w październiku 1932 r.**

Rejony węglowe	Październik		Styczeń — październik				
	1 9 3 2		1 9 3 2		1 9 3 1		
	tonn	1913=100	tonn	1913=100	tonn		
Śląski	2 076 272	77·42	17 732 954	66·12	23 703 869		
przec. dzienna	79 857	73·95	70 649	65·42	94 063		
Dąbrowski	570 956	100·47	4 378 668	76·62	5 797 028		
przec. dzienna	21 960	95·00	17 445	75·47	23 004		
Krakowski	173 630	105·72	1 481 481	90·21	1 840 866		
przec. dzienna	6 678	100·98	5 902	89·25	7 305		
Ogółem:	2 820 858	82·62	23 593 103	69·04	31 341 763		
przec. dzienna	108 495	78·78	93 996	68·25	124 372		

Wzrost (+) wzgl. spadek (—) wydobywania w październiku w porównaniu z wrześniem r. b. oraz październikiem r. ub. wykazuje poniższe zestawienie:

W stosunku:

Rejony	do września 1932	do października 1931
	tonn %	tonn %
Śląski	+ 310 493 17·58	— 679 049 24·65
Dąbrowski	+ 95 268 20·03	— 18 2590 24·23
Krakowski	+ 16 469 10·48	— 83 484 32·47
Ogółem:	+ 422 230 17·60	— 945 123 25·10

Jak wynika z powyższego zestawienia, wydobywanie węgla kamiennego w październiku w porównaniu z wrześniem wzrosło o 17·60%. Również wzrosło w tym stosunku przeciętne dzienne wydobywanie i wynosiło 108 495 t wobec 92 255 t we wrześniu.

W porównaniu z październikiem r. ub. wydobywanie węgla kamiennego w październiku r. b. spadło bardzo poważnie, a mianowicie o 25·10%, wskutek pogorszenia się ogólnej konjunktury gospodarczej zarówno wewnątrz kraju, jak i zagranicą. W okresie 10 miesięcy r. b. wydobyto węgla kamiennego 23 593 103 t wobec 31 341 763 t w analogicznym okresie 1931 r., t. j. mniej o 7 748 660 t, wzgl. o 24·72%.

Wzrost ogólnego zbytu węgla w październiku w porównaniu z wrześniem (o 382 735 t) nastąpił głównie pod wpływem zwiększenia się zapotrzebowania na rynku krajowym, a w mniejszym stopniu na rynkach zagranicznych. Udział zbytu krajowego w zbyciu ogólnym wynosił w październiku r. b. 59·85%, udział zaś eksportu 40·15%. Wzrost (+) wzgl. spadek (—) zbytu krajowego oraz eksportu w październiku w stosunku do września r. b. ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	+ 205 740	24·38	+ 83 571	11·15
Dąbrowski	+ 49 811	17·24	+ 25 794	15·36
Krakowski	+ 17 929	14·25	— 110	11·34
Ogółem:	+ 273 480	21·73	+ 109 255	11·89

Jak widać z tablicy II, zbyt krajowy węgla kamiennego zwiększył się w październiku r. b. przedewszystkiem wskutek wzrostu zbytu „innych odbiorców” do 779 463 t wobec 613 839 t we wrześniu. W tej grupie odbiorców wzrosły dostawy dla wszystkich odbiorców, przyczem najsilniejszy wzrost zbytu dotyczy węgla na opał domowy. Wzrósł również, chociaż w nieco mniejszym stopniu, zbyt węgla na cele przemysłowe, a mianowicie do 752 586 t w październiku, wobec 645 085 t we wrześniu. Z poszczególnych gałęzi przemysłu poważniejszy wzrost zapotrzebowania cechował przemysł żelazno-hutniczy, koksarski, brykietarski, włókienniczy, solny oraz rolnictwo z jego zakładami przemysłowymi (browary, młyny i gorzelnie). Dostawy dla innych gałęzi produkcji utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca, jedynie tylko przemysł cementowy oraz ceramiczny łącznie z cegielniami i wapiennikami wykazały pewien spadek zapotrzebowania węgla. Zbyt krajowy węgla w okresie styczeń—październik r. b. wynosił 12 512 583 t wobec 15 549 930 t w analogicznym okresie poprzedniego roku, t. j. spadł o 3 037 347 t, wzgl. o 19·53%.

Obrot węgla kamiennego, koksu, brykietów i węgla brunatnego — w październiku 1932 r. (w tonnach)

Tablica IV

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do dyspozycji ¹⁾	R O Z C H Ó D								Pozostałość na zwalchach na następ. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem		
				W kraju	Zagranicę	Razem	Cele własne	Deputaty robot. urzęd.	Razem			
W ę g i e l k a m i e n n y												
Śląski	1 922 553	2 076 272	3 986 941	1 049 592	833 302	1 882 894	127 863	29 709	3 437	161 009	2 043 903	1 943 038
Dąbrowski	539 520	570 956	1 109 636	338 740	193 739	532 479	51 980	10 449	1 738	64 167	596 646	512 990
Krakowski	133 732	173 630	307 362	143 717	860	144 577	22 890	4 458	491	27 839	172 416	134 946
Ogółem:	2 595 805	2 820 858	5 403 939	1 532 049	1 027 901	2 559 950	202 733	44 616	5 666	233 015	2 812 965	2 590 974
K o k s												
Śląski	274 439	110 043	384 486	90 690	33 204	123 894	98	—	16	114	124 008	280 478
B r y k i e t y												
Śląski	2 749	21 295	24 044	19 050	717	19 767	—	—	2	2	19 769	4 275
W ę g i e l b r u n a t n y												
Zawiercki	—	1 733	1 733	1 563	—	1 563	105	62	3	170	1 733	—
Wschodnio-Małop.	334	161	495	287	—	287	—	—	—	—	287	208
Poznańsko-Pomorski	78	1 192	1 270	966	—	966	—	—	—	—	966	304
Ogółem:	412	3 086	3 498	2 816	—	2 816	105	62	3	170	2 986	512

¹⁾ Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

Zbyt węgla kamiennego w Kraju — w październiku 1932 r.

Tablica II

Rodzaj odbiorców	Paźdz.	Styczeń — październik			
	1932 tonn	1932		1931	
		tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł					
Hutniczy:					
żelazny	74 031	630 408	5·04	989 766	6·36
innych metali	29 544	318 416	2·86	587 577	3·78
Koksiarnie	147 252	1 226 802	9·80	1 542 009	9·92
Brykietniarnie	24 83	174 915	1·40	268 913	1·73
Gazownie	28 282	234 641	1·87	260 508	1·68
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie nie mające węgla własnego) ¹⁾	4 213	19 495	0·16	63 121	0·41
Naftowy	9 198	63 571	0·51	94 666	0·61
Solny	10 845	98 220	0·78	93 308	0·60
Cementowy, ceramiczny oraz cegielniany i wapienniki	55 695	450 536	3·60	608 801	3·91
Obróbczy (metalo- wy i inny)	7 622	74 677	0·60	95 255	0·61
Chemiczny	34 390	288 388	2·30	322 311	2·07
Garbarski i przetworów zwierzęcych	3 564	25 023	0·20	26 105	0·17
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny i gorzelnie)	59 172	477 768	3·82	654 279	4·21
Cukrowniczy	36 277	297 247	2·38	401 338	2·58
Papierniczy	22 350	212 721	1·70	233 851	1·50
Włókienniczy	67 847	531 381	4·25	596 426	3·84
Inne gałęzie	138 221	1 071 813	8·57	1 363 676	8·77
Razem przemysł¹⁾:	752 586	6 236 025	49·84	8 201 910	52·75
II.—Inni odbiorcy					
Koleje żelazne	231 628	2 491 573	19·91	2 855 813	18·36
Żegluga	1 405	10 455	0·08	11 770	0·08
Instytucje miejskie (oprócz gazowni)	53 062	359 953	2·88	416 979	2·68
Wojskowość	32 750	287 484	2·30	267 146	1·72
Instytucje państw.	26 191	113 809	0·91	122 737	0·79
Opał domowy ²⁾	229 614	1 509 074	12·06	1 791 442	11·52
Pośrednicy	204 813	1 504 210	12·02	1 882 133	12·10
Razem inni odbiorcy²⁾:	779 463	6 276 558	50·16	7 348 020	47·25
Ogółem w kraju:	1 532 049	12 512 583	100·00	15 549 930	100·00

Jak ilustruje tablica III, eksport węgla w październiku w porównaniu z wrześniem wzrósł dość poważnie. Wzrost wysyłek dotyczył głównie państw skandynawskich, natomiast kraje bałtyckie cechował pewien spadek eksportu. Ogółem wyeksportowano w październiku 1 027 901 t wobec 918 646 t we wrześniu r. b. W okresie styczeń — październik r. b. eksport wyniósł 8 417 140 t wobec 11 778 349 t w analogicznym okresie roku poprzedniego, a zatem spadek wywozu wyniósł 3 361 209 t, wzgl. 28·24%.

Całkowity obrót węgla, jak również koksu i brykietów, w październiku r. b. podaje tablica IV, z której przy porównaniu z danymi za poprzednie okresy wynika, że zapasy na zwalach węgla kamiennego w październiku zmniejszyły się o 4 831 t i wyniosły w końcu miesiąca sprawozdawczego 2 590 974 t.

Sezonowy wzrost zapotrzebowania węgla kamiennego w październiku przyczynił się do wzrostu wydobywania, co pociągnęło za sobą zwiększenie się liczby wszystkich dniówek odrobionych

do 1 885 747, t. j. o 195 943 (11·60%). W tej liczbie wzrosła liczba dniówek zwykłych odrobionych do 1 848 598, t. j. o 189 912, co stanowi 11·45%; również wzrosła liczba dniówek nadliczbowych o 6 031 (19·38%) do 37 149.

Eksport węgla kamiennego — w październiku 1932 r.

Tablica III

KRAJE	Paźdz.	Styczeń — październik			
	1932 tonn	1932		1931	
		tonn	%	tonn	%
I.—Rynki li- cencyjne					
Austria	97 783	1 123 453	13·35	1 535 196	13·03
Czechosłowacja	29 822	453 267	5·38	627 946	5·33
Jugosławia	1 565	16 690	0·20	53 811	0·46
Niemcy	3 174	9 342	0·11	3 150	0·03
Węgry	2 465	13 945	0·17	292 503	2·48
II.—Rynki obje- te konwencją eksportową					
Dania	124 624	1 113 238	13·23	1 562 782	13·27
Norwegia	84 734	732 937	8·71	682 269	5·79
Szwecja	324 439	2 180 950	25·91	2 594 470	22·03
Estonia	4 962	15 361	0·18	38 604	0·33
Finlandja	43 700	321 314	3·82	506 139	4·30
Łotwa	2 850	87 968	1·05	372 791	3·16
Litwa	3 725	35 661	0·42	89 022	0·76
Kłajpeda	2 965	23 959	0·28	53 514	0·45
Islandja	4 110	25 091	0·30	31 841	0·27
Belgia	13 595	128 799	1·53	221 416	1·88
Francja	79 954	603 765	7·17	982 046	8·34
Holandja	13 735	89 489	1·06	111 553	0·95
Włochy	63 008	695 351	8·26	731 597	6·21
III.—Inne rynki europejskie					
Szwajcaria	6 309	88 949	1·06	102 553	0·87
Rumunia	3 695	21 760	0·26	37 673	0·32
Hiszpania	—	—	—	29 978	0·26
Z. S. R. R.	—	—	—	76 894	0·65
Portugalia	—	—	—	1 550	0·01
Irlandja	40 193	75 193	0·89	—	—
IV.—Rynki po- zaeuropejskie					
Algier	12 835	70 540	0·84	65 447	0·56
Egipt	—	2 750	0·03	7 975	0·07
Turcja	—	2 930	0·04	12 000	0·10
Syria	—	1 895	0·02	—	—
Palestyna	—	730	0·01	—	—
Brazylja	—	—	—	13 128	0·11
Argentyna	6 729	25 329	0·30	—	—
V.—Węgiel okrętowy					
	29 230	245 687	2·92	679 963	5·77
Razem zagran.:	1 000 201	8 206 343	97·50	11 517 809	97·79
VI.—W. M. Gdańsk					
	27 700	210 797	2·50	260 538	2·21
Ogółem:	1 027 901	8 417 140	100·00	11 778 349	100·00

Liczba wszystkich dniówek opuszczonych spadła w październiku w porównaniu z wrześniem o 181 022 (28·25%) i wyniosła 459 763. Do zmniejszenia tych dniówek przyczynił się z jednej strony spadek dniówek urlopowych o 36 627 (35·39%) do 66 880 i z drugiej strony spadek liczby świętówek (dniówek, opuszczonych z przyczyn niezależnych od robotnika) o 140 524, t. j. o 30·88%, która wyniosła w październiku 314 541, co stanowi 16·68% wszystkich dniówek odrobionych.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników wzrosła w październiku o 343 (0·39%), wynosząc 88 784.

Przeciętnie wydobywanie na jedną robotniko-dniówkę wyniosło w październiku w rej. śląskim 1 681 kg wobec 1 619 kg we wrześniu, w rej. dąbrowskim 1 150 kg wobec 1 047 kg i w rej. krakowskim 1 123 kg wobec 1 087 kg, przeciętnie w całym Państwie 1 496 kg wobec 1 419 kg, czyli w październiku wzrosło o 77 kg.

Przeciętny całkowity zarobek dorosłego mężczyzny na 1 dniówkę opłaconą nie uległ poważniejszym zmianom i wyniósł w październiku w rej. śląskim zł 9·79 wobec zł 9·78 we wrześniu,

¹⁾ Bez zużycia na cele techniczne kopalń

²⁾ Bez zużycia na deputaty.

w rej. dąbrowskim zł 8'23 wobec zł 8'08 i w rej. krakowskim zł 7'76 wobec zł 7'68 w poprzednim miesiącu.

Przeciętny dochód dorosłego mężczyzny w październiku wzrósł z powodu zwiększenia się liczby wszystkich dniówek odrobionych i wynosił w rej. śląskim w październiku zł 222'44 wobec zł 198'62 we wrześniu, w rej. dąbrowskim zł 168'50 wobec zł 163'17 i w rej. krakowskim zł 165'66 wobec 153'22 w poprzednim miesiącu¹⁾.

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W I POŁOWIE GRUDNIA 1932 R. — Eksport węgla w I połowie grudnia p. mimo mniejszej o $\frac{1}{2}$ ilości dni roboczych (12 wobec 12 $\frac{1}{2}$) w porównaniu z przeciętną za połowę listopada wzrósł o 36 tys. t i wynosił 534 tys. t.

Wzrost wywozu dotyczy wyłącznie rej. śląskiego, skąd wywieziono 445 tys. t, t. j. o 36 tys. t więcej, natomiast wysyłki z rej. dąbrowskiego utrzymały się na poziomie przeciętnej za połowę poprzedniego miesiąca i wynosiły 89 tys. t.

Na rynku licencyjnym wywieziono ogółem 74 tys. t, t. j. o 6 tys. t więcej w porównaniu z przeciętną za połowę listopada, przy czym eksport do Austrii utrzymał się mniej więcej na niskim poziomie poprzedniego miesiąca. Co się tyczy Czechosłowacji to wzrost wywozu w I połowie grudnia wobec sztywnego kontyngentu jest bez znaczenia i wpływać prawdopodobnie tylko na odpowiednie zmniejszenie się eksportu w II połowie miesiąca. Na rynku, objęte konwencją eksportową, wywieziono ogółem 416 tys. t, t. j. o 41 tys. t więcej, przy czym wzrost eksportu w tej grupie rynków dotyczył głównie Danii, Norwegii i Włoch, a w mniejszej mierze Holandji i Francji, natomiast spadł dość znacznie wywóz do Finlandii, co pozostaje w związku z coraz szerszym stosowaniem handlu, opartego na zasadach kompensacji z W. Brytanią.

Eksport na inne rynki europejskie wzrósł o 4 tys. t, głównie wskutek dalszego zwiększenia się wysyłek do Irlandii, podczas gdy wywóz do pozostałych krajów, objętych tą grupą rynków, utrzymał się mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca.

Wysyłki do W. M. Gdańska spadły o 6 tys. t i wynosiły 7 tys. t, co pozostaje w związku z większymi dostawami węgla brytyjskiego na ten rynek; również zmalała ilość wywiezionego węgla okrętowego, a mianowicie o 6 tys., i wynosiła 8 tys. t.

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę w okresie 1 - 15 grudnia wynosiła 445 tys. t, a zatem wzrosła o 45 tys. t.

Przeładunek w portach spadł o 20 tys. t i wynosił 409 tys. t, przy czym przeładunek w Gdańsku wynosił 187 tys. t, t. j. o 22 tys. t mniej w porównaniu z przeciętną za połowę listopada, natomiast przeładunek w Gdyni wzrósł o 2 tys. t i wynosił 222 tys. t.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

SYTUACJA PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W LISTOPADZIE 1932 R. — Wydobycie ropy w listopadzie r. b. wynosiło 4746 cyst. brutto (w październiku 4962 cyst.), a mianowicie w okręgu jasielskim wydobyto 817 cyst., drobnyckim 3623 cyst. i stanisławowskim 306 cyst. Z tych ilości na ropę marki podstawowej przypadało 2844 cyst. i na marki specjalne 1902 cyst.

Cena ropy marki podstawowej, zakupywanej przez Państwowe Zakłady Naftowe, wynosiła, jak w październiku, zł 1511 loco zbiorniki za cyst. 10-tonnową.

Gazów ziemnych wydobywano ok. 850 m³ na minutę. Za 1 m³ gazu w Borysławiu płacono bez zmiany zł 476.

Rafinerie nafty przrobiły w listopadzie 5192 cyst. ropy (w październiku 3464 cyst.).

Otrzymano produktów naftowych (cystern): benzyny 808, nafty 1584, olejów gazowego i opałowego 798, olejów smarowych 749, parafiny 277 i innych produktów 598, razem 4814 (w październiku 3590).

Wysłano do spożycia w kraju 3235 cyst. (w październiku 3234 cyst.) różnych produktów naftowych, w tem (cystern): benzyny 583, nafty 1584, olejów gazowego i opałowego 507, olejów smarowych 343, parafiny 102 i innych produktów 116.

Wysłano na eksport 2039 cyst. (w październiku 2442 cyst.), w tem cystern: benzyny 473, nafty 562, olejów gazowego i opałowego 405, olejów smarowych 345, parafiny 161 i innych produktów 23.

Zapasy produktów naftowych w końcu listopada wynosiły 18537 cyst. (w końcu października 19028 cyst.), w tem (cy-

stern): benzyny 1379, nafty 2473, olejów gazowego i opałowego 1225, olejów smarowych 4491, parafiny 539 i innych produktów naftowych 8430.

KOPALNICTWO WOSKU ZIEMNEGO W PAŹDZIERNIKU 1932 R. — Wydobycie wosku ziemnego w październiku wynosiło 71 t, t. j. o 4 t więcej niż we wrześniu. Konjunktura na wosk była w dalszym ciągu słaba. Odbiorcą wosku były nadal Niemcy, dokąd wysłano 25 t wobec 41 t we wrześniu. Zapasy wosku, zamagazynowanego na kopalniach, osiągnęły 1236 t wobec 778 t we wrześniu. Ceny wosku wynosiły bez zmiany zależnie od gatunku zł 360 ÷ 250 ÷ 125 za 100 kg. Liczba robotników zatrudnionych wynosiła 436 (we wrześniu 496).

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

PROCESY STRUKTURALNE W PRZEMYSŁE WŁÓKIENNICZYM ŁODZI. — Reorganizacja produkcyjno-techniczna i finansowa jednego z największych zakładów włókienniczych Łodzi stanowi pewną ilustrację do kryzysu strukturalnego, jaki przeżywa włókiennictwo łódzkie w okresie powojennym. Ten kryzys strukturalny łódzkiego przemysłu włókienniczego ma swe główne źródło w zniszczeniach wojennych, które zwłaszcza na tym odcinku życia gospodarczego kraju zrealizowane były przez okupantów z systematyczną zacieklnością. Bezwzględne rekwizycje niemieckie dotknęły w pierwszym rzędzie wielki przemysł włókienniczy, t. j. przedwojenny przemysł eksportujący, który w razie zwycięstwa państw centralnych, według opinii twórcy „Mitteleuropy” Naumana, mógł się stać poważnym konkurentem włókiennictwa niemieckiego. Rekwizycje niemieckie dotknęły 238 zakładów wielkiego przemysłu, 69 fabryk średniego i 20 zakładów drobnego przemysłu. Ogółem wywieźli Niemcy według obliczeń Komisji Ankietowej¹⁾ 73 tonn konstrukcyj żelaznych, 52 silniki, 931 elektromotorów i dynamomaszyn, 8 turbogeneratorów, 4590 t metali, wylamanych z maszyn, 1 300 000 m pasów skórzanych, kilkadziesiąt milionów metrów tkanin bawełnianych i wełnianych, kilkadziesiąt milionów funtów bawełny, wełny i przędzy, ogromne ilości lin, skór technicznych, zgrzebeł, obić i t. d. Potwierdzają to urzędowe raporty okupacyjnego generał-gubernatora warszawskiego z września 1918 r., obliczające ogólną ilość wywiezionych w okresie od 15/IV 1915 r. do 30/VI 1918 r. surowców, żelaza, chemikaliów i t. d. na 153 497 268 kg. Wartość tych strat oszacowana została na sumę zł 865 miljn.

Drugą pozycję w bilansie zniszczeń wojennych Łodzi stanowią straty przemysłu łódzkiego w Rosji. Składają się na to należności u kupców i rządu, kapitały, złożone w bankach rosyjskich, zdeprecjonowane do minimum rosyjskie papiery wartościowe i niezrealizowane ogromne składy gotowych towarów w Rosji. Straty te oszacowane zostały na zł 930 miljn.

Ogółem więc straty wojenne, bezpośrednio spowodowane przez gospodarkę okupantów i związane z likwidacją stosunków z Rosją, ustalono na sumę ok. zł 18 miljd. Do tego dodać należy straty wojenne pośrednie. Wymienić tu należy straty, spowodowane przez unieruchomienie zakładów, konieczność ich konserwacji, niemożność amortyzacji, wypłatę zapomóg, częściowo nawet pełnych pensyj urzędnikom oraz pracownikom. Straty te ocenia P. Hipolit Gliwicz w pracy „Warunki rozwojowe polskiego przemysłu” mniej więcej na 60% strat bezpośrednich, co by dla przemysłu włókienniczego wynosiło dalszych zł 1 miljd. Łączna wysokość strat wojennych włókiennictwa łódzkiego sięga więc sumy zł 2 $\frac{1}{2}$ ÷ 3 miljd.

Oczywista ten ogrom zniszczeń nie mógł nie odbić się na sytuacji finansowej włókiennictwa, które w organizm odrodzonej Rzplitej weszło w stan całkowitego rozstroju i upadku, bo rozgromione finansowo i niemal pozbawione aparatu produkcyjnego. Włókiennictwo, nie chcąc ulec zagładzie, własnym kosztem, względnie przy pomocy kredytów prywatnych, musiało

¹⁾ Szczegółowe dane, dotyczące stanu zatrudnienia, wydajności pracy i zarobków robotniczych, publikuje kwartalnik Ministerstwa Opieki Społecznej „Praca i Opieka Społeczna”.

¹⁾ Sprawozdania, tom XIV.

odbudować zniszczone warsztaty pracy. Mimo niezwykłych trudności dzieło odbudowy zostało dokonane i świadczy o dużej prężności łódzkiego przemysłu włókienniczego. Nie została natomiast zrealizowana druga część programu odbudowy, t. j. rekonstrukcja zniszczonego kapitału obrotowego, który był dorobkiem pracy całego stulecia.

Utrata rynku rosyjskiego pociągnęła za sobą dla przemysłu łódzkiego konieczność przestawień i przebudowy produkcji w kierunku przystosowania jej do wytwarzania towarów szlachetniejszych, jakich dumał się rynek krajowy. Ta reorganizacja i modernizacja aparatu produkcyjno-technicznego musiała być przeprowadzona w oparciu o własne, nie wystarczające kapitały obrotowe tego przemysłu, który nie posiadał żadnych prawie wydatniejszych źródeł kredytu długoterminowego. Jakkolwiek więc ten doniosły proces przystosowania produkcji do potrzeb rynku wewnętrznego był nieuniknioną gospodarczą koniecznością, to jednak olbrzymie kapitały, zużyte na ten cel, wycofane zostały niejako z obiegu, komplikując położenie finansowe włókiennictwa.

Drugim czynnikiem, potęgującym kryzys strukturalny włókiennictwa, jest niewątpliwie sytuacja, kształtująca się od pierwszych lat istnienia niepodległej Polski w dziedzinie koniunktury zbytu. Główny odbiorca artykułów włókienniczych — t. j. wieś — uzależniony jest w dużej mierze od zbiorów i warunków ich realizacji. Rynek wewnętrzny podlega więc silnym wahaniom, utrudniającym ściśle dostosowanie produkcji włókienniczej do rozmiaru faktycznych potrzeb rynku. Konsumpcja materiałów włókienniczych w Polsce nie tylko nie posiadała względnie równomiernego napięcia, lecz wykazywała dość gwałtowne i nie dające się naogół przewidzieć skoki. Dlatego też przemysł włókienniczy nie miał możliwości mniej więcej dokładnego sprecyzowania ewentualnych rozmiarów zapotrzebowania rynkowego w okresie sezonu. Oczywiście, te gwałtowne zmiany konsumpcji odbijałyby się na przemysłe włókienniczym mniej dotkliwie, gdyby ta gałąź produkcji nie przechodziła przewlekłego i głęboko sięgającego kryzysu strukturalnego, charakteryzującego się brakiem dostatecznej ilości środków obrotowych. Ten stan rzeczy wytwarza powszechnie znaną we włókiennictwie sytuację błędnego koła: przemysł musi bezustannie kontynuować produkcję, gdyż tylko dzięki temu uzyskać może pewien dopływ nowych środków obrotowych. W okresach specjalnych trudności przemysł włókienniczy sprzedawać musi towary swe po cenach nierentownych, co, oczywiście, powoduje nowe straty. Jedyną celową polityką zbytu byłaby produkcja towaru na skład i rzucanie go na rynek w chwili istotnego zapotrzebowania. Jak jednak z powyższej przytoczonego wynika, nie jest to dla włókiennictwa możliwe, gdyż musi ono dążyć ze względu na swe osłabienie finansowe do bezwzględnej sprzedaży towarów. Jasne jest, że pociąga to za sobą dalszą dekapitalizację, wycieńczając finansowo przemysł.

To wycieńczenie finansowe nie zostało nadrobione nawet w latach pomyślnych koniunktur. Poprawa przejawiała się wtedy głównie w dziedzinie zbytu, ale czynniki, świadczące o chronicznej przewlekłości kryzysu strukturalnego, działały pod powierzchnią w dalszym ciągu. Najwyraźniej sytuację finansową przedsiębiorstw precyzują ich bilanse, wykazujące minimalne własne środki obrotowe oraz niedostateczną dochodowość. Wreszcie nie można nie podkreślić poważnej roli, jaką odgrywa w okręgu łódzkim prywatny rynek pieniężny, z którego usług przemysł zmuszony jest korzystać.

Ostatnie dwa lata, w których rozwinął się do niebywałych rozmiarów światowy kryzys gospodarczy, przyniosły dalsze pogłębienie kryzysu strukturalnego we włókiennictwie pod wpływem jednego jeszcze specyficznego czynnika. Czynnikiem tym jest rozwój t. zw. przemysłu anonimowego. W sprawozdaniu Izby Przem.-Handlowej w Łodzi za 1930 r. sformułowane zostały te przeobrażenia, polegające — zdaniem Izby — na „coraz

większej roli nieuchwytnych ani dla statystyki, ani dla wymiaru podatków i świadczeń socjalnych, producentów - nakładców, którzy zatrudniają pracujące zarobkowo fabryki oraz warsztaty chałupnicze; ta specyficzna forma przemysłu, a równocześnie konkurencja ze strony drobnych wytwórców, produkujących wprawdzie na własny rachunek, ale także w szczególnie dogodnych warunkach kalkulacyjnych, dały się silnie we znaki przemysłowi włókienniczemu”.

Drugim powodem rozrastania się tego przemysłu jest przejawiające się w dobie kryzysu w sposób szczególnie jaskrawy prawo relatywności postępu technicznego, które w okresach ograniczonego uruchomienia daje przewagę bardziej prymitywnym formom produkcji, obciążającym wyprodukowaną jednostkę minimalnymi kosztami stałymi. Obserwujemy więc niezwykle ciekawy we włókiennictwie proces strukturalny przesuwania się produkcji od zakładów wielowydziałowych i przemysłu większego do bardziej prymitywnych form produkcji (przemysłu mniejszego i produkcji chałupniczej na rachunek nakładców). Jest przytem rzeczą znamioną, że rozbudowa przemysłu mniejszego szła nie tylko w kierunku zwiększenia ilościowego produkcji wytwarzanych już artykułów, lecz również w kierunku dalszego różniczkowania produkcji i obejmowania nią specjalnie nowych artykułów. Tak więc, obserwując rynek tkanin bawełnianych, stwierdzić można zwiększenie się podaży t. zw. artykułów bielonych ze strony przemysłu mniejszego i chałupniczego, które uprzednio nigdy artykułów tych nie wytwarzały. Odbywający się obecnie w przemyśle włókienniczym daleko sięgający proces wypierania wyższych pod względem techniki i koncentracji form produkcji przez formy bardziej prymitywne (zakłady mniejsze, pracujące na własny rachunek oraz warsztaty chałupnicze, a nawet większe fabryki zarobkowe, pracujące na rachunek anonimowych nakładców) — znajduje szczególnie dobitne potwierdzenie w statystyce spożycia przędzy bawełnianej cienkoprzędnej z bawełny amerykańskiej. Produkcja tego półfabrykatu objęta jest umową kartelową, a dzięki temu może być dokładnie określona w liczbach. Z liczb tych wynika, że podczas gdy w 1930 r. przeciętnie do 60% ogólnego spożycia przędzy przypadło na tkalnie, należące do zakładów wielowydziałowych, a ok. 40% konsumował przemysł przetwórczy, nie posiadający własnych przędzalni — to pod koniec 1931 r., a w szczególności w r. b., stosunek ten odwrócił się. Proces ten, w którym zakłady wielowydziałowe pochłaniają obecnie zaledwie ok. 40% ogólnej konsumpcji przędzy, a resztę — przemysł mniejszy wraz z chałupnictwem, nie ulega bynajmniej zahamowaniu.

Scharakteryzowane powyżej w najistotniejszych cechach procesy strukturalne we włókiennictwie nakazywałyby opracowanie szczegółowego programu nastawiania wzgl. leczenia.

M. K.

EKSPORT WŁÓKIENICTWA ŁÓDZKIEGO W LISTOPADZIE 1932 R. — Według danych Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włókienniczego wywóz włókienniczy Łodzi w listopadzie w r. b. przedstawiał się następująco: wywieziono tkanin bawełnianych białych 477 kg za zł 3 210, tkanin bawełnianych barwionych 50 825 kg za zł 204 241, tkanin wełnianych 41 243 kg za zł 184 148, tkanin półwełnianych 5 359 kg za zł 47 186, wyrobów dzianych bawełnianych barwionych 1 187 kg za zł 69 171, wyrobów dzianych wełnianych barwionych 16 kg za zł 1 004, wyrobów dzianych półwełnianych barwionych 6 kg za zł 80, wyrobów dzianych barwionych z jedwabiu sztucznego 18 kg za zł 543, koszul bawełnianych miękkich 47 977 kg za zł 370 047, odzieży 120 017 kg za zł 606 341, materiałów filcowych wełnianych barwionych 607 kg za zł 8 106, stożków do kapeluszy 15 kg za zł 366, firanek bawełnianych, wykonanych mechanicznie, 1 551 kg za zł 19 678, przędzy bawełnianej barwionej 11 900 kg za zł 64 239, przędzy wiganowej barwionej 15 295 kg za zł 44 150, przędzy wełnianej barwionej 8 963 kg za zł 116 711. Ogółem wywieziono w listopadzie r. b. 314 381 kg łącznej wartości zł 1 739 218. W porównaniu z październikiem oznacza to poważny spadek

wywozu, dochodzący do 40%, co pozostaje w związku z ogólnymi trudnościami na rynkach odbiorczych.

Eksport ten według krajów przeznaczenia przedstawił się następująco (w tys. zł): Rumunja 159, Łotwa 3, Niemcy 175, Chiny 70, Indie 19, Estonia 4, Anglja 507, Szwajcaria 15, Z. S. R. R. 3, Norwegja 4, Palestyna 10, Holandia 490, Jugosławja 6, Afryka 57, Persja 63, Cypr 3, Ameryka 19, Szwecja 9, Austria 2, Włochy 2, Danja 4, Grecja 18, Syria 12, Francja 57, Marokko 20, Belgja 8.

Poza globalnym spadkiem sumy eksportu obserwujemy coraz większe różniczkowanie krajów przeznaczenia tego wywozu. Świadczy to z jednej strony o wyjątkowej działalności akwizycyjnej eksporterów włókienniczych, którzy starają się dotrzeć na wszelkie możliwe rynki zbytu, z drugiej zaś strony wskazuje to na coraz większe trudności, z jakimi walczyć musi eksport

włókienniczy na tle polityki gospodarczej państw odbiorczych. Z jednej strony dają się we znaki wszelkiego rodzaju zakazy i ograniczenia importu oraz restrykcje dewizowe, z drugiej zaś — polityka ta uniemożliwia formalnie eksporterom łódzkim uzyskanie ich należności za dostarczone towary, zmniejszając w dalszym ciągu ich prężność eksportową

Pewne nadzieje poprawy w styczniu związane są z możliwością otwarcia rynku francuskiego dla wywozu konfekcji polskiej.

M. K.

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY

RYNEK OBUWIANY — p. str. 1545.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

REWIZJA TARYF KOLEJOWYCH NA DREWNO. —

Reforma taryfy kolejowej na drewno, przeprowadzona w 1929 r., spowodowała, iż nieznacznie tylko zmieniane od 1929 r. stawki taryfowe na przewóz drewna, w chwili obecnej wobec zupełnej dekonjunktury na światowych rynkach drzewnych i bardzo znacznego spadku cen drewna — obciążają niewspółmiernie ten towar w stosunku do jego wartości, uniemożliwiają zupełnie przewóz niektórych sortymentów. Poza tem obecna konstrukcja taryfy towarowej na przewóz drewna uprzywilejowuje do pewnego stopnia przemysł drzewny na niekorzyść produkcji leśnej. Również i przy eksporcie materiały tarte korzystają ze znacznych ulg w stosunku do materiałów nieobrobionych, pomimo iż cena tych ostatnich jest znacznie niższa — od materiałów obrobionych. Naskutek zmieniających się konjunktur na rynkach drzewnych oraz wobec konieczności poparcia eksportu drewna nieobrobionego uznano za niezbędne zreformowanie istniejących taryf kolejowych na drewno, wyroby i przetwory drzewne.

Wysunięte przez sfery zainteresowane przy przewozie drewna postulaty i opracowane, przez zainteresowane resorty wnioski były tematem jednej z ostatnich konferencji Stałej Międzyministerjalnej Komisji Taryfowej. Na konferencji tej postanowiono wprowadzić następujące ulgi w przewozach drewna:

W celu umożliwienia dowozu drewna nieobrobionego do

zakładów przemysłowych oraz celem umożliwienia zaopatrzenia się niezamożnej ludności w drewno opałowe wprowadzona zostanie 30%-owa zniżka przy odległościach do 250 km.

Mając na względzie poparcie ruchu budowlanego, postanowiono surowiec tartaczny przenieść z taryfy wyjątkowej B1 do taryfy wyjątkowej B4, korzystającej ze zniżonych o 10% stawek w porównaniu z opłatami taryfy wyjątkowej D1 oraz obniżyć stawki na przewóz materiałów tartych w obrocie wewnętrznym o 15%, począwszy od 150 km, przyczem należy zaznaczyć, iż przy układaniu baremu zniżka się cofa i zaczyna się już od 100 km.

Celem zniesienia istniejącej dysproporcji w wysokości stawek taryfowych na przewóz drewna nieobrobionego (znacznie tańszego) w porównaniu z drewnem obrobionem (materiałem cenniejszym) przy eksporcie postanowiono zrównać stawki taryfowe na te sortymenty. W związku z powyższem przewoz materiały nieobrobionych korzystać będą ze zniżonej taryfy.

Z uwagi na konieczność poparcia eksportu papierówki, kopalniaków i podkładów z drewna miękkiego przez porty postanowiono włączyć te sortymenty do aneksu do taryfy towarowej cz. II ze znacznie zniżonymi opłatami w porównaniu do taryf, które obecnie są stosowane przy przewozie tych sortymentów.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

ZMIANY W STRUKTURZE HANDLU ZAGRANICZNEGO W 1932 R. — W pierwszych 10 miesiącach r. b. obrót towarowy Polski z zagranicą wyniósł zł 1 597·8 miljn., gdy w tym samym czasie 1931 r. zł 2 884·7 miljn., a więc redukcja w r. b. wynosi aż 44·6%. Coprawda, na redukcję wartości pieniężnej obrotów wpływała jednocześnie i zniżka cen, ale mogła ona tylko obniżyć nieco procent spadku obrotów, który w każdym razie pozostał bardzo poważny. W ogólnej redukcji obrotów przywóz wziął taki sam udział jak i wywóz, a więc stwierdzić należy zupełnie równomierny spadek przywozu i wywozu, stąd i saldo dodatnie bilansu handlowego okazało się w 1932 r. (zł 182·3 miljn.) również o 44% mniejsze niż w 1931 r. (zł 324·4 miljn.).

Jeśli chodzi o zasadniczą strukturę obrotów, to obroty produktami rolnymi (z wyjątkiem surowców przemysłowych) i żywnościowymi (także i rybami, wytworami przemysłu rolnego oraz napojami) wyniosły w 1932 r. (za 10 miesięcy) zł 385·9 miljn., gdy w 1931 r. zł 695·2 miljn., czyli spadek wyniósł 44·5%, obroty zaś przemysłowe (surowcami, półfabrykatami i wyrobami) wyniosły w 1932 r. zł 1 210·8 miljn. wobec zł 2 189·5 miljn. w 1931 r., czyli obniżyły się o 44·7%; a więc i tu mamy zupełną równomierność spadku: obrotów rolno-żywnościowych i obrotów przemysłowych.

Zanalizujmy przywóz. Przywóz rolniczo-spożywczy (a więc zwierzęta i wszelkie artykuły spożywcze) wyniósł w okresie styczeń-październik 1932 r. zł 96·9 miljn., gdy w 1931 r. zł 162·9 miljn., a więc tutaj spadek był nieco mniejszy od przeciętnego, wyniósł bowiem 40·5%, zato przywóz przemysłowy spadł silniej, bo o 45·3% (z zł 1 117·2 miljn. do zł 610·8 miljn.).

W przywozie rolniczo-spożywczym najważniejsze pozycje stanowią (w okresie styczeń-październik — w miljn. zł):

	1931	1932
Towary kolonialne . . .	90·7	58·3
w tem:		
ryż	24·2	12·8
herbata, kawa, kakao .	36·5	26·5
cytryny, pomarańcze .	8·8	6·2
Ryby i przetwory . . .	30·2	17·4
w tem:		
śledzie	22·1	14·4
Wytwory roślinne . . .	22·7	9·9
w tem:		
pszenica	0·9	1·9
kukurydza	3·8	0·6
owoce	13·1	5·7

Jak widzimy, najsilniej spadł (wartościowo) przywóz w grupie produktów roślinnych, co wywołane zostało głównie zniżką przywozu zbóż, a zwłaszcza owoców (jabłek i śliwek). Podkreślić również należy stosunkowo bardzo poważny (prawie do połowy) spadek przywozu ryżu.

Spadek (wartościowy) przywozu przemysłowego (łącznie z rolniczymi surowcami dla przemysłu) ilustruje następująca tablica (w okresie styczeń-październik — w miljn. zł):

	1931	1932
Surowce i półfabrykaty	516·5	304·5
w tem:		
skóry i futra	49·1	31·3
drewno surowe	2·6	0·4
" napółobrobione	1·7	0·9
surowce i półfabrykaty chemiczne . . .	68·2	43·0

rudy	341	92
surowce i półfabrykaty metali	478	153
„ papiernicze	190	102
„ i półfabrykaty włókiennicze	2195	1331
Wyroby gotowe	6007	3063
w tem:		
skóry i futra	408	225
wyroby z drzewa	32	10
„ ceramiczne	144	66
produkty chemiczne	628	448
wyroby metalowe	520	275
maszyny, aparaty i przyrządy	1562	81
środki komunikacji	304	128
papier i wyroby	273	161
wyroby włókniste	1523	708
odzież i obuwie	225	110

Spadek przywozu przemysłowego był stosunkowo silniejszy niż przywozu żywnościowo-rolniczego, przyczem w zakresie przywozu przemysłowego słabszy był spadek przywozu surowców i półfabrykatów — o 41%, a silniejszy — przywozu wyrobów gotowych — o 49%. Dzięki temu bardzo pomyślnemu zjawisku przywóz surowców i półfabrykatów, który w 1931 r. był o ok. $\frac{1}{7}$ mniejszy od przywozu wyrobów gotowych, w 1932 r. zrównał się z tym ostatnim. Fakt ten zasługuje na podkreślenie tem bardziej, że ceny surowców i półfabrykatów spadły silniej niż wyrobów gotowych, więc różnica — po wyeliminowaniu momentu spadku cen — raczej jeszcze pogłębia się. Lecz z drugiej strony podkreślić należy, że częściowo silny spadek wartości przywozu wyrobów gotowych został wywołany przechodzeniem na tańsze gatunki oraz rodzaje. Pomyślność przytoczonego powyżej faktu ulega też osłabieniu, gdy się zważy, że w wyrobach gotowych spadek nastąpił głównie dzięki gwałtownemu skurczeniu się przywozu inwestycyjnego — przede wszystkim maszyn i aparatów i środków komunikacyjnych. W zakresie przywozu wyrobów przemysłów spożywczych szczególnie gwałtowny spadek nastąpił w przywozie wyrobów włóknistych, nieco mniejszy w przywozie odzieży oraz obuwia. W grupie surowców i półfabrykatów niezmiernie silnie zmniejszył się przywóz surowców dla produkcji dóbr wytwórczych (przemysł hutniczy i metalowy) znacznie słabiej — dla produkcji dóbr spożywczych.

Co się tyczy wywozu, to spadek jego w okresie 10 miesięcy 1932 r. w stosunku do tegoż okresu 1931 r. był prawie że równomierny (i równy ogólnemu przeciętnemu spadkowi obrotów) w grupie rolniczo-spożywczej (o przeszło 45%) i w grupie przemysłowej (o przeszło 44%).

W wywozie rolniczo-spożywczym najważniejsze pozycje stanowią (w okresie styczeń — październik — w miljn. zł):

	1931	1932
Zwierzęta żywe	775	315
w tem:		
na rzeź	535	201
pociągowe	118	35
Zboża i strączkowe	620	685
Wyroby przemysłu rolnego	851	390
Produkty zwierzęce	2819	1367
w tem:		
mięso, zwierzyna, drób		
i przetwory	1414	834
nabiał	1402	532

Jak widzimy, nastąpił ogromny spadek całego wywozu rolnego — spadek, znacznie przekraczający połowę, z wyjątkiem jednak wywozu zbóż i strączkowych, który wzrósł. Ten wzrost właśnie zdecydował o nieco mniejszej stopie spadku — stopie, równej przeciętnej stopie spadku dla wszystkich obrotów. Przypomnieć należy, że ilościowy spadek wywozu jest nieco mniejszy wobec dalszych postępów w niżkowym ruchu cen artykułów rolnych (np. eksport bekoniów i szynek dość znacznie wzrósł wagowo, a wartość jego znacznie zmalała). Najsilniejszy spadek wartości wykazał wywóz mięsa, niezwykle gwałtowny był spadek wywozu nabiału (zwłaszcza masła) i zwierząt żywych (zwłaszcza pociągowych), a także wyrobów przemysłowo-rolnych, gdzie decydującym czynnikiem był spadek wywozu cukru (zwłaszcza kryształu).

Wywóz przemysłowy (łącznie z płodami olniczymi, jako surowcami) kształtował się w omawianym okresie (styczeń — październik) lat 1931 i 1932 następująco (w miljn. zł):

	1931	1932
Surowce i półfabrykaty	6800	4094
w tem:		
skóry i futra	231	135

drewno surowe	288	157
„ napółobrobione	1396	669
surowce i półfabrykaty chemiczne	290	230
surowce i półfabrykaty metali	698	358
surowce papiernicze	53	32
surowce i półfabrykaty włókiennicze	75	56
materiały opałowe	2914	1790
Wyroby gotowe	3923	1906
w tem:		
skóry i futra	45	42
wyroby z drzewa	264	186
wyroby ceramiczne	29	37
produkty chemiczne	122	82
wyroby metalowe	1505	468
maszyny, aparaty i przyrządy	214	114
środki komunikacji	27	22
papier i wyroby	77	42
wyroby włókniste	1166	528
odzież i obuwie	229	232

W zakresie wywozu przemysłowego sytuacja kształtuje się mniej korzystnie niż w zakresie przywozu. Wywóz surowców i półfabrykatów zmniejszył się w r. b. w mniejszym stopniu (o 398%), wywóz zaś wyrobów gotowych spadł bardzo silnie (o 514%). A trzeba jeszcze pamiętać, że ceny wyrobów gotowych naogół mniej spadły niż surowców, a więc spadek wartości wywozu fabrykatów był stosunkowo jeszcze większy.

Blizsza analiza wywozu przemysłowego wykazuje, że gwałtowny spadek wywozu wyrobów gotowych został spowodowany przez zniżkę do $\frac{1}{3}$ bardzo poważnego w r. ub. wywozu metalowego. Poza tem, zwłaszcza w zakresie wywozu fabrykatów produkcji dóbr spożywczych widzimy, z wyjątkiem najważniejszej pozycji — wywozu włókienniczego, stosunkowo mniejszą zniżkę, a w niektórych wypadkach nawet wzrost — jak w zakresie wywozu konfekcji lub ceramiki (zwłaszcza wyrobów fajansowych).

O spadku wywozu w grupie surowcowej w liczbie absolutnej zdecydował spadek wywozu węgla, a także spadek wywozu drewna (półobrobionego), który też był i stosunkowo najsilniejszy.

Jak się przedstawia bilans handlowy poszczególnych przemysłów — ilustruje nam następujące zestawienie (w miljn. zł — za okres styczeń — październik):

	Przywóz		Wywóz		Saldo	
	1931	1932	1931	1932	1931	1932
Przemysł hutniczy	3055	1248	2456	956	— 600	— 292
„ mineralny	276	141	74	50	— 202	— 90
„ chemiczny	1338	897	725	569	— 613	— 328
„ skórzany	1032	603	287	185	— 744	— 418
„ włókienniczy	3718	2039	1241	555	— 2477	— 1484
„ papierniczy	462	262	130	74	— 332	— 188
„ drzewny	108	47	1970	1026	+ 1862	+ 980

Jak widzimy, deficytowość bilansów przemysłowych naogół nie uległa w r. b. pogłębieniu; spadek salda ujemnego naogół dorównywał spadkowi obrotów, a w niektórych przemysłach deficyt obrotów zagranicznych był w r. b. stosunkowo mniejszy niż w r. ub., np. w przemyśle chemicznym i mineralnym; nie można natomiast tego, niestety, powiedzieć o przemyśle włókienniczym, gdzie spadkowi obrotów o 47% towarzyszył spadek salda ujemnego tylko o 40%.

Dodatni bilans handlowy miał tylko przemysł drzewny, przyczem jego saldo aktywne spadło w r. b. prawie do połowy, bo blisko w tym stopniu spadł wywóz drewna. Poza tem, oczywiście, dodatnie saldo obrotów miał przemysł rolny; mianowicie, wielki przemysł rolny w zakresie obrotu tylko wyrobami gotowymi wykazał nadwyżkę wywozu w wys. zł 791 miljn. w 1931 r. i zł 356 miljn. w r. b.

Przywozem surowców i półfabrykatów (per saldo) najbardziej obciążają bilans handlowy następujące przemysły (ujemne saldo obrotu — w miljn. zł za okres styczeń — październik):

	1931	1932
Przemysł włókienniczy	2342	1358
„ chemiczny	392	210
„ skórzany	260	177
„ papierniczy	137	69

Przemysł hutniczy, który w r. ub. wykazał w obrocie surowców i półfabrykatów saldo ujemne zł 10'4 miljn., dał w r. b. saldo dodatnie zł 11'3 miljn. Przemysł mineralny zmniejszył swe saldo ujemne z zł 7'7 miljn. na zł 5'5 miljn.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RYNEK OBUWIANY. — Stan rynku obuwianego w zakresie krajowej produkcji mechanicznej ilustrują najlepiej następujące liczby przybliżone przeciętnej tygodniowej przepracowanych robotniko-godzin za okres pierwszych 3 kwartałów — według danych Gł. Urz. Stat.:

	Liczba	Wskaźnik (1928 = 100)
1928	88 300	100
1929	80 600	91'2
1930	72 200	81'7
1931	54 600	61'8
1932	33 900	38 3

Liczby za rok 1932 nie obejmują nowej fabryki Baty w Polsce, która nie składała dotąd zeznań statystycznych. Szacunek jest dość trudny, gdyż liczby, podawane prywatnie przez przedstawicieli tej fabryki, nie dadzą się skontrolować i wahają się ostatnio między 1500 a 3000 par obuwia skórzanego dziennej produkcji. Przyjmując za najbardziej prawdopodobną obecnie liczbę 1500 par i licząc, że firma do tej produkcji stopniowo dochodziła od marca, mielibyśmy przy zatrudnieniu 300 ludzi ostatnio w tej produkcji przeciętną tygodniową liczbę przepracowanych robotniko-godzin około 11000. Spadek w 1932 r. sięgałby zatem łącznie z danymi fabryki Baty do 51% stanu z 1928 r.

Danych o rozwoju ręcznej produkcji brak, niestety, zupełnie. Pośrednio wyobrażenie o napięciu rynku w tej dziedzinie otrzymamy z głośniejszych skarg chałupników, że pracują po 16 godzin na dobę za zł 2 ÷ 4 dziennego zarobku w okresie sezonu przy niemal zupełnym bezrobociu w czasie blisko 4 miesięcy międzysezonowych.

Rynek pracy w dziedzinie produkcji obuwia przedstawia się więc ujemnie. Pod względem finansowym nie jest lepiej. Z pomiędzy około 20 fabryk mechanicznych, o których egzystencji szerzej wiadomo, zaledwie 25 ÷ 30% nie przechodziło przez jawne trudności płatnicze (nie wspominając fabryk, którym ogłoszono upadłość lub zlikwidowanych). Stopień wykorzystania zdolności produkcyjnej w żadnej z tych fabryk nie przekroczył w tym roku 50%, dla większości jest niższy od 25%.

Podczas gdy w latach 1928 i 1929 krajową produkcję obuwia oceniano na 1700 000 par wyrobu mechanicznego, produkcja tegoroczna oceniana jest do końca roku nie wyżej 700 000 par (bez Baty), a nawet łącznie z fabryką Baty nie wyżej 1 miljn.

W ciągu 1½ roku krajowa produkcja mechaniczna na rzecz zagranicznej względnie przez zagranicę instalowana utraciła ponad 30% swego rynku. Obok bowiem produkcji fabryki Baty w Polsce, sklepy tej firmy sprzedały b. poważną ilość towaru zagranicznego. Równocześnie rozbudowany został przez kapitał zagraniczny własny wielki aparat sprzedaży detalicznej, przy czym według oświadczeń przedstawicieli wspomnianego zagranicznego koncernu obecna rozbudowa sieci sprzedażnej stanowi rzekomo ok. 55% programu do lata 1933.

Pojemność tego aparatu handlowego, działającego nie tylko dla obcego kapitału, ale i w znacznym stopniu i dla obcego towaru, już obecnie można ocenić na 600 ÷ 800 000 par obuwia (poza gumowem) rocznego obrotu przy normalnym asortowaniu. Jest to liczba większa od największego w ostatnich 6 latach przywozu obuwia do Polski. Aparat więc handlowy Baty oddziaływa na krajową mechaniczną produkcję obuwia wielokrotnie silniej od konkurencji samej jego fabryki w Polsce. Fabryka ta zajęła dopiero miejsce 3 ÷ 4 fabryk rodzimych, które już padły ofiarą toczącej się walki i zupełnie zeszły z rynku.

Próby znalezienia platformy porozumienia między zagranicznym koncernem a krajową produkcją nie dały rezultatu. Przygotowanie aparatu handlowego na wyrost pociąga za sobą pewne konsekwencje techniczne. Dla utrzymania swego aparatu handlowego w stałym pogotowiu do przyjęcia olbrzymich ilości własnego towaru w chwili dopuszczenia go do Polski szerszą niż obecnie falą, firma Bata chwilowo zakupuje dość dużo obuwia u polskich chałupników w Kieleckiem, w Warszawie i t. d., poza tem nabywa ona obuwie w kilku mechanicznych fabrykach krajowych. Dostaw tych koncern międzynarodowy Bata nie chce obwarować żadnymi realnymi zapewnieniami, ani co do czasu ich trwania, ani co do wielkości odbioru. Oczywiście, takie dostawy ułatwiają koncernowi Baty tem większą i szybszą ekspansję na przyszłość.

Wielkość tych dostaw, liczba dostawców, gotowość do takich dostaw — są to mierniki upadku polskiej samodzielności gospodarczej na rynku obuwianym.

Powyzszy obraz statystyczny rynku jest rezultatem tego, że nie doceniono zawczasu znaczenia i możliwości gry na niższych cen i jej przyspieszenia.

W okresie niższych cen wygrywa ten, kto ostatni kupuje i najprędzej sprzedaje, kto utrudni konkurentowi jego zbyt. Fazę tę na rozpatrywanym odcinku wygrał Bata, bo robił najszybsze obroty, nie będąc wciągniętym w kwestje przerostów (kredytowych).

W okresie wyższych cen wygrywa ten, kto pierwszy kupuje i kupnem własnym zdoła podbić cenę kupna swego konkurenta, kto może odpowiednio przeczekać ze sprzedażą do chwili, w której owoc podbijania ceny u konkurenta dojrzeje. Kredyt w okresie niższych cen stawał się hamulcem, w okresie wyższych cen — koniecznością.

Rynek skórzany od wiosny wykazuje tendencje zwyżkowe. Ceny skór surowych podniosły się o kilkadziesiąt procent. Proces zwyżkowy na skóry ciężkie pod koniec roku uległ zatrzymaniu, na skóry lekkie dalej jeszcze trwa.

Jest rzeczą niebezpieczną przepowiadanie, co będzie dalej na rynkach światowych. Natomiast pewną jest rzeczą, że wobec zniszczenia krajowego kapitału garbarskiego, obuwianego i handlowego — producent polski nie jest zdolny nawiązać walki o rozwój cen rynku polskiego. Wobec tego może oplotić się zagrać na zwyżkę cen — zarówno zagranicznym kapitałom garbarskim, któreby do Polski chciały dostarczać garbowane skóry, jak i zagranicznym dostawcom obuwia, szukającym zhytu na naszym rynku, jak i koncernowi Baty, pracującemu w Polsce.

Polska posiada stosunkowo niewielki nadmiar skór surowych lekkich. Wystarczy więc w czasie wiosennego okresu uboju masowego cieląt i t. p., gdy ceny są najniższe, skupić nieco większe ilości tych skór surowych od istniejącej na rynku faktycznej nadwyżki, by za kilka miesięcy ceny polskie z braku towaru podniosły się ponad poziom normalny. Krajowa produkcja garbarska i obuwiana, mogąca kupować tylko z dnia na dzień, będzie musiała przepłacać, utraci swą zdolność konkurencyjną. W ten sposób możnaby przegrać drugą fazę walki. Najwyższy więc jest czas kwestje te dokładnie przedyskutować i obmyślić sposoby obrony.

W. D.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE 1)

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 1 do 15 grudnia r. b. kształtował się następująco (ceny za 100 kg):

	1 ÷ 8/XII		9 ÷ 15/XII		Wzrost (+) Spadek (-) %
	zł	g	zł	g	
Pszenica					
Warszawa	24'58	2'76	25'00	2'81	+ 1'7
Poznań	21'29	2'39	21'04	2'36	- 1'1
Lwów	25'58	2'87	26'75	3'00½	+ 4'5
Przeciętna	23'81½	2'67½	24'26	2'72½	+ 1'8
Żyto					
Warszawa	14'80	1'66	15'12	1'70	+ 2'2
Poznań	14'06	1'58	13'71	1'54	- 12'4
Lwów	16'06	1'80	16'06	1'80	—
Przeciętna	14'97	1'68	14'96	1'68	—
Owies					
Warszawa	14'55	1'63	14'57	1'63½	+ 0'1
Poznań	12'75	1'43	10'87½	1'22	- 14'7
Lwów	15'08	1'69	15'08	1'69	—
Przeciętna	14'12½	1'58½	13'50½	1'51½	- 4'3
Jęczmień browarowy					
Warszawa	16'50	1'85	16'00	1'80	- 3'0
Poznań	15'83	1'78	15'25	1'71	- 3'6
Lwów	17'75	1'99	17'75	1'99	—
Przeciętna	16'69	1'87	16'33	1'83	- 2'2
Jęczmień zwykły					
Warszawa	14'65	1'64½	13'75	1'54½	- 6'1
Poznań	13'43	1'51	13'06	1'46	- 2'7
Lwów	14'00	1'57	14'00	1'57	—
Przeciętna	14'03	1'57½	13'60	1'52½	- 3'0

1) Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu i Min. Rolnictwa, sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

— Okres sprawozdawczy (od 12 do 17 grudnia) przyniósł na rynkach zbóż chlebowych poprawę, która w rezultacie tygodniowym dała pewnąwyżkę kursów. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego najsilniej zwiększyła pszenica, zyskując na giełdzie warszawskiej $\mathcal{Z}$ 1'25 ÷ 1'50 na 100 kg; poza tem poprawiły się ceny żyta, owsa jednolitego i zbieranego oraz otrąb pszennych i żytnich. Na giełdzie poznańskiej poważniej poprawiła się jedynie cena mąki pszennej (o $\mathcal{Z}$ 2'00), w mniejszym zaś stopniu pszenica, żyto, owies, mąka żytnia i otręby żytnie. Ceny jęczmienia browarowego i przemiałowego na obu powyższych giełdach pozostały bez zmiany. Giełda gdańska była w okresie sprawozdawczym mało ożywiona — notowania utrzymały się przeważnie na dotychczasowym poziomie. Na pozostałych giełdach prowincjonalnych zaopiarowanie nie przekraczało normalnego zapotrzebowania — tendencja spokojna.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona, jara, szklista 132 hfl. 26'25 ÷ 26'75 (25'00 ÷ 25'50), — jednolita 126 hfl. 25'50 ÷ 26'00 (24'00 ÷ 24'50), — zbierana 124 hfl. 25'00 ÷ 25'50 (23'50 ÷ 24'00), żyto standard I 119 hfl. 15'25 ÷ 15'75 (14'75 ÷ 15'00), — standard II 117 hfl. 15'00 ÷ 15'25, jęczmień browarowy 117 hfl. 15'50 ÷ 16'50 (15'50 ÷ 16'00), — przemiałowy 13'50 ÷ 14'00 (13'50 ÷ 14'00), owies jednolity 78 hfl. 15'00 ÷ 16'00 (15'00 ÷ 15'50), — zbierany 73 hfl. 14'00 ÷ 14'50 (13'50 ÷ 14'00), mąka pszenna luksusowa wym. 40 ÷ 50% 43'00 ÷ 48'00 (43'00 ÷ 48'00), — pszenna 4/0 wym. 50 ÷ 60% 38'00 ÷ 43'00 (38'00 ÷ 43'00), — żytnia pyłkowa I gat. 65 ÷ 55% 25'00 ÷ 27'00 (25'00 ÷ 27'00), — siłkowa II gat. po 55% 20'00 ÷ 21'50 (20'00 ÷ 21'50), — razowa 95% 20'00 ÷ 21'50 (20'00 ÷ 21'50), otręby pszenne łuski - szale 9'75 ÷ 10'25 (9'75 ÷ 10'25), — pszenne średnie 9'25 ÷ 9'75 (9'00 ÷ 9'50), — żytnie 8'50 ÷ 9'50 (8'50 ÷ 9'00).

Poznań. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 21'00 ÷ 22'00 (20'25 ÷ 21'25), żyto 13'70 ÷ 13'90 (13'60 ÷ 13'80), jęczmień browarowy 14'50 ÷ 16'00 (14'50 ÷ 16'00), — przemiałowy 64 ÷ 66 kg 12'50 ÷ 13'00 (12'50 ÷ 13'00), — 68 ÷ 69 kg 13'00 ÷ 13'75 (13'00 ÷ 13'75), owies 11'00 ÷ 11'25 (10'75 ÷ 11'00), mąka pszenna 65% - owa wraz z workiem 34'50 ÷ 36'50 (32'50 ÷ 34'50), — żytnia 65% - owa wraz z workiem 21'25 ÷ 22'25 (20'50 ÷ 21'50), otręby pszenne grube 8'50 ÷ 9'50 (8'50 ÷ 9'50), — pszenne średnie 7'50 ÷ 8'50 (7'50 ÷ 8'50), — żytnie 7'75 ÷ 8'00 (7'50 ÷ 7'75).

Gdańsk. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica biała o wadze 128 hfl. nowa 14'25 ÷ 14'50 (14'25 ÷ 14'50), żyto nowe przemiałowe o wadze 120 hfl. 9'40 (9'40), — eksportowe o wadze 120 hfl. 9'05 (9'05), jęczmień nowy wyborowy 10'00 ÷ 10'50 (10'00 ÷ 10'50), — średni 9'25 ÷ 9'70 (9'25 ÷ 9'70), — mierny o wadze 108 hfl. 8'80 ÷ 9'20 (8'80 ÷ 9'20), otręby pszenne szale 6'50 (6'50), — pszenne średnie 6'20 (6'20), — żytnie 5'80 ÷ 6'00 (5'80 ÷ 6'00).

CHEMIKAŁJA

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco fabryka bez opakowania: aceton 450'00, alkohol metylowy techniczny 90% 170'00, alkohol metylowy czysty 99% 300'00, amoniak skroplony za 1 kg NH₃ (wraz z opakowaniem) 1'80, azotniak mielony za 1 kg% N₂ (wraz z opakowaniem) 1'48, azotniak granulowany za 1 kg% N₂ (wraz z opakowaniem) 1'63, azotan amonu 100'00, azotan sodowy 120'00, benzol czysty 92'00, bisulfat (kw. siarczan sodu) 13'50, boraks (wraz z opakowaniem) 110'00 ÷ 125'00, chlorek cynku 50⁰ Bé 40'00, chlorek wapna bielący 36'00, chlorek wapnia (CaCl₂) 20'00 ÷ 22'00, chloroform czysty 800'00, — „pro narcosi” 1.800'00, eter siarkowy 390'00, fenol czysty 265'00, formalina 40% 270'09, gliceryna farmaceutyczna (wraz z opakowaniem) 275'00, gliceryna techn. 85/88% (wraz z opakowaniem) 175'00, karbid granulowany (wraz z opakowaniem) 75'00, karbolineum 29'75, klej kostny 205'00, klejskórny 260'00, krezol 128'00, kwas azotowy 36⁰ Bé

w przel. na 100% HNO₃ 100'00, kwas mrówkowy 85% 241'00, kwas siarkowy 60⁰ Bé 7'37, kwas solny 19/21⁰ Bé 12'25, kwas octowy techniczny 30% 100'00, mączka kostna odklejona 30% P₂O₅ 15'00, naftalina surowa prasowana 28'00, naftalina czysta w łuskach 52'50, octan sodu 120'00, octan ołowiu 215'00, oleina zwierzęca destylat 210'00, — saponificat 200'00, oleum 20% 19'94, olej lniany 120'00, potaż kalcynowany 90/95% (wraz z opakowaniem) 120'00, potaż żrący topiony 88/92% (wraz z opakowaniem) 140'00, pirydyna czysta za 1 kg 9'75, smoła preparowana 17'50, saletra potasowa 130'00, saletra sodowa podwójnie rafinowana 100'00, siarczan amonu 28'40, siarczan miedzi (wraz z opakowaniem) 110'00 ÷ 125'00, siarczek sodu 60 ÷ 62% (wraz z opakowaniem) 60'00, soda amoniakalna 25'00, soda kaustyczna 60'00, sól glauberska krystaliczna 7'00, stearyna 185'00, superfosfat 16% 9'28 ÷ 9'92, toluol czysty 105'00, żelazna techniczna 400'00.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 12 do 17 grudnia 1932 r.

Na giełdzie warszawskiej minął okres sprawozdawczy bez poważniejszych zmian — zainteresowanie akcjami było nadal niewielkie przy tendencji niejednolitej, naogół nieco mocniejszej.

Akcje Banku Polskiego, po minimalnych wahanach kursowych, utrzymały się na dotychczasowym poziomie. W grupie akcji przedsiębiorstw chemicznych nadal mocniejsza tendencja panowała dla akcji Spiessa, których kurs podniósł się o $\mathcal{Z}$ 2'00. Nieliczne transakcje akcjami Warsz. T-wa Fabryk Cukru dokonywane były po kursie dotychczasowym. Grupa akcji przedsiębiorstw metalurgicznych miała nieco żywsze obroty: kurs akcji Lilpopy obniżył się o $\mathcal{Z}$ 0'50; o takąż sumę spadł kurs od dłuższego czasu nienotowanych akcji Ostrowca (biorąc pod uwagę kupon za 1931/32 r.), akcje zaś Norblina uzyskały poprawę $\mathcal{Z}$ 1'00 na akcji.

Na giełdach prowincjonalnych okres sprawozdawczy nie przyniósł żadnych zmian — zainteresowanie akcjami było bardzo niewielkie, obroty zaś spadły do minimum i to niemal wyłącznie akcjami Banku Polskiego; tendencja słabsza.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 17/XII
		w $\mathcal{Z}$		
Bank Polski	$\mathcal{Z}$ 100	87'25	86'25	86'50
Spiess	$\mathcal{Z}$ 100	35'00	35'00	—
Warsz. T-wa Fabryk Cukru	$\mathcal{Z}$ 100	15'25	15'25	15'25
Lilpop	$\mathcal{Z}$ 25	11'00	11'00	11'00
Norblin	$\mathcal{Z}$ 100	32'00	32'00	—
Ostrowiec — serja B I—III em.	$\mathcal{Z}$ 50	26'50	26'00	—

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (maksimum i minimum — w $\mathcal{Z}$): Bank Polski — 87'50 — 86'25, Jaworzno 11'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym zupełnie nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej) — w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy: Bank Polski — 87'50 — 85'00 (87'50 — 87'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

GOSPODARKA DROGOWA W ROKU BUDŻETOWYM 1930/31. — Według danych Departamentu Drogowego b. Ministerstwa Robót Publicznych ilość dróg bitych i brukowanych wynosiła z początkiem roku sprawozdawczego z podziałem według województw (w km):

Województwo	Państwowe:		Wojewódzkie:		Powiatowe:	
	drogi	mosty	drogi	mosty	drogi	mosty
Białostockie . . .	1 314·2	7·01	548·7	2 84	773·2	4·32
dojazdy . . .	28·0	—	—	—	—	—
Kieleckie . . .	912·6	4·54	1 048·8	3·19	1 019·6	2·28
dojazdy . . .	12·2	—	3·2	—	10·2	—
Krakowskie . . .	1 014·3	12·20	934·7	6·82	2 774·7	9·67
dojazdy . . .	41·0	—	1·7	—	10·8	—
Lubelskie . . .	1 075·0	8·25	764·0	4·23	626·8	1·94
dojazdy . . .	16·5	—	0·7	—	—	—
Lwowskie . . .	1 166·1	7·21	1 006·8	4·37	2 379·7	9·22
dojazdy . . .	29·0	—	1·8	—	48·3	—
Łódzkie . . .	763·9	3·39	817·0	2·51	1 280·5	3·16
dojazdy . . .	0·1	—	1·1	—	3·0	—
Nowogródzkie . . .	639·1	3·28	721·1	0·18	131·8	0·61
dojazdy . . .	5·4	—	—	—	—	—
Poleskie . . .	625·7	4·09	76·7	0·64	136·6	1·00
dojazdy . . .	3·4	—	—	—	—	—
Pomorskie . . .	946·2	2·25	680·6	0·79	2 691·0	2·33
dojazdy . . .	—	—	—	—	—	—
Poznańskie . . .	1 180·2	3·29	1 373·1	2·39	3 497·5	3·36
dojazdy . . .	—	—	—	—	—	—
Stanisławowskie . . .	672·1	6·25	618·6	4·65	1 856·3	11·32
dojazdy . . .	10·6	—	—	—	12·9	—
Tarnopolskie . . .	744·2	2·31	635·9	1·87	1 427·8	4·75
dojazdy . . .	37·4	—	0·3	—	37·3	—
Warszawskie . . .	1 357·4	7·09	1 203·8	4·40	1 771·9	3·07
dojazdy . . .	—	—	—	—	—	—
Wileńskie . . .	431·5	2·52	155·5	0·93	154·8	0·82
dojazdy . . .	9·0	—	—	—	—	—
Wołyńskie . . .	784·8	4·13	122·4	1·03	114·5	0·83
dojazdy . . .	1·4	—	—	—	—	—
Ogółem — bez						
woj. śląskiego:	13 627·5	77·80	10 078·4	40·80	20 636·4	58·66
dojazdy . . .	194·0	—	8·8	—	122·6	—

Z powyższego zestawienia widzimy, że z początkiem 1930/31 r. ilość dróg państwowych, wojewódzkich i powiatowych wraz z dojazdami stanowiła w całym Państwie, z wyjątkiem woj. śląskiego, 44 668 km. Do tego dochodzi 2·2 tys. km dróg bitych na Śląsku i 4·3 tys. km dróg bitych gminnych, czyli ogółem dróg z nawierzchnią trwałą — poza drogami miejskimi — posiadała Polska w 1930 r. przeszło 51 tys. km.

Do województw, posiadających największą sieć dróg bitych (oprócz gminnych), należą: poznańskie — 6 050 km, krakowskie —

4 796 km, lwowskie — 4 632 km, warszawskie — 4 333 km, pomorskie — 4 317 km. Do województw z najmniejszą siecią dróg bitych zalicza się: wileńskie — 750 km, nowogródzkie — 848 km, poleskie — 842 km, wołyńskie — 1 022 km.

Kolejność ta zmienia się nieco, jeżeli uwzględnimy ilość dróg bitych, przypadających na 100 km². Przy obszarze Polski, równym 388·4 tys. km², na każde 100 km² przypada dróg państwowych, wojewódzkich i powiatowych 12 km. Powyżej tej normy średniej posiadają drogi bite województwa: krakowskie — 27·2 km, pomorskie — 26·5 km, poznańskie — 22·9 km, tarnopolskie — 17·2 km, stanisławowskie — 17·1 km, lwowskie — 16·9 km, łódzkie — 15·1 km, warszawskie — 14·7 km. Znacznie zaś poniżej tej normy średniej znajdujemy drogi bitych: w woj. wołyńskim — 3·3 km, nowogródzkim — 3·2 km, wileńskim — 2·6 km i poleskim — 1·9 km.

W ciągu okresu 1930/31 r. wydano na konserwację tej sieci 44 668 km kwoty następujące (w zł):

Drogi:	Z funduszy:	
	państwowych	samorządowych
Państwowe	26 877 326	2 470 413
Wojewódzkie	5 255 677	12 009 374
Powiatowe	1 165 213	27 737 613
Razem:	33 298 216	42 217 400

B u d o w a :		
1 191 km nowych dróg bitych	4 645 500	26 819 900
nowych mostów i przebudowa starych	8 965 100	1 849 000
Razem:	13 610 600	28 668 900

Ogółem przeto na cele drogowe wydano w 1930/31 r. zł 117 795 116, z czego z funduszy państwowych zł 6 908 816 i funduszy samorządowych zł 70 886 300. Z wydatków na konserwację 44 668 km dróg bitych, wyrażających się w kwocie zł 75 515 616, wypada na 1 km drogi koszt przeciętny zł 1 696, przyczem koszt ten wahał się na drogach państwowych od zł 1 550 do 3 060, a na drogach powiatowych — od zł 123 do 1 808 na 1 km.

Z wydatków na budowę 1 191 km nowych dróg bitych razem z mostami, wyrażających się w kwocie zł 42 279 500, wypada koszt budowy 1 km nowej drogi przeciętnie na zł 35 500. Z ogólnej ilości 1 191 km nowych dróg 560 km pokryto brukiem, na 631 km zaś ułożono nawierzchnię tłuczniową.

J. G.

REWIZJA TARYF KOLEJOWYCH NA DREWNO — p. str. 1544.

DALSZA ROZBUDOWA TARYF PORTOWYCH — p. str. 1550.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W LISTOPADZIE 1932 R. — Ruch okrętowy w porcie gdańskim w listopadzie nie różnił się prawie od liczb miesiąca poprzedniego, w porównaniu natomiast do listopada r. ub. zmniejszył się o blisko 30%. Zawinęło do portu gdańskiego 454 statków o pojemności 269 617 nrt, opuściło port 455 statków o poj. 262 835 nrt. Pojemność okrętów, które zawinęły do portu gdańskiego w ciągu 11 miesięcy r. b., wyniosła 4 996 533 nrt w porównaniu z 7 463 543 nrt w analogicznym okresie r. ub.

Narodowość statków, które odwiedziły w listopadzie port gdański, była następująca:

	Przybyło:		Odeszło:	
	statków	nrt	statków	nrt
Polska	20	20 441	20	20 417
Gdańsk	4	1 842	3	1 249
Niemcy	136	51 476	139	53 151
Finlandja	7	4 251	6	2 964
Estonia	15	6 338	15	6 468

Lotwa	9	7 220	9	7 220
Litwa	—	—	1	612
Szwecja	92	51 956	98	57 386
Norwegja	37	21 151	37	20 783
Dania	91	51 844	87	48 795
Anglja	12	14 853	12	16 323
Holandja	14	5 575	12	4 254
Francja	6	7 501	5	6 497
Włochy	3	8 750	3	8 525
Jugosławja	1	2 424	—	—
Grecja	2	5 215	1	2 715
Japonja	1	4 847	—	—
Panama	1	147	2	294
Węgry	1	1 344	2	2 740
Czechosłowacja	2	181	2	181
Rumunja	1	2 261	1	2 261
Razem:	454	269 617	455	262 835

Na 21 bander, reprezentowanych w ruchu portowym w listo-

padzie, bandera polska zajmuje 5-te miejsce za Szwecją, Niemcami, Danją i Norwegją. W ruchu bander na podkreślenie zasługuje fakt ponownego zajęcia pierwszego miejsca przez Szwecję, wyprzedzenie Polski przez Norwegję oraz ukazanie się dawno niewidzianych okrętów japońskich i rumuńskich. Poza tem, pod względem ilości bander listopad był chyba najpomysłniejszym miesiącem r. b.

Obrót towarowy wyniósł w listopadzie 553 750 t w porównaniu do 495 902 t w miesiącu poprzednim i 687 123 t w listopadzie r. ub. Nastąpiła więc dalsza poprawa ruchu w porcie gdańskim; wyniki ostatnich miesięcy były znacznie lepsze od przeciętnej I półrocza. W listopadzie suma obrotów towarowych wyniosła 80% obrotu w listopadzie r. b. W ciągu 11 miesięcy r. b. obrót towarowy wyniósł 4 903 890 t w porównaniu do 7 581 154 t w analogicznym okresie r. ub., czyli że obroty były mniejsze o 35%.

Ruch towarowy w listopadzie przedstawiał się następująco (w tonnach):

	Przywóz	Wywóz
Artykuły spożywcze i kolonialne	10 866	62 036
Produkty zwierzęce i wyroby	3 067	1 674
Drzewo i wyroby	3 330	38 701
Materiały budowlane	181	21
Węgiel, oleje mineralne i t. d.	8 501	399 996
Chemikalja	6 732	3 312
Rudy, metale i wyroby	11 368	1 600
Papier	1 067	411
Materiały i surowce włókiennicze	841	45
Razem:	45 953	507 796

Listopad nie tylko w sumie ogólnej był miesiącem pomyślniejszym od października. Ożywienie wykazują wszystkie prawie grupy. A więc przede wszystkim import zwiększył się prawie o 10 tys. t i był mniejszy od przywozu w listopadzie 1931 r. tylko o 11%. W imporcie wykazują zwiększenie artykuły żywnościowe, chemikalja, rudy i papier. Nieznaczny spadek wykazuje węgiel, co zresztą leży w gospodarczym interesie Polski, oraz materiały i surowce włókiennicze. Eksport jest również większy aniżeli w październiku. Procentowo największy wzrost wykazuje decydujący dla sumy ogólnej eksport artykułów — węgiel, zwiększył się jednak również tak eksport artykułów spożywczych, jak i drzewa. Pozostałe grupy, t. zn. chemikalja i materiały budowlane, cofnęły się nieco.

Przyjechało do Gdańska w listopadzie 451 osób.

A. R.

DALSZA ROZBUDOWA TARYF PORTOWYCH. —

Z dniem 25/XI wprowadzono do taryf portowych szereg zmian, które w znacznej mierze przyczyniły się do potaniaenia kosztów przewozu. A mianowicie:

1. — Stworzono taryfę wyjątkową P. C. 9, dzięki której osiągnięto następujące zniżki stawek:

a) mokre obrzynki skór wyprawionych (poz. 675 a-L klas. tow.) przenosi się z klasy 13 do 15, tak że np. dla ładunku 15-tonnowego z Warszawy do portów w Gdańsku i Gdyni stawka wynosi zamiast gr 266 tylko gr 207 za 100 kg; taka sama zniżka obowiązuje w stosunku do wilgotnych odpadków skór (poz. 676a);

b) suche obrzynki skór wyprawionych (675 a-L), jak również suche odpadki skór (676b) przeniesiono z klasy 8 do 9. Tak więc np. stawka za przewiezienie 100 kg z Łodzi Fabrycznej do portów w Gdańsku i Gdyni wynosi obecnie przy ładunkach 15-tonnowych gr 479, zamiast, jak poprzednio, gr 528.

2. — Wprowadzono taryfę wyjątkową P. C. 10 na przewóz koni żywych, dzięki której opłata za 1 m² podłogi wagonu na przestrzeni Tarnopol — porty w Gdańsku i Gdyni obniżona została z gr 3 505 do gr 2 804. Przy transporcie pociągami osobowymi dolicza się 25%.

3. — Duże znaczenie posiada w taryfie P. H. 6, na przewóz cynku i jego stopów, obniżenie ilości minimalnej, potrzebnej do uzyskania refakcji, z 15 tys. t do 10 tys. t rocznie.

4. — Taryfę wyjątkową P. R. 1 (towary różnorodne) w odniesieniu do całowagonowych ładunków owoców południowych z dworców portowych stosuje się również przy przewozach pośpiesznych z dopłatą 25%, przy transporcie zaś na specjalne żądanie pociągiem osobowym — z dopłatą 50%.

5. — Taryfę wyj. P. B. 3 na siemię lniane oraz nasiona orzecha ziemnego, rozszerza się na kopry i ziarna palmowe, pod względem terytorjalnym zaś na stację Ostrowiec n/Kam. przy obowiązującej stawce gr 529 za 100 kg, i na stację Oraczyńce, przy stawce gr 504 za 100 kg.

6. — Do taryfy wyj. P. C. 4 włączono konserwy mięsne (poz. klas. tow. 424). Poza tem włączono stację graniczną Cieszyn i ustalono dla niej nowe stawki. Dzięki tym zmianom, stosowana dotychczas stawka klasy 2 dla ładunków 15-tonnowych zmniejszyła się z gr 1 144 do gr 657 za 100 kg.

7. — Taryfę wyj. P. D. 6 na terpentynę i t. p. rozszerzono na stację Kleszczelce.

Należy oczekiwać, że racjonalna polityka P. K. P. w dziedzinie taryf portowych, o której świadczą przytoczone wyżej zmiany, przyczyni się do wzmożenia transportów przez porty polskie.

RYNEK FRACHTOWY. — W sytuacji rynków frachtowych nie notowano w ub. tygodniu żadnych zasadniczych zmian. Operacji zbożowych dokonano bardzo niewiele, i poza rynkiem australijskim stawki frachtowe nie wykazywały poprawy.

Rynek La Platy był słabo ożywiony; zakontraktowano ogółem 7 statków o łącznym tonnażu 50 500 t. Do natychmiastowego załadunku pozostaje na rynku ok. 10 statków, których właściciele żądają znacznie wyższych niż dotychczasowe stawek.

Frachtowania na północno-amerykańskim rynku były bardzo ograniczone, jednakże naogół przypuszczają, iż rynek ten, po wywiezieniu przez Australję jej zbożowych zapasów, stanie się czołowym rynkiem w tym względzie. Tonnażu do natychmiastowego załadunku jest bardzo niewiele, i celem pokrycia zapotrzebowania na tonaż styczniowy eksporterzy akceptowali wyższe stawki, a mianowicie sh 23/6 do portów Anglii i Kontynentu, z opcją na porty greckie po sh 28/6. Na wschodnim wybrzeżu z Albany i Bostonu zakontraktowano kilka statków po 11 i 11½ cent. do Grecji.

Na rynkach australijskich notowano pewną poprawę stawek, spowodowaną nie słabnącem zapotrzebowaniem ładunków zboża dla Europy. Z południowych portów płacono sh 29/6 na styczeń, a sh 28-28/9 na luty, z zachodnich zaś sh 27/7½-28 na styczeń, a sh 27 na luty.

Na rynku dunajskim prawie zupełny zastój, spowodowany obawą przed trudnościami lodowymi, w portach zaś Sulina, Constanza, Varna, Burgas ruch bardzo ograniczony z powodu słabego popytu na pełne ładunki kukurydzy.

W portach czarnomorskich Z. S. R. R. panował kompletny zastój. Pod zboże załadowano tylko 2 statki, poza tem notowano frachty na węgiel z Marjupola do Rouen po stawce sh 12 i na rudę z Poti do Stanów Zjedn. po \$ 2 60.

Sytuacja na rynkach śródziemnomorskich poprawiła się znacznie dla armatorów z powodu zwiększonego zapotrzebowania tonnażu pod rudę i fosfaty, zwłaszcza do portów Anglii i Kontynentu, jak również pod ładunki soli z Torre Vieja na wschód i z Kadyksu do Montevideo i Buenos Aires.

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

WPŁYWY I ROZCHODY PRZEDS. „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” W PAŹDZIERNIKU 1932 R. przedstawiały się, jak następuje (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje Poczty i Telegrafów	30 175·32	727 624·76
Urzędy poczt., telegr. i telef.	14 927 797·61	20 067 602·02
Radjotelegraf	267 485·04	213 679·87
Główny Skład Materiałów Poczty	62·83	16 137·57
Główny Skład Materiałów Teletechn.	96·68	12 555·14

Izba Kontroli Rachunkowej P. i T. . . . . 172·28 117 457·82
Emerytury . . . . . 897 009·32 1 239 297·48

Razem: 16 062 448·44 22 394 336·66

Niedobór z Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” w październiku 1932 r. wynosił zł 6 331 888·22. Należy zaznaczyć, że w październiku wypłacono uposażenie również za listopad.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Min. Poczty i Telegrafów, stanowiły: zł 335·95 w dochodach i zł 203 879·52 w wydatkach.

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W PAŹDZIERNIKU 1932 R. w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek, wzgl. *z*):

Nazwa miejscowości	Listy zwykłe i polecane	Listy wartościowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia pocztowe	Przekazy poczt. i telegr. (wplac. wzgl. wplac. na kwotę)	Wpłaty wzgl. wypł. P. K. O. (na kwotę)	Czasopisma	Telegramy	Rozmowy telef. między-miastowe i z zagranicą
N a d a n o w u r z ę d a c h										
Warszawa	12 971·2	17·3	145·1	45·4	18·0	11 095·1	33 322·5	4 609·2	41·8	139·8
Łódź	2 010·1	2·8	39·7	13·8	47·9	2 672·2	20 733·3	242·7	12·1	40·9
Lwów	3 183·5	3·8	40·9	17·8	18·9	3 610·8	8 837·5	1 495·4	16·5	32·2
Poznań	9 866·3	1·7	35·7	15·7	1·4	2 993·8	8 965·4	1 939·2	13·0	36·1
Kraków	3 622·5	3·5	41·9	14·0	5·6	2 914·6	12 411·2	1 894·0	9·9	39·9
Wilno	1 291·1	2·5	14·2	4·1	2·4	1 253·9	5 430·1	619·0	6·2	8·5
Katowice	1 307·6	1·7	13·5	6·3	2·4	2 176·3	5 436·5	430·0	9·3	69·1
Bydgoszcz	1 413·2	1·0	11·8	3·6	1·3	1 379·2	4 805·0	431·9	5·0	17·4
Białystok	847·0	0·7	2·7	0·6	1·5	629·0	2 971·1	22·1	2·0	7·8
Gdynia	499·4	0·1	2·6	0·6	0·1	791·2	4 048·8	8·5	5·1	22·3
N a d e s z ł o d o u r z ę d ó w										
Warszawa	8 955·3	14·5	55·3	7·7	8·7	10 891·3	3 267·0	334·6	66·4	135·4
Łódź	1 602·8	2·4	30·2	4·6	7·1	6 903·7	1 310·9	411·6	13·8	40·5
Lwów	3 878·2	4·9	43·8	5·5	3·0	4 413·4	3 445·1	142·7	15·4	32·9
Poznań	2 526·9	0·9	23·8	8·4	0·9	3 216·7	888·3	135·8	13·3	43·6
Kraków	3 006·7	3·8	29·6	4·0	2·6	2 871·6	1 437·3	100·6	9·5	41·8
Wilno	740·6	4·8	13·6	3·7	1·1	2 209·0	554·1	59·7	8·1	10·5
Katowice	1 389·0	1·0	14·9	3·8	1·6	991·0	540·4	95·0	7·5	55·4
Bydgoszcz	881·7	1·0	14·3	3·9	0·6	1 424·4	766·0	301·3	4·2	16·7
Białystok	514·9	1·7	3·1	1·4	0·5	740·8	294·3	40·5	2·4	8·6
Gdynia	476·2	0·1	7·5	2·2	0·3	427·0	375·0	79·5	4·8	17·3

Rozmów telefonicznych miejscowych przeprowadzono: w Warszawie 20 117 241, w Łodzi 5 022 640, we Lwowie 4 595 215, w Krakowie 3 085 718, w Wilnie 1 621 279, w Pozna-

niu 1 367 953, w Katowicach 1 287 176, w Bielsku 840 530, w Bydgoszczy 702 809, w Białymstoku 692 800, w Gdyni 499 311.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Uregulowanie stanu hipotecznego nieruchomości, oodanych w toku parcelacji w posi danie nabywców, na obszarze woj. krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego — rozp. Ministrów: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Sprawiedliwości z dn. 10/X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrem Skarbu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 913).

Zmiany w rozp. z dn. 7/XII 1926 r. do ustawy o wykonaniu reformy rolnej — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 10/X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrami: Skarbu i Sprawiedliwości („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 914).

Postępowanie z funduszami, uzyskanymi z parcelacji z wolnej ręki lub z przymusowej sprzedaży majątków, związanych stałymi ograniczeniami — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 10/X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrami: Skarbu i Sprawiedliwości („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 915).

Opłaty za nadzór nad parcelacją — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 10/X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrem Skarbu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 916).

Postępowanie przy ustalaniu wniosków co do wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupowane majątki — rozp. Ministra Roln. i Ref. Roln. z dn. 10/X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrem Skarbu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 917).

Tryb przymusowego wykonania orzeczeń komisji ziemskich, nakładających na uczestników scalenia obowiązek dopłat pieniężnych — rozp. Ministrów: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Sprawiedliwości z dn. 10/X 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 918).

Zmiany w rozp. wyk. do ustawy o scalaniu gruntów — rozp. Ministrów: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Sprawiedliwości z dn. 10/X 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 919).

Zmiany w rozp. wyk. do rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 1/II 1927 r. o zniesieniu służebności w woj. kieleckim, lubelskim, łódzkim, warszawskim i zach. części woj. białostockiego — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 10 X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrem Sprawiedliwości („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 920).

Zmiany w rozp. wyk. do rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 1 II 1927 r. o zniesieniu służebności w woj. wołyńskim, poleskim, nowogródzkim, wileńskim i wschod. części woj. białostockiego — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 10/X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrem Sprawiedliwości („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 921).

Nadzór weterynaryjny — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 20/X 1932 r., wydane w poroz. z Ministrami: Spr. Wewn. oraz Skarbu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 922).

Zabronienie polowania na łosie - byki, dropie i drogie kamionki; zezwolenie na polowanie na sarny - kozy, samice jelenia i daniela oraz bażanty - kury; wprowadzenie czasu ochronnego na dziki, żbiki, kuny leśne i norki; rozszerzenie czasu ochronnego na wiewiórki — rozporządzenia Ministra Roln. i Ref. Roln. z dn. 9 XI 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 924 - 927).

Zmiana rozp. z dn. 9/IX 1931 r. o zwrocie cla przy wywozie ryżu wyluszczonego polerowanego oraz produktów ryżowych — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 29/XI 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 930).

Cena kolekcji papierosowych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 6/XII 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 931).

Ustalenie stosunku procentowego młodocianych do ogółu zatrudnionych dorosłych robotników w przemyśle poligraficznym — rozp. Ministra Op. Społ. w poroz. z Ministrem Przem. i Handlu z dn. 9 XI 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 113, poz. 935).

Rozp. wyk. do ustawy z dn. 11/VIII 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — rozp. Ministra Spr. Wewn., wydane w poroz. z Ministrem Skarbu, z dn. 23/XI 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 113, poz. 937).

Lasy, dla których plan urządzenia gosp. leśnego może być zastąpiony programem gospodarczym — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 17/XII 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 113, poz. 938).

OBWIESZCZENIA MINISTRÓW:

Ogłoszenie jednolitego tekstu rozp. Prezydenta Rzplitej o ochronie lasów, nie stanowiących własności państwa — obw. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 15/XI 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111, poz. 932).

Ogłoszenie jednolitego tekstu Kodeksu Postępowania Cywilnego — obw. Ministra Sprawiedliwości z dn. 1/XII 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 112, poz. 934).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

29 grudnia:

— „KraKowska Spółka Wydawnicza”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Krakowie, Wiślna 3.

30 grudnia:

— „Bank Poznański”, S. A. w likw. — o g. 12 w lok. S-ki w Poznaniu, Św. Marcina 39.

— „Polski Syndykat Ogrodniczy”, S. A. w likw. — o g. 18 w lok. T-wa Ogrodniczego w W-wie, Bagatela 3.

31 grudnia:

— „Spedom”, Zjedn. EKspedycyjne Domy Handl. w Warszawie”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Chmielna 20.

— „Młyn Poznański”, S. A. — o g. 13 w lok. S-ki w Poznaniu, Kolejowa 19

5 stycznia 1933 r.:

— „T-wo Zakładów Żyrardowskich”, S. A. — o g. 17 w lok. Stow. Techników w W-wie, Czackiego 3/5.

9 stycznia:

— „Polska Nafta”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w W-wie, Chmielna 10.

10 stycznia:

— Zjedn. Zakł. Chemiczne „Zagózdzon”, S. A. — o g. 16 w W-wie, Krak.-Przedm. 9, m. 2.

14 stycznia:

— „T-wo Miejskich i Międzydzielcowych Komunikacji Autobusowych”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Czackiego 1, m. 7.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

ŚWIADECTWA PRZEMYSŁOWE NA 1933 R. — Na podstawie art. 94 ustawy z dn. 15/VII 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 14/XII 1932 r. L. D. V 53541/4/32 zarządziło w sprawie nabywania ulgowych świadectw przemysłowych na 1933 r., co następuje:

1. — Bez składania indywidualnych podań Min. Skarbu zezwoliło na:

1) prowadzenie przedsiębiorstw, wymienionych w części II lit. A załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym w rozdziałach: I — kategoria II — p. p. 1, 2 i 3, I — kat. III — p. p. 1 i 3, — XII k t. II — na podstawie świadectwa przemysłowego dla przedsiębiorstw handlowych kategorii III zamiast II oraz IV zamiast III, o ile wysokość obrotów za 1931 r. (w stosunku całorocznym) nie przekracza następujących kwot: a) przy uldze z kategorii II do III zł 30 000, b) przy uldze z kat. III do IV zł 10 000;

2) prowadzenie przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w części II lit. A rozdz. VII kat. II p. 2 załącznika do art. 23 ustawy — na podstawie świadectwa przemysłowego kat. III przedsiębiorstw handlowych zamiast II, o ile wysokość obrotów za 1931 r. (w stosunku całorocznym) nie przekracza kwoty zł 20 000; w przedsiębiorstwach handlu towarowego z wyjątką względnie częściową sprzedażą wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego (handel wódek monopolowych w naczyniach zamkniętych, sklepy kolonialne), oraz w przedsiębiorstwach gastronomicznych — za obrót uważana będzie suma przychodu brutto za sprzedane towary niemonopolowe + kwota otrzymanej prowizji za wyroby monopolowe (okólnik z dn. 26 VII 1932 r. L. D. V 22829/4/32);

3) prowadzenie wszelkich innych zakładów gastronomicznych (restauracje, cukiernie, kawiarnie, mleczarnie oraz piwiarnie), na podstawie świadectwa przemysłowego III kat. handl., o ile w tych przedsiębiorstwach sprzedaje się wyłącznie następujące trunki pochodzenia krajowego: piwo, zawierające do 4% alkoholu, miód oraz wino owocowe, a ilość zatrudnionych pracowników nie przekracza 10 osób, licząc w tym właściciela i członków jego rodziny, w tych zakładach pracujących;

4) prowadzenie księgarń, wymienionych w części II lit. A rozdz. XII wraz z uboczną sprzedażą materiałów piśmiennych — na podstawie jednego świadectwa przemysłowego III kat. handl., o ile łączny obrót tych przedsiębiorstw nie przekraczał w 1931 r. (w stosunku całorocznym) kwoty zł 30 000.

W omawianem zarządzeniu nie przytoczono ulg przy nabywaniu świadectw przez:

a) składy apteczne i hurtowe składy piwa, ponieważ tym przedsiębiorstwom przysługują ulgi w postaci nabycia na 1933 r. świadectwa przemysłowego III kat. handl. zamiast II — w myśl p. 1 omawianego zarządzenia, o ile obroty tego rodzaju przedsiębiorstw nie przekroczyły za 1931 r. w stosunku całorocznym kwoty zł 30 000;

b) stacje benzynowe i dorożki samochodowe, ponieważ zakładowanie tych przedsiębiorstw zostało unormowane §§ 115 i 116 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 29/III 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 40, poz. 406).

2. — Na podstawie złożonych przez płatników podań w gospodarzo uzasadnionych lub za ługujących na szczególne uwzględnienie wypadkach — izby skarbowe (Śląski Urząd Wojewódzki), po stwierdzeniu tych okoliczności przez podwładne władze podatkowe I instancji, będą udzielały następujących ulg:

1) zwalniać od obowiązku nabycia świadectwa przemysłowego na 1933 r.:

a) IV kat. przeds. handlowych, o ile obrót za 1931 r. (w stosunku całorocznym) względnie obrót, ustalony prowizorycznie dla przedsiębiorstw, powstałych w 1932 r. lub 1933 r., nie przekroczył kwoty zł 2 000;

b) Va — przedsiębiorstw handlu rozwożnego;

c) Vb — przedsiębiorstw handlu obnośnego;

2) zezwalać na prowadzenie przedsiębiorstw, o których mowa w p. 1 rozdz. I omawianego zarządzenia, a powstałych w 1932 r., wzgl. 1933 r. — na podstawie świadectw przemysłowych III wzgl. IV kat. handl. — zamiast kat. II wzgl. III pod warunkiem, że prowizorycznie ustalony dla tych przedsiębiorstw obrót nie będzie przekraczał kwot wyżej podanych;

3) przyznawać w wypadkach zasługujących na uwzględnienie — ulgi wyżej wymienione (rozdz. II), o ile podanie o przyznanie ulg wpłynie po wyznaczonym terminie.

Termin na wniesienie podań o ulgi przy nabywaniu świadectw przemysłowych wyznaczono do dn. 31/XII 1932 r. włącznie. O ile chodzi o przedsiębiorstwa, powstałe w 1933 r., podania o ulgi winny być wnoszone przed uruchomieniem przedsiębiorstwa. Podania należy wnosić do właściwego urzędu skarbowego.

Odpowiedź na podanie otrzyma płatnik przed dn. 1/III 1933 r.

Wydane z mocy omawianego zarządzenia decyzje izb skarbowych (Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego) będą zaopatrzone

w klauzulę, iż przeciw tego rodzaju decyzjom, wydanym na podstawie art. 94 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, nie przysługuje żaden środek prawny.

Wszystkie niezafatwione podania o przyznanie ulgowych świadectw przemysłowych za lata, poprzedzające 1932 r., będą zafatwiały izby skarbowe w terminie do końca stycznia 1933 r.

3. — Min. Skarbu przedłużyło na 1933 r. ważność następujących okólników:

1) z dn. 12/XII 1927 r. L. D. V. 11388/4, zezwalającego spółdzielczym instytucjom drobnego kredytu na prowadzenie komisowej sprzedaży nawozów sztucznych na rachunek Państwowego Banku Rolnego — bez obowiązku nabywania oddzielnych świadectwa przemysłowego;

2) z dn. 13/I 1928 r. L. D. V. 12507/4/27 w sprawie prowadzenia agentur bankowych, o działalności, określonej w okólniku z dn. 2/III 1925 r. L. D. V. 1992/III — na podstawie świadectw przemysłowych II kat handl.;

3) z dn. 16/VI 1932 r. L. D. V. 16991/4/32 w sprawie nabywania świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Nadto Min. Skarbu zezwoliło na prowadzenie bez oddzielnego świadectwa przemysłowego ubocznej sprzedaży wyrobów tytoniowych w księgarniach oraz innych przedsiębiorstwach handlu towarowego, jak również sprzedaży domowej tychże wyrobów w restauracjach, o ile sprzedaż ta odbywa się w jednym i tym samym lokalu.

OBNIŻENIE STAWEK PODATKU OD OBROTU DLA CEGIEŁN KRAJOWYCH. — Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu na podstawie art. 94 ustęp 3 p. 7 ustawy z dn. 15/VII 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (okólnikiem z dn. 17/VII r. b.) obniżyło do 1% stawkę podatku przemysłowego od obrotów, osiągniętych, począwszy od 1/I 1933 r., przez cegielnie krajowe z transakcji, zawartych z firmami, posiadającymi swą siedzibę na terenie W. M. Gdańska.

Powyzsza ulga będzie udzielana pod warunkiem prowadzenia przez krajowe cegielnie prawidłowych ksiąg handlowych oraz udowodnienia odnośnych transakcji listami przewozowymi.

KREDYT

SPRAWA DŁUGU WOJENNEGO WOBEC STANÓW ZJEDN. — Rząd polski sprecyzował swe stanowisko wobec sytuacji, jaka wytworzyła się po dn. 15 grudnia r. b. w związku z grudniową ratą długu amerykańskiego.

Jak wiadomo, Polska zwróciła się o odroczenie płatności tej raty z motywów, szczegółowo wyluszczonej w II nocie do Rządu St. Zjednoczonych.

Wobec propozycji zasadniczego rozpatrzenia sprawy długu polskiego — propozycji, która była tematem wymiany zdań między obu rządami, oraz w związku z ostatnią notą Rządu Stanów Zjednoczonych — Rząd polski polecił Ambasadorowi R. P. w Waszyngtonie potwierdzić odbiór noty oraz wyrazić gotowość Rządu polskiego do rozpatrzenia wspólnie z Rządem Stanów Zjedn. na zasadzie słuszości i z uwzględnieniem interesów obu krajów całości sprawy polskiego długu wojennego.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 10 do 17 grudnia 1932 r.

Okres sprawozdawczy minął przy tendencji mocniejszej dla walut; większość kursów wykazuje poprawę w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego, a mianowicie: funty szterlingi (o $\mathcal{Z}$ 0'53 na £ 1), franki szwajcarskie, korony czeskosłowackie, floreny holenderskie, guldeny gdańskie oraz korony szwedzkie (o $\mathcal{Z}$ 2'50 na 100 koronach). Bez zmiany pozostał kurs dolarów, franków francuskich oraz lirów włoskich, jedynie zaś belgi nieznacznie zniżkowały.

Zainteresowanie dolarami gotówkowymi było w okresie sprawozdawczym nadal zmienne — w obrotach prywatnych kurs ich utrzymywał się na dość wysokim poziomie, kończąc okres sprawozdawczy kursem $\mathcal{Z}$ 8'95 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania walut pozostawała w okresie sprawozdawczym niemal bez zmiany na dotychczasowym niewysokim poziomie.

		Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 17/XII
		w $\mathcal{Z}$		
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8'925	8'924	8'925
" " telegr.	\$ 1	8'929	8'928	8'929
Funty szterlingi	£ 1	29'58	29'00	29'54 -29'58 34'85
Franki francuskie	100 fr.	34'86	34'85	34'85
Franki szwajcarskie	100 fr.	171'80	171'75	171'80
Belgi	100 blg.	123'70	123'60	123'65 -123'63
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'43	26'43	—
Liry włoskie	100 lir.	45'75	45'75	—
Floreny holenderskie	100 fl.	358'95	358'75	—
Guldeny gdańskie	100 guld.	173'35	173'20	173'35
Korony szwedzkie	100 kor.	160'50	159'70	—

Dla papierów lokacyjnych państwowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja słaba, pociągając za sobą zniżkę kursów większości notowanych papierów, w poszczególnych wypadkach dość znaczną. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego 3% Pożyczka Budowlana straciła $\mathcal{Z}$ 1'25, 4% Pożyczka Dolarowa $\mathcal{Z}$ 0'50, 4% Pożyczka Inwestycyjna — sztuki $\mathcal{Z}$ 2'50, 6% Pożyczka Dolarowa 3'25% oraz 7% Pożyczka Stabilizacyjna 2'25%; na dotychczasowym poziomie utrzymały się kursy 5% Pożyczki Konwersyjnej oraz listów zastawnych i obligacji banków państwowych. Wyjątek stanowią rzadziej ostatnio notowane serie 4% Pożyczki Inwestycyjnej, które wykazują zwykłą o $\mathcal{Z}$ 0'50.

Dział listów zastawnych stał w okresie sprawozdawczym pod znakiem projektowanego obniżenia oprocentowania walorów, co pociągnęło za sobą niespetykowaną dotąd zniżkę kursów, szczególnie listów prowincjonalnych; 10% L. Z. T-wa Kredytowego m. Radomia straciły 14%, także listy m. Siedlec 12'5%, także listy m. Lublina 11'50, 8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Kalisza 12%, także listy m. Warszawy 12%, Łodzi 9'25%, Częstochowy 8'25%, niżej oprocentowane listy ziemskie i miejskie obniżyły się w znacznie mniejszym stopniu (2 ÷ 4'25%). Listy zastawne w walucie obcej nie były notowane.

W zaniębanym ostatnio dziele obligacji zanotowano VIII i IX Obligacje Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r. — po kursie obniżonym o 2'5% w porównaniu do ostatnich notowań

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 17/XII
w $\mathcal{Z}$					
3%	Pożyczka Budowlana	$\mathcal{Z}$ w zł. 50	39'75	38'00	38'00
4%	" Dolarowa	\$ 5	53'50	51'60	52'00 -52'25
4%	" Inwestycyjna	$\mathcal{Z}$ w zł. 100	100'50	97'00	97'00
4%	" " serje	$\mathcal{Z}$ w zł. 100	106'00	106'00	—
w %% nominalu					
5%	" Konwersyjna	$\mathcal{Z}$	40'90	40'00	40'00
5%	" Konwers. Kol.	$\mathcal{Z}$	—	—	—
6%	" Dolarowa	\$	58'00 ²⁾	54'00	54'00 -55'00 ²⁾
7%	" Stabilizacyjna ¹⁾	\$	55'25 ²⁾	51'00	52'50 -51'00 -51'75
10%	" Kolejowa	fr. w zł.	—	—	—
7%	L. Z. Państ. Banku Roln.	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7%	Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8%	" Bud. " " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	93'07	93'07	—
4%	L. Z. T-wa Kred. Ziems.	$\mathcal{Z}$	26'00	26'00	—
4½%	" " " " " "	$\mathcal{Z}$	35'50	32'50	35'75
4½%	L. Z. T-wa Kred. m. Warszawy	$\mathcal{Z}$	40'00	40'00	—
5%	" " " " " "	$\mathcal{Z}$	45'50	43'50	—
8%	" " " " " "	$\mathcal{Z}$	49'00	42'50	41'50 -43'25 -43'00

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

²⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

8%	L. Z. T. wa Kred. m. Częstoch.	zł	43 00	40 00	—
8%	" " " " " Kalisza	zł	44 00	44 00	—
10%	" " " " " Lublina	zł	48 00	44 00	—
8%	" " " " " Łodzi	zł	44 50	41 50	—
10%	" " " " " Radomia	zł	41 00	41 00	—
10%	" " " " " Siedlec	zł	47 50	38 00	38 00
VIII i IX 6%	Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	29 00	29 00	—

ZŁOTY ZAGRANICA

1932	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
12/XII	57 63 ÷ 57 74	47 10 ÷ 47 30	79 31 ÷ 79 79	—	58 30
13/ "	57 68 ÷ 57 80	" "	" "	287 00	"
14/ "	57 65 ÷ 57 77	" "	" "	—	"
15/ "	—	" "	" "	287 00	"
16/ "	57 64 ÷ 57 75	" "	" "	—	"
17/ "	57 62 ÷ 57 74	" "	" "	287 00	58 25

1932	Londyn ²⁾	Praga ¹⁾	New York ¹⁾	Amsterdam ¹⁾
12 XII	29 18	377 75 ÷ 379 75	—	—
13/ "	29 00	377 375 ÷ 379 375	—	—
14/ "	29 25	" "	—	—
15/ "	29 37	378 00 ÷ 380 00	—	—
16/ "	29 50	377 75 ÷ 379 75	—	—
17/ "	"	377 25 ÷ 379 25	—	—

POŻYCZKI POLSKIE
NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

28/XI—4/XII   5—10/XII   12—17/XII

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)

New -York				
6% dolarowa				
1920	55 ¹ / ₈ —53 ¹ / ₂ —54 ³ / ₄ (24 000)	55 ⁷ / ₈ —54—54 ¹ / ₂ (27 000)	55 ¹ / ₂ —51 ¹ / ₂ —51 ¹ / ₂ (12 000)	
8% Dillon.				
1925	59 ¹ / ₂ —57 ¹ / ₂ —57 ¹ / ₂ (126 000)	58 ¹ / ₂ —57 ¹ / ₈ —58 ¹ / ₂ (188 000)	60—57—57 (81 000)	
7% stabilizac.				
1927	53—51 ¹ / ₄ —52 ¹ / ₄ (165 000)	53 ¹ / ₂ —52—53 (128 000)	55—5—50 (99 000)	
7% Warszawy				
1928	39 ³ / ₈ —39—39 (50 000)	38 ¹ / ₂ —38 ¹ / ₄ —38 ¹ / ₂ (27 000)	40 ¹ / ₂ —38—38 (43 000)	
7% śląska				
1928	42 ³ / ₈ —41 ¹ / ₂ —41 (39 000)	41—40 ¹ / ₂ —41 (83 000)	42—41 ³ / ₈ —41 ³ / ₈ (39 000)	
Londyn				
7% stabilizac.				
1927	78 10—76 10— —77 10	78 97—75 47— 77 97	80 84—76 84— 78 84	
Zurych				
7% stabilizac.				
1927	55 00—54 00— 54 00	55 00—53 75— 55 00	—	
Sztokholm				
7% stabilizac.		wrzesień	październik	
1927	—	54—50	51—49	
Paryż				
7% stabilizac.				
1927	—	—	—	
Mediolan				
7% włoska				
1924	95 80—95 80 —95 80 (550)	96 00—95 80— 95 90 (275)	96 05—95 80— 96 00 (275)	

Z POCZTOWEJ
KASY OSZCZĘDNOŚCI

NOWY GMACH CENTRALI P. K. O. — W niedzielę, dn. 18 grudnia r. b. odbyła się uroczystość poświęcenia nowego gmachu centrali P. K. O. przy ul. Świętokrzyskiej.

1) Za zł 100.

2) Za £ 1.

3) Kursy — w %-ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (we Włoszech — w tysiącach).

Na uroczystość, którą zaszczylił swą obecnością Pan Prezydent Rzplitej, przybyli: Pan Premier Prystor, Pan Marszałek Sejmu Dr. Świtalski, Pan Marszałek Senatu Raczkiewicz, członkowie Rządu z Panami Ministrami: Beckiem, Zawadzki i Boernerem na czele, przedstawiciele władz i wojskowości, instytucji gospodarczych, bankowych, organizacji społecznych i prasy.

Aktu poświęcenia gmachu dokonał Ks. Kardynał Kakowski w asyście duchowieństwa, wygłaszając następnie okolicznościowe kazanie.

Z kolei Pan Minister Skarbu Zawadzki wygłosił następujące przemówienie:

„Naród, w którym oszczędzanie stało się przyzwyczajeniem każdego obywatela, buduje swe gospodarstwo na najtrwalszym fundamencie”. To głębokie w swej treści hasło, wypowiedziane z okazji ogólnopolskiego zjazdu instytucji oszczędnościowych przez Pana Prezydenta Rzplitej, jest drogowskazem działalności dla Pocztovej Kasy Oszczędności.

Działalność jej, zapoczątkowana w roku 1919 w skromnym i ciasnym lokalu w gmachu starej poczty, w warunkach Państwa, powołanego na nowo do życia, państwa, gospodarczo zrujnowanego — w krótkim stosunkowo czasie, bo zaledwie lat dwunastu, dzisiaj wykazać się może wynikami, które bez przesady nazwane być mogą wspaniałami.

Pomijając okres nieustabilizowanej waluty, który trwał do II połowy 1924 r., w którym to okresie procesy kapitalizacji i oszczędności były wykluczone, właściwy rozwój P. K. O. datuje się od chwili wprowadzenia złotego. Od tego czasu znaczenie P. K. O. w kierunku akumulacji kapitałów i szerzenia idei oszczędności okazuje się w całej swej doniosłości, co potwierdzają liczby, ilustrujące wzrost wkładów.

W 1924 r. wynosiły one zł 7 500 000, w 1931 r. wynoszą zł 332 200 000, czyli wzrosły prawie 45-krotnie. Ponieważ ogólna suma wkładów oszczędnościowych we wszystkich kasach komunalnych i spółdzielniach kredytowych łącznie z wkładami P. K. O. w 1931 r. wynosiła zł 1 204 5 miljn., przeto udział P. K. O. w gromadzeniu oszczędności stanowi 28% ogólnej ich sumy. Liczby te wymownie świadczą o popularności P. K. O. wśród najszerzych warstw społeczeństwa, o celowości organizacji i działalności P. K. O., bowiem przez racjonalną rozbudowę systemu wkładów oszczędnościowych, przez rozwój działalności ubezpieczeniowej, która również winna być uznana jako jedna z form zachęty do oszczędzania, budzi i wzmacnia w społeczeństwie zmysł oszczędności. Przez intensywny rozwój obrotu czekowego P. K. O. odgrywa wybitną rolę w racjonalizacji obiegu pieniężnego w Państwie oraz pośrednio służy jako zbiornica kapitałów, pochodzących z obrotu gospodarczego. Działalność P. K. O. w zakresie obrotu czekowego jest najwcześniejsza, gdyż z początkowaną została jednocześnie z jej powstaniem. Obecny ogólny obrót czekowy wyraża się liczbą na nasze stosunki imponującą, gdyż w 1931 r. wyniósł on zł 22 6 miljard Beztótówkowy zaś obrót czekowy P. K. O. w stosunku do obrotu pieniężnego Państwa w tym samym czasie wyniósł 80%.

Najmłodszą gałęzią działalności P. K. O. jest jej dział ubezpieczeń. Myślą przewodnią przy organizacji tego działu było pozyskanie dla idei ubezpieczeń najszerzych warstw społeczeństwa naszego. Przez możliwie największe usunięcie trudności formalnych, przez zróżnicowanie form ubezpieczeniowych — P. K. O. urzeczywistnia ideę ludowego ubezpieczenia, co znajduje swój wyraz i w tem, że nie mogą one przekraczać kwoty zł 10 000. Pomimo krótkiego, bo zaledwie 4-letniego okresu istnienia, dział ten może się poszczycić wystawieniem przeszło 106 tys. polis, z których polisy, utrzymane w mocy, przedstawiają sumę ubezpieczeń na kwotę zł 110 miljn.

Nie ograniczając się do granic Państwa, P. K. O. rozszerzyła swą działalność na teren zagraniczny, szczególnie tam, gdzie są największe skupienia emigracji polskiej, w celu wzmocnienia

i skoordynowania ruchu oszczędnościowego wśród tej emigracji, powołując do życia specjalną instytucję: Bank „Polska Kasa Opieki”.

Uczestnicząc dzisiaj w uroczystości poświęcenia nowego gmachu centrali P. K. O., musimy stwierdzić stałe postępujący naprzód rozwój tej instytucji, a ten rozwój pozwala nam z otuchą patrzeć na gospodarczą przyszłość naszego Narodu, gdyż trwałe fundamenty naszego gospodarstwa są już zakładane przez licznie oszczędzające rzesze.

W zakończeniu uważam za swój obowiązek zaznaczyć, że pomyślny rozwój instytucji zawdzięczamy w dużej mierze wydatnej pracy całego zespołu współpracowników, zapobiegliwości i energii jej kierowników”.

Ostatni przemawiał Prezes P. K. O. P. Dr. Henryk Gruber: „W miejscu, w którym w tej chwili znajdujemy się, stał jeden z najsmutniejszych na polskiej ziemi gmachów, mianowicie dom, w którym mieściła się główna siedziba szefa rosyjskich żandarmerów w b. Kongresówce. Dom ten zburzyliśmy, wyrzuciliśmy też fundamenty do ostatniej cegły, nie zostawiliśmy najmniejszego po nim śladu, przystąpiliśmy do budowy gmachu, pod którego dachem jednoczą się wszystkie stany i środowiska społeczeństwa w solidarnym wysiłku nad budową polskiego dobrobytu. Tu składa przeszło milion osób wynik swej mrówczej pracy w postaci oszczędności. Tak oto gmach nasz jest widocznym znakiem działania nemezis dziejowej”. Następnie P. Prezes Gruber przedstawił szczegółowy przebieg budowy gmachu.

„Na budowę łącznie z przebudową dawnego gmachu zużyto około 250 tys. dni roboczych, czyli 2 miljn. godzin pracy, bez uwzględnienia pracy warsztatów przedsiębiorców, producentów i dostawców. Przy dostawach i robotach kierowano się zasadą ustalenia najniższych godziwych cen, z reguły w drodze przetargu. Zasadą, którą stosowaliśmy w ciągu całego czasu budowy

był podział zamówień pomiędzy jak największą ilość warsztatów pracy, celem podtrzymania w dobie kryzysu jak największej ilości placówek wytwórczych.

Stosowaliśmy również najściślej zasadę używania przy budowie i dostawach materiałów krajowych: materiały zagraniczne zastosowano jedynie w drodze wyjątku po przeprowadzeniu w każdym wypadku gruntownego stwierdzenia, że brak wogóle odpowiedniego materiału krajowego, lub że wybitnie niższa jakość tego materiału może spowodować usterki w pracy ze szkodą dla dobra publicznego. Z tego względu udział materiałów zagranicznych w całości budowy jest znikomym.

W gmachu pracuje obecnie 1 193 pracowników i 314 maszyn. Dział ubezpieczeń i działy gospodarcze nie wchodzi więc w tę liczbę. Obrót dzienny — przeciętnie $\text{z} 77$ miljn., co daje rocznie kwotę ponad $\text{z} 23$ miljard. Ilość książeczek oszczędnościowych — 939 049, kont czekowych — 66 968, kont bankowych — 15 350, ilość polis ubezpieczeniowych — 60 000. Razem więc ilość klientów, stale związanej z P. K. O., wynosi 1 081 000 ze stanem na kontaktach $\text{z} 601$ miljn. i $\text{z} 112$ miljn. sumy ubezpieczeń.

Ilość klienteli, obsługiwanej przy kasach, dochodzi w pewnych dniach do 17 000 osób dziennie. W ciągu jednego roku obsłużono przy kasach naszych w centrali i oddziałach 4 miljn. 100 tys. osób.

Dzisiaj oddajemy w całości budynek ten na użytek polskiej myśli gospodarczej, przyjmując za niezłomne nasze hasło: pewność i zaufanie.”

Po poświęceniu gmachu i przemówieniach Pan Prezydent Rzplitej, Pan Premier Prystor, Panowie Marszałkowie Sejmu i Senatu, Ministrowie oraz zaproszeni goście zwiedzili gmach P. K. O., który przedstawia się imponująco, dając maksimum możliwości technicznych dla dobrej organizacji pracy i maksimum wygody dla klienteli.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIĘŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

ZGROMADZENIE CZŁONKÓW MIĘDZYNARODOWEGO INSTYTUTU ROLNICTWA W RZYMIE.

W czasie 17 ÷ 23/X r. b. odbyło się Ogólne Zgromadzenie członków Międzynarodowego Instytutu Rolnictwa w Rzymie. Jak wiadomo, zgromadzenia takie odbywają się raz na 2 lata i nakreślają kierunek działalności Instytutu. W tegorocznym Zgromadzeniu wzięło udział 45 państw, w tej liczbie również i Polska. Przewodniczącym konferencji był Sir Bhupendra Nath Mithra, Wysoki Komisarz dla Indji w Londynie.

Kwestje, rozważane na konferencji, podzielić można na 4 grupy, a mianowicie: 1) sprawy finansowe, 2) organizacyjne, 3) ekonomiczne, 4) administracyjne.

Na czoło zagadnień wysunęły się sprawy finansowe, a to w związku z tem, że stan funduszy Instytutu jest od dłuższego czasu w wysokim stopniu nie zadowalający wskutek zalegania szeregu państw z uiszczeniem składek. Od 1927 r. Stany Zjednoczone Ameryki, wskutek sporu z Instytutem, uczestniczą w minimalnym stopniu w pokrywaniu jego wydatków. Zaległości innych państw wobec

Instytutu wynosiły w końcu 1931 r. około 2'3 miljn. lirów.

Ogólna suma wydatków, uskuteczniionych przez Instytut w 1931 r., wynosiła 4'4 miljn. lir., z czego 69% stanowią wydatki personalne, 31% zaś — wydatki rzeczowe. Wszelkie rezerwy pieniężne Instytutu zostały obecnie wyczerpane. Wobec zdecydowanie negatywnego stanowiska większości państw w kierunku podwyższenia świadczeń na rzecz Instytutu, wybrano drogę zmniejszenia do możliwie najniższych granic jego wydatków. Na lata 1933 i 1934 Ogólne Zgromadzenie określiło maksymalną sumę wydatków Instytutu na 4 miljn. lir. rocznie. Jednocześnie Ogólne Zgromadzenie Instytutu zwróciło się z wezwaniem do wszystkich państw, będących członkami Instytutu, o regularne uiszczanie należnych składek oraz o zbadanie możliwości zapisania się do grupy państw, płacących wyższe składki. Trzeba wskazać, że państwa, należące do Instytutu, zależnie od wysokości składek, podzielone są na 5 grup.

Ze spraw organizacyjnych Instytutu zasługuje przedewszystkiem na uwagę zaakceptowanie przez Ogólne Zgromadzenie układu pomiędzy Międzynarodowym Instytutem Rolnictwa a Ligą Narodów

w sprawie wzajemnej współpracy. Układ ten uprzednio przyjęty został przez Radę Ligi Narodów na posiedzeniu w dn. 3/X 1932 r. Na podstawie tego układu Międzynarodowy Instytut Rolnictwa będzie stale zapraszany przez Ligę Narodów na wszelkie konferencje, przez nią organizowane, a interesujące rolnictwo. Odwrotnie, Instytut będzie zapraszał Ligę Narodów na konferencje przez siebie organizowane. Sekretarz Generalny Ligi Narodów i Sekretarz Generalny Międzynarodowego Instytutu Rolnictwa w Rzymie będą się stale porozumiewać w zakresie organizacji wymiany raportów, dokumentów i publikacji, opracowywanych przez obie instytucje.

Z dziedziny innych spraw organizacyjnych szeroko omawiano stosunek Instytutu do różnego rodzaju międzynarodowych organizacji rolniczych. Według wykazu, przedstawionego przez Instytut stwierdzić można, że w dziedzinie rolnictwa pracuje kilkanaście stałych międzynarodowych organizacji, nie licząc czasowych międzynarodowych konferencji i organów, przez nie wyłonionych. Dyskusja wskazała, że należałoby dążyć do skoordynowania prac organizacji międzynarodowych z pracami Instytutu

a to zarówno ze względów oszczędnościowych, jak i dla uniknięcia wielotorowości w organizacji odnośnych prac. W związku z powyższym Ogólne Zgromadzenie zaleciło Komitetowi Stałemu Instytutu wejście w kontakt ze wszystkimi należącymi do Instytutu państwami i wzywaniem ich, aby przed oficjalnym uznaniem lub udzieleniem subwencji odnośnym organizacjom zasięgały opinii Instytutu. Ponadto uznano za wskazane zbadanie celowości zawarcia międzynarodowej konwencji, która stwierdzałaby ustosunkowanie się poszczególnych państw na przyszłość do międzynarodowych organizacji rolniczych. Wreszcie Zgromadzenie zwróciło się do Instytutu z prośbą o sporządzenie wykazu międzynarodowych organizacji, związanych z rolnictwem, i o informowanie państw o wszelkich zaszłych zmianach w tym kierunku.

Sprawy ekonomiczne były stosunkowo najmniej poruszane na Ogólnym Zgromadzeniu Instytutu, a to w związku z tem, że były one tematem wszechstronnych badań na poprzednich konferencjach, organizowanych przez Ligę Narodów i Instytut, że wymienimy tylko konferencje w sprawie organizacji międzynarodowego kredytu rolniczego, międzynarodową konferencję zbożową, konferencję w Stresie i t. d. Ze spraw ekonomicznych zanotować należy zgłoszenie przez Delegację Rządu węgierskiego wniosku w sprawie szczególnie ostrego kryzysu w państwach, posiadających nadwyżki produktów rolnych. Delegacja węgierska w swoim wniosku wskazała, że rolnicy w państwach przemysłowych nie są dotknięci tak ciężkim kryzysem, jak w państwach agrarnych, a to z tego względu, że dla rolnicze, zastosowane w krajach przemysłowych, chronią skutecznie rolnictwo tych krajów od konkurencji zagranicznej. W celu poprawy tego stanu rzeczy delegacja węgierska zaleciła, obok zawierania układów na podstawie preferencyjnej, uznanie unij celnych państw rolniczych z państwami przemysłowymi, które doprowadziłyby do wyrównania cen produktów rolnych i przemysłowych i spowodowałyby skuteczną ochronę celnej na korzyść rolnictwa. Jak wynika, wniosek delegacji węgierskiej miał charakter w dużym stopniu polityczny, a, poruszając niezmiernie doniosłe zagadnienia, nie mógł być, oczywiście, przez Ogólne Zgromadzenie zdecydowany. Rezolucja w tej sprawie poleca Komitetowi Stałemu Instytutu zbadanie motywów, przedstawionych przez delegację węgierską w toku prac, jakie Instytut przedsięwzięł w dziedzinie zwalczania kryzysu rolniczego.

W kwestii kredytu rolniczego Ogólne Zgromadzenie wyraziło życzenie, aby wszelkie inicjatywy natury oficjalnej lub prywatnej zostały przedstawione Lidze Narodów i Instytutowi, a to w celu skoordynowania prac w tym zakresie i w związku z dotychczasowymi pracami, wykonanymi przez obie instytucje. Po wysłuchaniu sprawozdania prezesa Komitetu Ekonomicznego Instytutu, P. Jules Gautier, Ogólne Zebranie zaaprobało dotychczasowe prace Komitetu, a w kwestiach, dotyczących rozwoju stosunków pomiędzy spółdzielniami producentów rolnych i spółdzielniami spożywców, zaleciło Komitetowi, specjalnie stworzonemu przez Międzynarodowe Biuro Pracy i Instytut, organizację dalszych prac, mających na celu nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy obu rodzajami spółdzielczości.

W zakresie kwestyj administracyjnych Ogólne Zgromadzenie zdecydowało wprowadzić do statutu Instytutu nowe przepisy, dotyczące utworzenie Komisji Pojedynczej i Trybunału Administracyjnego dla załatwienia sporów i nieporozumień, powstałych pomiędzy personelem i władzami Instytutu.

Z innych spraw, omawianych na konferencji, zwrócono szczególną uwagę na konieczność opracowania w najkrótszym czasie wyników światowego spisu rolniczego, który, z inicjatywy Instytutu, odbył się w 1930 r., a co niewątpliwie miałyby duże znaczenie dla zorientowania w kształtowaniu się światowych stosunków rolniczych.

K.

SYTUACJA PRZEMYSŁU BUDOWY OKRĘTÓW. — Przed kilku tygodniami ogłoszone zostało sprawozdanie Lloyd's Register of Shipping za rok operacyjny 1931/32¹⁾. Powyższe towarzystwo, którego zadaniem jest nadzór nad budową i klasyfikacją statków marynarki handlowej, przeprowadziło do dn. 30/VI r. b. klasyfikację wzgl. nadzorowało budowę 10 099 jednostek morskich o łącznej pojemności 34 mln. t, czyli blisko połowę floty światowej.

Liczba ta dostatecznie charakteryzuje zakres działalności Lloyd's Register; świadczy ona również o posiadaniu przez to przedsiębiorstwo dokładnej znajomości sytuacji zarówno w samym przemyśle budowy okrętów, jak i w żegludzie morskiej. Z tych też względów ocena obecnego położenia oraz perspektywy na przyszłość w przemyśle budowy okrętów, podana w cytowanym sprawozdaniu, zasługuje na szczególnie baczną uwagę.

Kryzys w przemyśle budowy okrętów trwał w ciągu całego okresu sprawozdawczego. Jest to wniosek z analizy liczb statystycznych, nie ulegający dyskusji. Sprawozdanie Lloyd's Register of Shipping nie ogranicza się jednak tylko do stwierdzenia powyższego faktu. Stawia ono również pewne horoskopy co do przyszłości. Tak więc zostaje podkreślone, iż „nie wydaje się, aby niepomyślna sytuacja przemysłu budowy okrętów... miała się poprawić w najbliższym czasie”.

Te pesymistyczne przewidywania opierają się na następujących przesłankach:

Rynek frachtowy, od którego uzależniony jest głównie pomyślny stan żeglugi, utrzymywał się w ciągu całego rozpatrywanego okresu na poziomie niezmiernie niskim i w wyniku swoim spowodował unieruchamianie wielkiej ilości statków, wzgl. uciążliwą eksploatację licznych jednostek z pokróś tonnażu, utrzymanego jeszcze w eksploatacji.

Tonnaż, unieruchomiony z powodu braku zatrudnienia, w połowie 1932 r. wynosił 15 mln. brt, czyli więcej niż 20% tonnażu światowego. W tym samym okresie 1931 i 1930 r. unieruchomiony tonnaż wyniósł 10,5 mln. t oraz 5 mln. t.

Z drugiej strony statystyka Lloyd's Register wykazuje dla r. b. (i to po raz pierwszy od szeregu lat) zmniejszenie się o 400 tys. t ogólnego tonnażu światowego, który wynosi obecnie niecałe 70 mln. brt.

Trudności, z jakimi się spotyka obecnie przemysł budowy okrętów, należy przede wszystkim przypisać hamulcom, jakie zostały narzucone przez trudności ekonomiczne naturalnej ekspansji międzynarodowego handlu. Stąd też tylko w razie poprawy obrotów światowych można oczekiwać dla przemysłu budowy okrętów powstania bardziej pomyślnej konjunktury.

Kilkakrotnie wysuwano propozycje co do skoordynowania akcji, zmierzającej do rozwiązania sprawy nadmiernego i przestarzałego tonnażu, jednakże nic konkretnego nie zostało w tym względzie zrobione aż do ostatnich czasów, kiedy w niektórych krajach zostały podjęte usiłowania w kierunku przyspieszenia rozbiórki najstarszego tonnażu. W tej dziedzinie zostały opracowane rządowe projekty w Stanach Zjednoczonych, Niemczech i Japonii, które, o ile tylko zostaną zrealizowane, wyrażają się po pewnym czasie w przeliczeniu na rozbiórkę więcej niż 1,5 mln. t przestarzałego tonnażu; jednakże cena rynkowa starego żelaza spada tak nisko, że nie może ona w żadnym razie skłaniać poszczególnych właścicieli statków, którzy nie otrzymują pomocy, do skorzystania z tej drogi, aby uwolnić się od zbędnego tonnażu.

Reasumując powyższe wywody Dyrekcji Lloyd's Register, można dojść do wniosku, że ocenia ona pesymistycznie ewentualność zniesienia ograniczeń w handlu światowym, a tem samem i możliwość szybkiej poprawy sytuacji w żegludzie, która umożliwiłaby z jednej strony w części uruchomienie nieczynnego obecnie tonnażu, z drugiej zaś — przez podniesienie opłacalności żeglugi — spowodowała zwiększenie zapotrzebowania na nowy tonnaż.

Rezerwy floty handlowej, istniejące w unieruchomionym tonnażu, nie wykluczają możliwości kurczenia się liczb tonnażu światowego w okresie lat nadchodzących, wywołanego przewyżką tonnażu, podlegającego rozbiórcie, nad tonnażem, corocznie budowanym. Z drugiej jednak strony nie należy oczekiwać ożywienia w przemyśle budowy okrętów w wyniku akcji rozbiórki tonnażu. W przeprowadzeniu tej akcji w szerszym zakresie z własnej inicjatywy armatorzy nie są zainteresowani; zresztą w ten sposób podjęta akcja nie zwiększy zapotrzebowania na nowy tonnaż, gdyż, wobec istniejących cen na żelastwo, nie zapewni armatorom dostatecznych środków; zawarcie międzynarodowego porozumienia w tym zakresie napotyka na trudności; wreszcie, realizowanie tej akcji przez rządy poszczególnych państw nie zapewni w okresie najbliższych lat należytych podstaw dla dostatecznego wzmocnienia budownictwa okrętowego.

Dr. St. Zb. Szyzkowski

STANY ZJEDN. AM.

DŁUGI WOJENNE A FINANSE WEWNĘTRZNE. — Fakt, że część dłużników z Francją na czele nie uregulowała swych zobowiązań tytułem obsługi długów wojennych wobec Ameryki w dn. 15 grudnia — posiada duże znaczenie dla dalszych losów tych długów. Zapatrywania Ameryki na sprawę długów były dwuznaczne. Z jednej strony przyczyniła się ona do likwidacji zobowiązań reparacyjnych Niemiec, głosząc, że skreślenie re-

¹⁾ *Lloyd's Register of Shipping. Rapport sur les opérations de la Société pendant l'année 1931—32. Londres, str. 47. ditto w języku angielskim.*

paracji jest rzeczą słuszną, z drugiej strony zaś wypowiedziała się za pełnym utrzymaniem długów wojennych. Ponieważ Ameryka ulokowała w Niemczech znaczne kapitały, podtrzymywała podczas konferencji w Lozannie zasadę skreślenia reparacji. Okazało się, że niesłuszny byłby z tego wniosek, iż Ameryka zajmie podobne stanowisko w kwestji długów wojennych.

Dla finansów amerykańskich niezaplacenie długów wojennych może mieć poważne skutki. Ameryka ma wielki kłopot ze swem zadłużeniem wewnętrznym z powodu przypadających w najbliższym czasie znacznych płatności. Przeszło połowa długów rządowych jest krótko- albo średnioterminowa. W październiku 1933 r. przypada płatność \$ 6,3 miljard. t. zw. „Liberty Loans”, z których to Rząd amerykański finansował w swoim czasie swych aliantów.

Długi międzyaljanckie powstały wskutek dostarczania na kredyt materiałów wojennych i środków żywnościowych. Prawie \$ 10 miliard. kredytów alianci uzyskali tym sposobem, z czego 26% przypada na materiały wojenne, 10% na różnego rodzaju towary, reszta na gotówkę. Przeszło 60% kredytów uzyskała W. Brytania, 25% — Francja, 8% — Włochy.

Sumę \$ 10 miliard. Skarb amerykański zrealizował drogą wewnętrznych pożyczek przez wypuszczenie „Liberty bonds”, w sumie \$ 16 miliard. Pożyczki te były oprocentowane na 4½%, co wynosiło \$ 680 miljon. obsługi procentowej rocznie.

Świadomość, że równowartość pieniędzy na tych kredytów została w Stanach Zjedn. jako zapłata za towar — spowodowała później, że Ameryka zdecydowała się zmniejszyć swe należności z tytułu tych kredytów. Powołana w 1922 r. do życia — Komisja Długów Wojennych (World War Foreign Debt Commission) przeprowadziła na podstawie oprocentowania „Liberty Loans” t. zn. 4½% uciążliwe pertraktacje z poszczególnymi dłużnikami i w rezultacie zostały osiągnięte następujące redukcje zobowiązań, rozłożonych na 65 lat:

	Długi zaciągnięte miljn. \$	Przeciętne oprocentow. %	Redukcja %
W. Brytania	4 600	63,3	19,7
Francja	4 025	1,6	52,8
Włochy	2 042	0,4	75,4
Belgia	418	1,8	53,5

Ogólne obciążenia, t. zn. suma zadłużenia plus procent, które miały być spłacone do 1987 r. przez poszczególnych dłużników, przedstawiały się następująco (w miljn. \$):

W. Brytania	11 105	Polska	436
Francja	6 848	Czechosłowacja	313
Włochy	2 408	Jugosławia	95
Belgia	729	Rumunia	123
		Inne kraje	131

Ogólna suma długów plus procent wynosi zatem przeszło 2 razy tyle, co udzielone kredyty. Kraje dłużnicze pożyczki w rzeczywistości tylko \$ 10 348 miljon., a mają one do spłacenia \$ 22 188 miljon., przyczem w tym są już uwzględnione re-

dukcje. Do lipca 1931 r. (t. j. do moratorium Hoovera) kraje dłużnicze zapłaciły dopiero \$ 2 628 miljon., t. zn. ok. ¼ pożyczonej sumy.

Kraje dłużnicze twierdzą, że sumy, które zostały pożyczone po wojnie w wys. \$ 3 miliard., nie były w rzeczywistości kredytami, lecz zostały zaciągnięte w sposób, który odpowiadał jedynie interesom Ameryki Mianowicie, Rząd amerykański narzucił Europie te kredyty przez sprzedaż środków żywności i surowców, aby w ten sposób pozbyć się nagromadzonych zapasów. Gdyby nie to, deflacja powojenna w Stanach Zjedn. w latach 1920-21, szczególnie dla produktów rolnych, wystąpiłaby w formie o wiele ostrzejszej.

Wierzyciel — Ameryka twierdzi, że oprocentowanie policzono o wiele niżej od zwykłych procentów handlowych, wskutek czego prawie połowa zobowiązań została jakby umorzona.

Nieporozumienie głównie polega na tem, że z jednej strony reparacje i długi wojenne zostały ściśle ze sobą związane (jak np. ratyfikacja umów lozańskich z lipca r. b. została uzależniona od odpowiedniego uregulowania długów wojennych ze Stanami Zjedn.) — z drugiej strony znów stale podkreślana jest zupełna niezależność długów wojennych od reparacji. Opór w Stanach Zjedn. przeciwko skreśleniu długów wojennych wpływa z przeświadczenia, że w każdym wypadku — niezależnie od tego, czy kraje dłużnicze Europy płacą czy nie — Rząd amerykański musi honorować „Liberty bonds”. Jedynym możliwym rozwiązaniem byłaby znaczna redukcja długów, wskutek czego musiałaby nastąpić odpowiednia konwersja „Liberty bonds”.

Stanley Philipson

WĘGRY

CENTRALIZACJA HANDLU KOMPENSACYJNEGO. — Przy współpracy Węgierskiego Instytutu Eksportowego Rolniczego oraz Węg. Instytutu dla Handlu Zagranicznego powstała S. A. pod nazwą „Węgierskiego Biura Kompensacyjnego Rolniczego i Zagraniczno-Handlowego” — nowy organ, czynny od dn. 1/XII 1932 r. Biuro Kompensacyjne będzie ustalało według wskazówek zainteresowanych resortów gospodarczych oraz Banku Narodowego od czasu do czasu, według poszczególnych krajów i artykułów, ulgi kompensacyjne, niezbędne dla popierania wywozu.

Konieczność wprowadzenia systemu ulg kompensacyjnych czyli dodatku kompensacyjnego, została wywołana tą okolicznością, że eksport niektórych płodów rolniczych stał się ostatnio niemożliwym, gdyż ceny, dające się uzyskać za nie na rynkach zagranicznych, nie pokrywają nawet kosztów własnych produkcji. Biuro Kompensacyjne będzie ustalało zatem od czasu do czasu listę owych produktów rolniczych, którym należy przyznać dodatek kompensacyjny, ustalając równocześnie również i wysokość dodatku. Eksporterzy otrzymają od biura poświadczenia o tem, iż przysługuje im uprawnienie do korzystania z ulgi kompensacyjnej, i jak tylko rozliczą się w jednym z upoważnionych ku temu

obecnie 14 banków z dewiz, z eksportu pochodzących, a w myśl ogólnych przepisów dewizowych oddać się mających, to mogą podjąć zarówno równowartość pengwą oddanych dewiz, jakoteż i dodatkowe kompensacyjny. Przynajmniej 80% oddawanych w ten sposób dewiz eksportowych obrócone zostanie na stworzenie specjalnego funduszu, służącego na cele zakupu specjalnie ważnych dla życia gospodarczego kraju surowców. Za przydzielone z tego funduszu dewizy będą zwracały zainteresowane przedsiębiorstwa przemysłowe specjalne koszty kompensacyjne. Wysokość tych kosztów będzie ustalało Ministerstwo Handlu.

Otrzymując dewizy, przedsiębiorstwa przyjmują pisemne zobowiązanie, że cen swych wyrobów podwyższać nie będą, przeciwnie — w miarę możliwości obniżą je. Stosunek, w jakim poszczególne grupy surowcowe będą korzystać ze wspomnianego funduszu dewizowego, ustali Ministerstwo Handlu w porozumieniu z Bankiem Narodowym. Jak z powyższego wynika, cel powyższych zarządzeń jest potrójny: 1) umożliwienie eksportu produktów rolniczych, których ceny na rynkach zagranicznych ostatnio tak dalece spadły, że nawet nie mogą pokryć i najniżej kalkulowanych cen produkcyjnych, 2) zabezpieczenie w większej mierze i w łatwiejszym trybie nabywania zagranicznych środków płatniczych tym przedsiębiorstwom przemysłowym, które są bezwarunkowo zdane na niezbędne surowce zagraniczne, wreszcie 3) dążenie do utrzymania bez zmiany dotychczasowych zasad podstawowych węgierskiej polityki dewizowej. Nowy system kompensacyjny ułatwia zatem w rezultacie eksport rolniczy przy pomocy dodatku kompensacyjnego, jak również ułatwia technicznie zaopatrzenie importerów w dewizy na zakupienie niezbędnych surowców zagranicznych, jednak równocześnie obciążenie materialne importerów wywołało wśród nich ferment niezadowolenia.

SZWAJCARJA

KAMPANJA PRZECIWF RANKOWI. — Niedawne krwawe rozruchy genewskie oraz cały szereg niepomyślnych zjawisk na horyzoncie ekonomicznym życia Szwajcarii (bilanse deficytowe kilku wielkich towarzystw akcyjnych, deficyt budżetu państwowego i t. d.) dały asumpt prasie zagranicznej do całego szeregu krytycznych komentarzy. W dziennikach niemieckich, francuskich, a szczególnie angielskich, można było znaleźć w ostatnich czasach liczne artykuły, zajmujące się sytuacją gospodarczą Szwajcarii i poruszające możliwość ewentualnego załamania się franka.

Nie ulega kwestji, że Szwajcaria, która najdłużej może opierać się skutkom kryzysu światowego, znajduje się obecnie w nader ciężkim położeniu ekonomicznym, nie mniej jednak frank szwajcarski posiada największe na świecie pokrycie kruszcowe, rezerwy zaś i oszczędności społeczeństwa i banków są tak wielkie, że w porównaniu do innych państw sytuacja finansowa Szwajcarii nie może budzić obaw.

Czemże więc należy sobie tłumaczyć tę, pewnego rodzaju, kampanję przeciw

frankowi szwajcarskiemu, jakiej świadkami jesteśmy w prasie zagranicznej? Wiadomo, że przy każdorazowych wahaniach pieniądza w sąsiednich krajach, bojaźliwe kapitały prywatne chroniły się do Szwajcarii, celem uchronienia się przed skutkami dewaluacji rodzimiej waluty. Ostatni spadek funta podkreślił na nowo tę tendencję. Nie jest więc wykluczone, że artykuły i notatki, jakie ukazały się zwłaszcza w prasie angielskiej, o ciężkiej sytuacji finansowej Szwajcarii i zachwianiu się w związku z tem franka — były celowo inspirowane przez banki i sfery finansowo-rządowe W. Brytanii, żeby odstraszyć kapitał angielski od ucieczki od funta w obawie dalszego spadku jego wartości. Tego rodzaju tłumaczenie przybiera na sile, zwłaszcza w związku z sytuacją, wytworzona odmową Stanów Zjednoczonych udzielenia zgody na odroczenie płatności raty długów sojusznicych. Polityka W. Brytanii w tej sprawie nie była przez dłuższy czas dostatecznie jasno sprzewczowana, by móc uspokoić kapitalistów angielskich. Pamiętać zaś należy, że Szwajcaria — obok Holandii — jest jedynym państwem, na którego walutę kwestia spłat długów wojennych nie może mieć żadnego wpływu.

Takie więc są prawdopodobnie przyczyny kampanii przeciw frankowi szwajcarskiemu, jaka dała się obserwować w prasie światowej w ostatnich tygodniach.

Z.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

— Przewiduje się, że liczba bezrobotnych w Czechosłowacji wznosić będzie w sezonie zimowym ok. 800 tys. osób. W końcu ub. m. liczba ta wynosiła 601 tys. osób.

— W Estonii wydano 5 ustaw o charakterze „Notverordnungen”. Przewiduje się dodatkowy podatek od importu (dotąd nie ustalony), podatek od zakupu dewiz, podatek od towarzystw akcyjnych, kryzysowy podatek dochodowy i uprawnienia Rządu dla dokonywania rewizji przedsiębiorstw prywatnych w kierunku wpływania na ceny, które mogą być nawet urzędowo ustalone.

— W Parlamencie kanadyjskim miała miejsce ciekawa dyskusja, w której stwierdzono dwoiśtość polityki handlowej, rygorystycznie sprzeciwiającej się dumpingowi obcemu, przy jednoczesnym dumpingowaniu wywozu pszenicy z Kanady.

— Na Ukrainie Sow. w połowie listopada r. b. omlót z bóż wykonany był przeciętnie w 70%, natomiast t. zw. „chlebozagotówki” na dz. 26/XI — tylko w 60%. Celem lepszego wykonania dostaw zbożowych stosowane są ostre represje. Zaorywanie pół na zimę osiągnęło na koniec listopada 38% planu.

— Holenderska Izba Handlowa w Belgji rozpisła ankietę wśród organizacji gospodarczych obu krajów w sprawie daleko idącego zacieśnienia związków gospodarczych między niemi. Na 1099 biorących udział w ankiecie 87% wypowiedziało się za zbliżeniem.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie od 1 do 15 grudnia r. b. kształtowały się następująco (w \$ za 100 kg):

	1-15 XII	9-15 XII	Wzrost (+) Spadek (-)
Pszenica:			
Berlin . . .	4'54	4'50½	- 0'8
Praga . . .	4'49	4'49	—
Chicago . .	1'78	1'78	—
Ruenos Aires	2'44	2'45	+ 0'4
Liverpool .	2'06	2'06	—
Wiedeń . .	4'88	4'88	—
Hamburg . .	1'97	2'03	+ 3'4
Żyto:			
Berlin . . .	3'64½	3'64½	—
Praga . . .	3'01	2'99	- 0'7
Chicago . .	1'14	1'18	+ 3'5
Wiedeń . .	3'29	3'29	—
Hamburg . .	1'50½	2'49	- 0'5
Owies:			
Berlin . . .	2'94	2'86½	- 2'6
Praga . . .	2'24	2'21	- 1'3
Chicago . .	1'17	1'18	+ 0'8
Ruenos Aires	—	1'69	—
Liverpool .	2'19	2'18	- 0'4
Wiedeń . .	2'45½	2'45½	—
Hamburg . .	1'37½	1'36½	- 0'5

Jęczmień browarowy:			
Berlin . . .	4'16	4'11½	- 1'0
Praga . . .	2'50	2'50	—
Chicago . .	1'55	1'53	- 1'2
Wiedeń . .	3'69	3'69	—
Hamburg . .	1'54	1'53	+ 0'5
Jęczmień zwykły:			
Berlin . . .	3'89½	3'87½	- 0'6

MASŁO

— W listopadzie r. b. sytuacja na głównych rynkach zbytu masła kształtowała się przeważnie pod wpływem działań zarządzeń, ograniczających dowozy produktu pochodzenia obcego.

We Francji ograniczenia przywozu wywołały dość znaczny wzrost cen, co wpłynęło następnie na zwiększenie się snożyca tłuszczów jadalnych zastępczych. Powyższy objaw, grożący w dalszych swych skutkach podcięciem krajowej produkcji, zmusza Rząd francuski do podjęcia rewizji swojej dotychczasowej polityki przywozowej, w kierunku bardziej ogólnego realizowania postulatów samowystarczalności.

W Niemczech przeprowadzono pertraktacje z krajami, dostarczającymi masło, w celu ustalenia rozdziału ilościowego kontyngentu.

W Anglii odczuwa się w dalszym ciągu brak ożywienia, pomimo że zapasy masła w chłodniach w ciągu ostatnich 2 tygodni wydatnie się zmniejszyły. Dowozy ogólne masła na rynek angielski utrzymały się w zeszłorocznych rozmiarach — jednakże słabsze zapotrzebowanie wpływa na obniżenie się cen, zwłaszcza produktu kolonialnego.

Widoki na okres przedświąteczny przedstawiają się dość korzystnie.

Berlin. — Notowania urzędowe z końca miesiąca — w RM za 50 kg: I gat. 115, II gat. 108, III gat. 99. Tendencja utrzymana.

Londyn. — W dn. 26/XI r. b. notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt: nowozelandzkie najlepsze 84 ÷ 86 — niesolone 106 ÷ 108, australijskie najlepsze 83 ÷ 86 — niesolone 86 ÷ 88, duńskie 118 ÷ 122, holenderskie niesolone 126 ÷ 128. Tendencja słaba.

METALE

ŻELAZO.—Ogólny nastrój na światowym rynku żelaznym w okresie od 19 listopada do 2 grudnia był nieco słabszy niż w pierwszej połowie ub. miesiąca. Napływ zap. trzebowań i nawet zapytań zmniejszył się, ponieważ jednak producenci posiadali przeważnie dosyć dobrze zaopatrzone portfele zamówień, starała się oni nie robić poważniejszych ustępstw od cen, osiągniętych w I połowie listopada; pomimo to jednak oficjalne notowania cen światowych wykazywały w końcu okresu sprawozdawczego spadek ceny żelaza sztabowego z £ 3 do £ 2.18 6. Duże wrażenie wśród producentów szwn. zgrupowanych w syndykacie światowym Irma, zrobiło otrzymanie przez Polskę znaczniejszego obciążenia na szyny z Brazylii z opcją na dalsze jeszcze partje.

W poszczególnych krajach stan rynku żelaznego przedstawiał się następująco:

W Niemczech ogólne położenie, które dawało dosyć duże nadzieje na poprawę, znowu uległo pogorszeniu. Rynek zewnętrzny wykazał mniejsze zapotrzebowanie, tak że napływ obciążeni obniżył się wyraźnie. Na rynku wewnętrznym sytuacja również się pogorszyła wobec niepewnej sytuacji politycznej. Na pogorszenie się napływu zamówień ma również znaczny wpływ koniunktura sezonowa. Najlepszy zbył miał stosunkowo żelazo sztabowe i taśmowe. Znacznie gorzej przedstawiała się sprawa z gatunkami budowlanymi. Również słabiej rozwijały się interesy w dziale blach, z których stosunkowo najlepszy zbył miał blachy grubsze oraz specjalne. Cena wewnętrzna hut syndykatowych pozostaje bez zmiany RM 110 loco Oberhausen. W ostatnich czasach zawiązało się specjalne porozumienie między hutami nozasyndykatomiami, fabrykami drutu i drobnych przedmiotów żelaznych pod nazwą „I. G. der Konzernfreien Eisenwirtschaft Deutschland”, utworzone przez przeszło 70 firm. Oczekują, że organizacja ta zrobi dużą konkurencję syndykatomu.

We Francji ogólne położenie pozostaje bez zmian, choć w okresie sprawozdawczym dało się również zauważyć pewne osłabienie. Zamówienia napływały w zmniejszonym zakresie, skutkiem czego portfele zamówień hut zaczynały już budzić pewne obawy. Stan zatrudnienia hut jest narazie względnie niezły. W dziale surówki przewidywane jest porozumienie, skutkiem czego huty nie chcą sprzedawać na terminy odleglejsze niż do końca grudnia. Obecna cena wynosi ok. 200 fr. za tonne PL Nr. 3 surówki odlewniczej; liczą jednak, że przy zawiązaniu porozumienia cena prawdopodobnie będzie wyznaczona na 250 fr. Na belki zamówienia są niewielkie, ale dosyć regularne, na żelazo sztabowe obciążenia zmniejszyły się dosyć znacznie. Cena żelaza sztabowego wynosiła 530 fr. W dziale bednarki, od chwili zerwania porozumienia panuje silna

konkurencja, tak że cena z 580 fr. spadła do 510 fr.

Na rynku belgijskim dało się odczuć dość znaczne osłabienie skutkiem zmniejszenia napływu zamówień. Poza ogólnymi gospodarczymi i politycznymi przyczynami bardzo hamująco na rynek belgijski wpłynął dalszy spadek funta. Ceny częściowo spadły: w żelazie sztabowem do £ 2.18.6 a nawet do £ 2.17.6, w żelazie kształtowem o sh 1 ÷ 2, natomiast w bednarce i blasze utrzymały się na poprzedniej wysokości. Na blachę wszystkich grubości i gatunków popyt był dobry. Huty mają narazie jeszcze swoje portfele zamówień dość dobrze zaopatrzone.

Na rynku angielskim najmniej się odbiła depresja rynku światowego, tak że ogólna sytuacja pozostawała dobra, a nawet cokolwiek się polepszyła. Jest tendencja o zawieraniu umów na dłuższe okresy, choć ilość zamówień ciągle jest jeszcze zbyt mała, ażeby spowodować poważniejszy ruch w hutach. Ceny angielskie były dotąd prawie że na równi z kontynentalnymi loco Anglija, to też napływy nie ustaje.

W dziale surówki w Midland zapasy są jeszcze duże, natomiast w Cleveland konsumpcja wyrównywa produkcję. Cena utrzymuje się na wysokości sh 59 za surówkę lejarską Nr. 3. W dziale półproduktów obrót odbywają się przeważnie ze składu. W dziale wytworów gotowych są zamówienia na żelazo sztabowe miękkie i t. p.; również blacharnie zatrudnione są dosyć dobrze, natomiast na ciężkie profile belek i na blachę grubą zamówień brak. Na blachę białą zamówienia są małe.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburkiem i Francji — w £ zł. f.o.b. port — notowane były w dn. 1 grudnia 1932 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1 016 kg	za 1 000 kg	
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2.5-3.0% Si)	—	1.18.6	1.18.6
tomasowska	—	1.7.6	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	2.3.6	2.3.0
platyny	—	2.4.6	2.4.0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	2.18.6	2.18.0
belki	—	2.7.6	2.7.0
kątowniki	—	2.15.6	2.15.0
blacha okrętowa, rezerwarowait.p.	—	—	—
szyny stalowe	—	5.10.0	5.10.0
bednarka	—	3.17.6	3.17.6
drut-walcówka	—	4.10.0	4.10.0
blacha tomasowska	—	3.12.6	3.12.0
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynk.	—	6.7.6	3.7.6
gwoździe druc.	—	5.10.0	5.10.0

METALE NIEŻELAZNE. — Ogólne położenie na rynku metali w okresie od 19 listopada do 2 grudnia można określić jako wyczekujące. Poza ogólnymi przyczynami, które hamująco wpły-

nęły na sytuację, ujemnym czynnikiem była konferencja producentów miedzi w New-Yorku, gdzie zostały ujawnione dążenia niektórych wytwórców, mocno kolidujące z uporządkowaniem rynku. Pomimo jednak braku zakupów faktycznych zainteresowanie rynkiem było dosyć duże.

Położenie na rynkach poszczególnych metali przedstawiało się w następujący sposób:

Na rynku miedzi poza czynnikami ogólniejszej natury największą uwagę zwróciła konferencja producentów miedzi w New-Yorku, która zaczęła się dn. 28/XI. Debaty szły w tym kierunku, ażeby producenci amerykańscy nie wywozili zupełnie do Europy lub tylko jakąś nieznaczną ilość, za co znów producenci europejscy gotowi tyliby pójść na układ co do zmniejszenia produkcji¹⁾. W ostatnim tygodniu kartel amerykański opuścił cenę z 5'50 do 5'25 cts, pomimo to jednak ożywienia to żadnego nie wywołało. Położenie statystyczne miedzi jest ciągle niekorzystne, gdyż zapasy są bardzo duże, sięgając 786 300 t miedzi rafinowanej, i nie zdradza jakiejś wyraźniejszej tendencji zniżkowej. Zapotrzebowanie ze strony konsumentów było w okresie sprawozdawczym minimalne, nie było również zakupów spekulacyjnych.

Cyna wykazała początkowo spadek dosyć znaczny, jednakże w drugim tygodniu utrzymywała się już mniej więcej na jednym poziomie. Zapotrzebowanie obniżyło się bardzo znacznie. Światowa wytwórczość cyny w październiku pozostawała bez wielkiej zmiany; również bez zmiany pozostawały zapasy w wysokości 56 153 t na początku listopada. Sprzedaż zapasów pierwszego pool'u nie będzie dokonwana, dopóki wytwórczość cyny nie będzie mogła być podniesiona o 40% w stosunku do dzisiejszej wytwórczości.

Na rynku ołowiu położenie przedstawia się naogół niekorzystnie ze względu na wzrost wytwórczości i zapasów z jednej strony i spadek zapotrzebowania z drugiej. Wytwórczość światowa wzrosła z 99 685 t we wrześniu do 109 000 t w październiku skutkiem wzrostu produkcji w Niemczech, Kanadzie i Meksyku. Zapasy światowe oceniane są na 350 000 t. Zapotrzebowanie w okresie sprawozdawczym wykazało znaczny spadek, pomimo to ceny po chwilowej obniżce ostatnio znów wykazywały tendencję zwyżkową.

Rynek cynkowy utrzymywał się stosunkowo najlepiej i swój bilans dwutygodniowy zamknął saldem dodatnim. Zapasy kartelowe w pierwszej połowie listopada zniejszyły się o 1 660 t. Natomiast wytwórczość wykazała wzrost w październiku w porównaniu z wrześniem o 6'7%.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga terminowe): miedź standard zyskała £ ³/₈ wzgl. ¹¹/₁₆, miedź elektrolityczna i rafinowana również podniosła się w cenie każda o £ ³/₄. Cyna straciła £ ¹/₂, wzgl. ¹⁵/₁₆. Ołów w sprzedaży gotówkowej zamknął swój bilans na zero, w transakcjach zaś terminowych zyskał £ ¹/₁₆. Cynk wykazał zysk £ ¹/₈, wzgl. ⁵/₁₆. Nikiel w sprzedaży krajowej zyskał £ 5, w zagranicznej

zaś pozostał bez zmiany. Srebro straciło przy obu rodzajach transakcji po ⁵/₈ d na uncji. Złoto zyskało sh ¹/₈ na uncji. Inne metale pozostawały bez zmiany.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali — w £ za 1 016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20" × 14" × 0'24 mm, platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d za uncję:

Metal	Poprzed. Okres sprawozdawczy:			
	okres ultimo	maksimum	minimum	ultimo
Miedź:				
standard:				
kasa	31 ³ / ₁₆ -5 ¹ / ₁₆	32 ⁷ / ₁₆	31 ¹ / ₂	31 ⁵ / ₈ -11 ¹ / ₁₆
term.	31 ⁵ / ₁₆ -7 ¹ / ₁₆	32 ¹³ / ₁₆	31 ¹³ / ₁₆	32-3 ¹ / ₁₆
elektrol.	36-37	37 ³ / ₄	36 ¹ / ₂	36 ¹ / ₂ -37
rafinow.	33 ¹ / ₂ -34 ¹ / ₄	36	33 ¹ / ₂	34 ¹ / ₂ -35 ¹ / ₂
Cyna:				
kasa	153 ³ / ₈	154 ³ / ₄	150 ¹ / ₂	151 ³ / ₈ -7 ¹ / ₈
term.	154- ¹ / ₄	155 ¹ / ₄	151 ¹ / ₂	153 ¹ / ₈ - ¹ / ₄
Ołów:				
kasa	11 ¹⁵ / ₁₆	12 ¹ / ₁₆	11 ⁵ / ₈	11 ¹⁵ / ₁₆
term.	12 ⁵ / ₁₆	12 ⁷ / ₁₆	11 ⁷ / ₈	12 ³ / ₈
Cynk:				
kasa	15 ³ / ₁₆	15 ³ / ₈	14 ⁷ / ₈	15 ³ / ₁₆
term.	15 ⁷ / ₁₆	15 ⁹ / ₁₆	15 ¹ / ₈	15 ⁵ / ₈
Glin:				
dla kraju	100	100	100	100
" zagr.	—	—	—	—
Nikiel:				
dla kraju	250—255	265	250	260—265
" zagr.	\$ 37-38	\$ 38	\$ 37	\$ 37—38
Blacha				
biała	15 ³ / ₄ -16 ¹ / ₄	16 ¹ / ₄	15 ³ / ₄	15 ³ / ₄ -16 ¹ / ₄
Platyna				
"Spong"	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂
Srebro:				
kasa	18 ¹ / ₈	18 ³ / ₁₆	17 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂
term.	18 ³ / ₁₆	18 ³ / ₄	17 ⁹ / ₁₆	17 ⁹ / ₁₆
Złoto	125.7	130.8	125.6	127.3

Na rynku starych metali ruch był bardzo niewielki przy małym zapotrzebowaniu. Ceny utrzymywały się niejednolicie, podczas gdy w Berlinie wykazywały tylko bardzo nieznaczne zmiany, w Paryżu spadły mocno, wykazując stałą tendencję zniżkową. Ceny hurtowe za 100 kg wynosiły w Berlinie — w RM dn. 2/XI: miedź 43 ÷ 44, bronz 35 ÷ 36, mosiądz 34 ÷ 35, cynk 13 ÷ 14 i ołów 14. Analogiczne ceny we Francji loco Paryż — we fr. fr. w dn. 20/XI wynosiły: 210, 150, 130, 65 i 90.

SUROWCE WŁOKIENNICZE

— Rynek bawełniany w listopadzie wykazał w dalszym ciągu — tak jak w okresie 2 poprzednich miesięcy — tendencję niejednolitą, przy ciągłych wahaniach cen. Sytuacja kształtowała się w dużej mierze w zależności od sytuacji politycznej; z drugiej jednak strony nie wolno pomijać faktu, iż sprawozdanie szacunkowe bawełny, które ukazało się pod koniec listopada, wykazuje jeszcze wyższą liczbę wyluszczonego surowca na dz. 1 XI, a mianowicie 10 533 000 bel od początku sezonu. Pomimo wszystko jednak koniec roku może przynieść pewne odprężenie na światowym rynku

¹⁾ Jak wiadomo, konferencja do porozumienia nie doprowadziła.

bawełnianym, niezależnie od istniejących wciąż jeszcze bardzo poważnych nadwyżek tego surowca. Według danych nowojorskiej giełdy bawełnianej konsumpcja światowa surowej bawełny amerykańskiej w okresie 3 kwartałów r. b. wzrosła o 9,5% wobec sezonu ze złorocznego, a o 28,5% w porównaniu z 1930 r. Biorąc za podstawę 10%-owy wzrost w okresie całego sezonu bieżącego, możemy stwierdzić lekko zmniejszoną podaż przy wyższej konsumpcji. Ten wzrost konsumpcji pozostaje w związku ze zwiększeniem aktywności w światowym przemyśle bawełnianym. Większe ośrodki tego przemysłu w Anglii, Francji i Niemczech wykazują poważny wzrost zamówień, a szczególnie korzystnie kształtować się zaczyna ostatnio sytuacja w Japonii. Jeden z najpoważniejszych czynników politycznych, wpływających na sytuację rynku bawełny amerykańskiej — wybory Prezydenta — wyjaśniony został w sensie dla farmerów pomysłem przez wybór Roosevelta.

Wywody powyższe potwierdza częściowo ruch cen surowej bawełny w listopadzie. Nieznaczne wahania cen tego surowca zbiegały się przeważnie z pewnymi wydarzeniami politycznymi. Pod koniec miesiąca natomiast nastąpiła poważniejsza już zwyżka, i to nie tylko na rynku nowojorskim, ale i w Liverpoolu. W New-Yorku ceny surowej bawełny w okresie 29 ÷ 30 listopada zwyżkowały w granicach 10 ÷ 18 punktów, w Liverpoolu — o ok. 20 punktów i o kilkanaście punktów w Bremie.

Rynek wełniany w listopadzie kształtował się w dalszym ciągu mocno. Ostatnia tegoroczna seria aukcyj wełny kolonialnej w Londynie, która została zamknięta w dn. 14/XII, przyniosła w pierwszym tygodniu zwyżkę cen w granicach ok. 5%. Ogółem znajdzie się w okresie aukcyj 149 tys. bel surowej wełny pod młotem. Pierwszy tydzień trwania aukcyj wywołał

wśród miarodajnych sfer odbiorców angielskich nastroje optymistyczne. Spadek funta wpłynął również silnie na wzrost obrotów w Londynie, które kształtowały się bardzo poważnie. Zwłaszcza odbiorcy z Kontynentu zrealizowali wydatne zamówienia, przy czym podkreślić należy, iż w grę wchodziły przeważnie zamówienia długoterminowe, co świadczyłoby o wzroście zaufania do stabilizacji cen wełny na dość wysokim poziomie. Podkreślić również należy, iż analogicznie, jak w przemyśle bawełnianym, również i światowy przemysł wełniany notuje ostatnio wzrost produkcji, co wpływa na zwiększenie zapotrzebowania się na ten surowiec. Analogiczny przebieg miały aukcje, odbywające się w Australii oraz w Afryce Południowej. Zwłaszcza te ostatnie notowały zwyżkę cen, przy czym podkreślić należy bardzo liczny napływ odbiorców z Francji i Anglii oraz oddawna nienotowany fakt, iż cały zapas dostarczonej na aukcje wełny sprzedany został w okresie o wiele krótszym, aniżeli przewidywał pierwotny oficjalny termin aukcyj, które zostały też z tego powodu znacznie wcześniej zamknięte. Podkreślić przytem należy, że analogicznie rozwijała się sytuacja na rynku wełnianym w Bremie, gdzie przy niezbyt wielkich rozmiarach transakcyj — ceny kształtowały się mocno. Również i w Bradfordzie tendencja cen była mocna, a na szczególne podkreślenie zasługuje fakt umacniania się cen surowej wełny na rynku włoskim.

Rynek lnu rozwijał się w dalszym ciągu przy stosunkowo dość dużych obrotach. Wzmocnienie cen od października utrzymuje się na wszystkich prawie rynkach. Na podkreślenie zasługuje wzrost zapotrzebowania ze strony przemysłów zachodnio-europejskich. Sowiety w okresie listopada nie występowały zbyt aktywnie ze swemi transakcjami sprzedażnymi, które jeszcze w październiku były stosunkowo dość ożywione. Likwidacja starych

zapasów, która nastąpiła w okresie od października, wpłynąć powinna niewątpliwie dodatnio na umacnianie się tendencji cen surowego lnu.

Rynek konopi w listopadzie znamionował spokój przy tendencji cen lekko wzmocnionej. Wahania kursu funta wpłynęły na powściągliwość odbiorców zarówno na rynkach europejskich (z wyjątkiem włoskiego, gdzie było ożywienie), jak i zamorskich. Transakcje zawierane były bardzo ostrożnie i tylko na krótkie terminy.

Rynek juty nie reagował jeszcze na sytuację, wytworzoną w dziedzinie produkcji tego surowca po umowach ottawskich; uzyskane przez W. Brytanię preferencje od dominjów, produkujących ten surowiec, zmuszą — sądzić należy — szereg państw do podjęcia walki konkurencyjnej. W jakim kierunku odbije się to na ruchu cen — trudno dziś jeszcze narazie przewidzieć.

Rynek surowego jedwabiu w listopadzie kształtował się dość niejednolicie. W I połowie miesiąca szereg czynników o charakterze politycznym wpłynął deprymująco na sytuację rynkową. Nieliczne transakcje wykorzystane zostały przez odbiorców dla uzyskania możliwie najkorzystniejszych warunków, co doprowadziło zwłaszcza na rynku japońskim do zniżki cen. Również i we Włoszech transakcje były bardzo nieliczne przy cenach zniżkujących, co położyć należy częściowo na karb polityki produkcyjnej odbiorców, którzy ostatnio przeprowadzili redukcję pracy w fabrykach, a nawet unieruchomili szereg warsztatów. Większe nieco ożywienie panowało w Lyonie, przy cenach jednak wybitnie zniżkujących. Rynek nowojorski nie notował większych obrotów. Dopiero w II połowie miesiąca sprawozdawczego nastroje na rynkach światowych uległy nieco wzmocnieniu.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 412-66 (Red.), 412-73 i 335-35 (Adm.), 11-92-68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1.200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/6 str. — zł 55, 1/8 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Sekretarz Redakcji: **BOHDAN WITWICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu relacyjnego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zaproszenie do subskrypcji

Zarząd firmy „Bracia Kobylańscy“, Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu Wyrobami Stalowymi

zgodnie z uchwałą swą z dn. 19 listopada 1932 r. podaje do wiadomości: że Walne Zgromadzenie akcjonariuszów Spółki z dn. 30 kwietnia 1932 r. uchwaliło powiększyć kapitał akcyjny Spółki o sumę zł 250 000, t. j. do wysokości zł 1 250 000, drogą nowej emisji 250 sztuk nowych akcji na okaziciela, nominalnej wartości zł 1 000 każda, na następujących warunkach: a) pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji służy właścicielom akcji emisji poprzedniej (pierwszej), w stosunku 1 akcji nowej na 4 akcje pierwszej emisji, b) cenę emisyjną akcji nowej emisji określa się na zł 1 250, c) powiększenie kapitału akcyjnego winno być skutecznie zgodne z art. 114, 118, 119 i 121 prawa o spółkach akcyjnych

Wobec tego Zarząd Spółki wzywa niniejszym akcjonariuszów do wykonania przysługującego im prawa poboru nowych akcji.

Akcjonariusze, pragnący skorzystać z tego prawa, winni w Zarządzie Spółki w Warszawie, przy ul. Widok 24, do dn. 27 stycznia 1933 r., przedłożyć posiadane akcje oraz wpłacić całą sumę, przypadającą za subskrybowane akcje nowej emisji.

Akcjonariusze, którzy w powyższym terminie warunków tych nie wykonają, tracą prawo poboru w stosunku do posiadanych akcji, a zakupem nierozebranych. Zarząd Spółki postąpi zgodnie z art. 119 prawa o Spółkach Akcyjnych. O ile do 3 miesięcy od dnia zamknięcia subskrypcji nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania, subskrybenci przestają być związani napisem.

III OGŁOSZENIE

KOMISJA LIKWIDACYJNA

Tow. Drogi Żelaznej Fabryczno-Kódzkiej, Warszawa, Królewska 35

zawiadamia, że Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z 30 września 1932 r.

uchwaliło otwarcie likwidacji

z dniem 1 grudnia 1932 r., i wzywa wierzycieli nie podlegających działaniu art. 4 ustawy z 18 marca 1931 r. („Dziennik Ustaw Rzeczpospolitej” Nr. 39 poz. 313) do zgłoszenia pretensyj w ciągu roku od ostatniego ogłoszenia.

III OGŁOSZENIE

Dn. 23 września 1932 r. zapisane zostało do rejestru handlowego Sądu Okręgowego w Warszawie w tomie Dział B Nr 1496 otwarcie likwidacji spółki akcyjnej pod firmą:

„Polskie Zakłady Elektryczne Brown Boveri“, S. A.

Niżej podpisani likwidatorowie, mający swoją siedzibę w Warszawie przy ulicy Bielańskiej Nr. 6, wzywają niniejszym w myśl art. 129 prawa o spółkach akcyjnych wierzycieli wyżej wymienionej spółki do zgłoszenia swych wierzytelności.

Warszawa, 24 grudnia 1932 r.

„Polskie Zakłady Elektryczne Brown Boveri“, S. A. w likwidacji

(-) Gerber, (-) Heuscher, (-) Tomanek

III OGŁOSZENIE

Syndykat Rolniczy Grodzieński, S. A. w Grodnie

na mocy uchwał dwóch walnych zgromadzeń ulega rozwiązaniu i przystępuje do likwidacji.

Stosownie do przepisu art. 129 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39 poz. 383) Komisja Likwidacyjna

wzywa wszystkich wierzycieli Spółki

do zgłoszenia swych pretensyj w przewidzianym przez prawo terminie na ręce Komisji Likwidacyjnej w Grodnie przy ul. Orzeszkowej Nr. 20.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Spójnia“ Hodowla Nasion w Nochowiu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 5 stycznia 1933 r. o godz. 16 odbędzie się w Nochowiu siedzibie Spółki

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1931/32 r.; 2) Powzięcie uchwały co do sposobu pokrycia strat; 3) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Wybory członków Rady Nadzorczej i ich zastępców; 5) Wolne wnioski.

Prawo do głosowania na Walnym Zgromadzeniu mają ci tylko akcjonariusze, którzy najpóźniej na 3 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, t. j. do poniedziałku 2 stycznia 1933 r., zdeponują posiadane akcje u notariusza, albo przedłożą na godzinę przed rozpoczęciem obrad w siedzibie Spółki w Nochowiu.

Zarząd: (-) L. Laudowicz, pp. (-) B. Lewandowski

ZARZĄD

Towarzystwa Handlowo - Przemysłowego ARBON

S. A.

zgodnie z art. 58 ust. 3 Prawa o spółkach akcyjnych, podaje do wiadomości, że

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

odbyte w trybie, wskazanym w art. 58 ust. 1 tegoż Prawa w dn. 14 grudnia 1932 r. postanowiło:

1) Zreasumować wszystkie uchwały, powzięte przez Walne Zgromadzenie w dn. 6 lipca 1931 r., dotyczące podwyższenia kapitału akcyjnego i zmian statutu;

2) Zatwierdzić bilans spółki akcyjnej na dz. 31 grudnia 1931 r., zamykający się ogólną sumą zł 922 115-09 oraz rachunek zysków i strat na tenże dzień, zamykający się stratą netto w sumie zł 190 876-96.

3) Dokonać następujących zmian w statucie spółki a mianowicie: § 3 otrzymuje brzmienie „Zadaniem spółki jest prowadzenie różnych handlowych i przemysłowych interesów i przedsiębiorstw wchodzących w zakres automobilizmu i pojazdów mechanicznych w najszerszym znaczeniu tego pojęcia oraz rozwój pokrewnych gałęzi. W szczególności do zadań spółki wchodzi: a) kupno, sprzedaż produktów fabryk automobilowych i pokrewnych branż, b) prowadzenie komunikacji motorowej, pasażerskiej i towarowej, c) prowadzenie garaży i warsztatów reparacyjnych, d) zakładanie stacji benzynowych i składnic produktów pokrewnych lub potrzebnych dla trakcji motorowej, e) prowadzenie zastępstw firm handlowych i przemysłowych na rachunek własny lub komisowy, f) przyjmowanie udziału w innych przedsiębiorstwach tej lub pokrewnej branży”;

4) Walne Zgromadzenie postanowiło część strat bilansowych za 1931 r. w kwocie 876 (osiemset siedemdziesiąt sześć) złotych 96 groszy przenieść na rok następny. Na pokrycie reszty strat bilansowych w kwocie 190 000 (sto dziewięćdziesiąt tysięcy) złotych podwyższyć kapitał akcyjny o sumę 190 000 złotych przez wypuszczenie 1 900 (tysiąc dziewięćset) akcji drugiej emisji i po otrzymaniu od akcjonariuszów pro rata parte posiadanych akcji całkowitych wpłat na te akcje obniżyć kapitał akcyjny o powyższą sumę 190 000 (sto dziewięćdziesiąt tysięcy) złotych przez umorzenie wszystkich powyższych 1 900 sztuk akcji drugiej emisji i udzielić akcjonariuszom terminu rocznego na pokrycie powyższych strat bilansowych i upoważnić Radę Nadzorczą spółki na prawach Walnego Zgromadzenia do przeprowadzenia uchwały powyższej w terminie według własnego uznania i na zgodzenie się na ewentualne zmiany, jakie mogą być zażądane przez władze państwowe.

Rada Banku dla Handlu i Przemysłu

W WARSZAWIE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 20 stycznia 1933 r. o godz. 13, w lokalu Banku w Warszawie, przy ul. Traugutta 6, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie i bilans za 1932 r. oraz udzielenie władzom Banku absolutorjum; 2) Wniosek Komisji Rewizyjnej; 3) Sprawozdanie Rady i Komisji, wybranej na ostatnim Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów; 4) Uchwalenie uzupełnienia kapitału akcyjnego, bądź likwidacji Spółki; 5) Ewentualny wybór likwidatorów Spółki i udzielenie im pełnomocnictw; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w powyższym Zebraniu, winni, w myśl statutu Banku, zdeponować akcje w Banku na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Zamiast akcji oryginalnych dozwolone jest przedkładanie zaświadczeń banków krajowych o zdeponowaniu akcji. Akcjonariusze, zamieszkali w Gdańsku, mogą zdeponować akcje w Danziger Bank für Handel und Gewerbe, Gdańsk, Langermarkt 30.

PP. Akcjonariusze, posiadający niewymienione zaświadczenia subskrypcyjne na akcje, winni okazać przy wejściu na salę obrad zaświadczenia subskrypcyjne oraz dowody osobiste.

Ponieważ do zdecydowania p. 4 porządku dziennego według Statutu Banku wymagana jest obecność posiadaczy co najmniej połowy emitowanych akcji, przeto w razie, gdyby na rzeczne Zgromadzenie nie przybyła wyżej wymieniona ilość akcjonariuszów, odbędzie się drugie Walne Zgromadzenie z tym samym porządkiem obrad w dn. 15 lutego 1933 r., o godz. 13, w lokalu Banku przy ul. Traugutta 6, w Warszawie, które będzie prawomocne bez względu na ilość przybyłych akcjonariuszów

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Handlowy

dn. 18 czerwca 1932 r. II. Firm. 1100/32, B. I. 206

Do ts. rejestru handlowego oddział „B” przy firmie
**„ESGE SPÓŁKA GRUNTOWA I BUDOWLANA SPÓŁKA
AKCYJNA W KRAKOWIE”**

wpisano dodatkowo: Dzień wpisu 19 czerwca 1932. Firma zmienia statut uzgadniając go z przepisami Rozp. Prez. Rzp. z 22.3.1928. Dz. U. 39 poz. 383. Brzmienie firmy: „Esge” Spółka Akcyjna Gruntowa i Budowlana S. A. w Krakowie. Przedmiot przedsiębiorstwa: 1) Nabywanie gruntów, scalanie, podział i przygotowanie w celach budowlanych zarówno własnych jak obcych. 2) Wyposażenie zarówno gruntów własnych jak obcych w urządzenia sanitarne, techniczne i instalacyjne. 3) Sprzedaż gruntów budowlanych dla ich zabudowy przez obcych. 4) Zabudowa gruntów własnych lub obcych na rachunek własny lub osób trzecich. 5) Przedsięwzięcie czynności handlowo-komisowych i techniczno-budowlanych w sprawach wymienionych. 6) Prowadzenie biura pośrednictwa kupna i sprzedaży majątków ziemskich, realności miejskich i obiektów przemysłowych. Siedziba Spółki: Kraków. Czas trwania nieograniczony. Kapitał zakładowy Spółki określa się na zł 210 000-00, podzielonych na 1.500 sztuk akcji po cenie nominalnej zł 140-00 każda, z których 20% akcji jest imiennych, uprzywilejowanych 31% akcji imiennych zwykłych zaś reszta 49% opiewa na okaziciela, a wszystkie są niepodzielne. Władzami Spółki są: a) Walne Zgromadzenie, b) Zarząd, c) Rada Nadzorcza. Zarząd składa się z dwóch członków wybieranych przez Radę Nadzorczą, składa się najmniej z 5 członków wybranych przez Walne Zgromadzenie.

Firmę Spółki podpisuje się w ten sposób, że pod wyciśniętą pieczęcią lub przez kogokolwiek wypisanem brzmieniem firmy umieszczają swe nazwiska bądź dwaj członkowie Zarządu bądź jeden członek Zarządu z prokury. W razie gdy drugim podpisującym jest prokurysta winien przy swoim nazwisku podać słowa „per procura”. Rok obrotowy — rok kalendarzowy. Dziennik przeznaczony do ogłoszeń Spółki „Czas” w Krakowie. Wybrano Radę Nadzorczą w składzie 6 członków. Członkami Zarządu ustanowiono inż. Władysława Kowalskiego i inż. Tadeusza Polaczek-Korneckiego. Wpisano na podstawie podania z 18.6.1932. protokółów Walnych Zgromadzeń z 3.3.1932. L. R. 13005 i z 17.5.1932 L. R. 13284 i protokołu posiedzenia Rady Nadzorczej z 8.6.1932.

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Handlowy

dn. 21 maja 1932 r.,

II. Firm. 812/32, B. II. 273

Do ts. rejestru handlowego Oddział „B” wpisano

SPÓŁKĘ AKCYJNĄ PRZEMYSŁ LEŚNY

której statut oparty jest na Rozp. Prez. Rzp. z 22/3 1928 Dz. U. 39, poz. 383. Dzień wpisu: 22 maja 1932. Brzmienie firmy: „Przemysł Leśny, Spółka akcyjna w Krakowie. Siedziba Spółki: Kraków. Przedmiot przedsiębiorstwa: Przedmiot przedsiębiorstwa spółki stanowi: a) nabywanie i pozbywanie terenów leśnych i drzewostanów; b) Zarząd i eksploatacja własnych i cudzych terenów leśnych i drzewostanów na rachunek własny lub cudzy; c) handel hurtowy i detaliczny drzewem oraz wyrobami i przetworami drzewnymi; d) nabywanie, tworzenie, utrzymywanie i branie w dzierżawę lub w zarząd zakładów i placówek przemysłu drzewnego i sprzedaży drzewa; e) wszechstronne użytkowanie terenów pod a) wspomnianych. Czas trwania spółki nieograniczony. Kapitał akcyjny: Kapitał akcyjny spółki wynosi dwieście pięćdziesiąt tysięcy złotych. Podzielony on jest na dwieście pięćdziesiąt akcji po tysiąc złotych. Akcje opiewają na okaziciela i są niepodzielne. Władze spółki: a) Walne Zgromadzenie, b) Zarząd, c) Rada Nadzorcza. Zarząd składa się z jednego członka wybranego przez Walne Zgromadzenie. Podpis firmy następuje w ten sposób, że pod wypisaną, wydrukowaną lub stemplem wyciśniętą firmą Spółki kładzie swój podpis członek Zarządu. Rada Nadzorcza spółki składa się z pięciu członków. Członkiem Zarządu ustanowiono Władysława hr. Potulickiego Kraków, Kielecka 18. Wybrano Radę Nadzorczą. Wpisano na podstawie podania z dnia 6 maja 1932. aktów notarialnych z dnia 9.IV.1932 Lrep.: 42517, LR. 42518, LR. 42519 i aktu notarialnego z 23.IV.1932, LR. 6635.

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Handlowy

dn. 19 października 1932 r.

II. Firm. 1535/32 B. I 254

Do ts. rejestru handlowego — Oddział „B” przy firmie
**„POLSKIE ZAKŁADY GARBARSKIE W KRAKOWIE
SPÓŁKA AKCYJNA”**

wpisano dodatkowo: Dzień wpisu 20 października 1932. Wykreśla się prokurę Jana Rojta. Prokurentem ustanowiono Magr. Jerzego Kuncę, urzędnika pryw. zam. Kraków, Pędzichów 5. Wpisano na podstawie zgłoszenia z 18 października 1932 oraz odpisu protokołu Rady Nadzorczej z 30 września 1932.

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Handlowy

dn. 24 września 1932 r.

II. Firm. 1288/32, B. I 242

Do ts. rejestru handlowego Oddział „B” przy firmie:
**JAWORZNICKIE KOMUNALNE KOPALNIE WĘGLA
SPÓŁKA AKCYJNA**

wpisano dodatkowo: Dzień wpisu: 25 września 1932. Udzielił prokurę p. Dr. Antoniemu Wadze, zamieszkałemu w Krakowie, ul. Krupnicza 5. Wpisano na podstawie zgłoszenia z dnia 10 sierpnia 1932 i odpisu protokołu Rady Nadzorczej z 5 sierpnia 1932.

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej Kolei Lokalnej Dolina—Wygoda

odbędzie się dn. 17 stycznia 1933 r. o godz. 11 przed połud. w Stryju przy ul. Grunwaldzkiej 2, w kancelarii adwokata Erazma Semkowicza.

Porządek dzienny:

1) Odczytanie protokołu poprzedniego Walnego Zgromadzenia; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok obrotowy 1931/32; 3) Rozdział zysku; 4) Udzielenie absolutorjum Zarządowi; 5) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej; 6) Sprawa przeniesienia siedziby Spółki do Wygody; 7) Wnioski i różne.

Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej jedną dziesiątą część kapitału akcyjnego, mają prawo żądać umieszczenia dodatkowych spraw na porządku dziennym, które to żądanie winno być zgłoszone najpóźniej dnia 3 stycznia 1933 r.

Do ts. rejestru handlowego Oddział „B” przy firmie

BANK KOMERCYJALNY SPÓŁKA AKCYJNA

wpisano dodatkowo, uzgodniony z Rozp. Prez. Rzp. z 22.III.1928 Dz. U. 39 poz. 385 w brzmieniu ustalonym Postanowieniem Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu. Dzień wpisu: 24 czerwca 1932. brzmienie Firmy: „Bank Komercyjalny, Spółka Akcyjna”, po niemiecku: „Kommerzialbank Aktiengesellschaft”; po francusku: „Banque de Commerce, Société Anonyme”; po angielsku: „Commercial Bank Limited”; Siedziba Spółki: Kraków. Czas trwania nieograniczony. Przedmiot przedsiębiorstwa: a) organizowanie i finansowanie przedsiębiorstw handlowych, przemysłowych, rolniczych, gorniczych, kolejowych, żeglugowych i przewozowych; b) wydawanie pożyczek i otwieranie kredytów na określony termin, a także w formie specjalnych rachunków bieżących, z zachowaniem przepisów prawa bankowego: 1) pod zastaw papierów procentowych, listów zastawnych, udziałów, akcji, i obligacji; 2) na hipoteki nieruchomości ziemskich i miejskich; 3) pod zastaw konosamentów, towarów, świadectw składów towarowych (warantów), trachtów i kwitów przewozowych dróg żelaznych i towarzyszy żeglugi parowej; 4) na podkład weksli w blanco, zaopatrzonych co najmniej w dwa podpisy, o dyskonto i realkonto weksli i innych zobowiązań pieniężnych, d) inkaso wszelkiego rodzaju należności, e) dokonywanie wypłat, wydawanie przekazów pieniężnych w kraju zagranicą na rachunek osób trzecich i własny, f) kupno i sprzedaż na rachunek osób trzecich wszelkiego rodzaju państwowych, papierów procentowych, listów zastawnych, udziałów, akcji, i obligacji, których obieg w kraju jest dozwolony, g) kupno i sprzedaż towarów z polecenia i na rachunek osób trzecich za określoną z góry opłatą komisową, h) kupno i sprzedaż na rachunek własny, oraz na rachunek osób trzecich drogiej metali w monecie oraz weksli ciągniętych krajowych i zagranicznych, i) akceptacje i wydawanie weksli ciągniętych, akredytyw przekazów na miasta w kraju i zagranicą, oraz kupno i sprzedaż walut zagranicznych i dewiz, k) przechowywanie za określoną z góry zapłatą wszelkiego rodzaju papierów procentowych i przedmiotów wartościowych, oraz wydzierżawianie składów towarowych i schowków pieniężnych (safes), l) przyjmowanie wkładów na rachunek bieżący, n) kupno i sprzedaż na rachunek własny państwowych papierów procentowych, udziałów, akcji i obligacji przez Rząd gwarantowanych, m) kupno i sprzedaż na rachunek własny obligacji, listów zastawnych oraz udziałów i akcji przez Rząd niegwarantowanych, przyczem Bank nie może nabywać papierów dywidendowych na rachunek własny na sumę przewyższającą połowę kapitału zakładowego (punkty m. i. n.), o) asekuracja od wylosowania papierów publicznych, udzielanie pożyczek, przejmowanie tych pożyczek i uczestniczenie w tego rodzaju operacjach kredytowych, p) otwieranie w drodze komisji subskrypcyj na państwowe, komunalne i inne publiczne pożyczki na akcje, obligacje i listy zastawne, które wolno wypuszczać w kraju, r) zastaw własnych papierów banku, s) udzielanie pożyczek na sota weksle (t. j. weksle z jednym podpisem wystawcy) zabezpieczone na hipotece majątków ziemskich i miejskich, t) udzielanie gwarancji wszelkiego rodzaju, u) nabywanie nieruchomości przeznaczonych na własny użytek, oraz nieruchomości, których nabycie jest konieczne dla uchronienia się od strat. Te drugie winny być w najkrótszym czasie sprzedane. Bankowi nie wolno nabywać własnych akcji i udzielać na nie pożyczek. Kapitał akcyjny wynosi 1 500 000 zł. podzielony na 15 000 sztuk na okaziciela opiewających w gotówce i całkowicie wpłaconych akcji na kwotę minimalną po 100 zł. każda. Władze spółki: A. Walne Zgromadzenie, B. Rada, C. Dyrekcja (Zarząd), D. Komisja Rewizyjna. Rada składa się co najmniej z 5-ciu a najwyżej z 15-tu członków wybranych przez Walne Zgromadzenie. Kompetencja Rady i ograniczenie Dyrekcji pomieszczone są w § 39 statutu. Dyrekcja stanowi zarząd i składa się z 1 do 2 członków i ich zastępców mianowanych przez Radę. Komisja Rewizyjna składa się z 5 członków wybranych przez Walne Zgromadzenie. Firma podpisująca będzie w ten sposób, że pod wypisaną, wydrukowaną lub stempelką, wyciśniętą firmą banku kładą swoje podpisy zbiorowe albo dwaj dyrektorowie, lub jeden z dyrektorów i urzędnik Banku, mający prokurę, albo dwaj urzędnicy, mający prokurę, o ile przynajmniej jeden z nich został upoważniony przez Radę do podpisywania z drugim prokurentem. Prokurenci mają do swego nazwiska dodać zawsze dodatek oznaczający prokurę. Wpisano na podstawie podania z 11.III.1932. uzupełnionego podaniami z 13.VI.1932. i 18.VI.1932. protokołów Walnych Zgromadzeń z 16.XII.1930 L. R. 50083 i 31.V.1932 L. R. 54830 i Postanowienia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z 31.XII.1931.

Zarząd T-wa Zakładów Zyrardowskich, S. A.

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że ponieważ do-
roczne Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołane na dzień 30
listopada 1932 r. nie mogło się odbyć z powodu nieukazania
się na czas ogłoszenia w „Polsce Gospodarczej”, zwołuje ni-
niejszym

DOROCZNE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

za okres gospodarczy 1931/32 na dz. 5 stycznia 1933 roku, na
godzinę 5-ą popołudniu w Gmachu Stowarzyszenia Techników
w Warszawie, przy ul. Czackiego 3/5, z następującym porząd-
kiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie
sprawozdania Zarządu i bilansu za okres gospodarczy 1931/32;
3) Rozpatrzenie rachunku zysków i strat; 4) Rozpatrzenie spra-
wozdania Rady Nadzorczej; 5) Zatwierdzenie sprawozdania Zar-
ządu, bilansu, rachunku zysków i strat, sprawozdania Rady
Nadzorczej i udzielenie Zarządowi pokwitowania; 6) Wniosek
w przedmiocie obowiązku składania wyłącznie nowych akcji
T-wa Zakładów Zyrardowskich celem brania udziału w Wal-
nych Zgromadzeniach, poczynając od Zwyczajnego Walnego
Zgromadzenia 1933 r.; 7) Wybór nowych członków Zarządu na
miejsce ustępujących; 8) Wybór członków Rady Nadzorczej
i określenie ich wynagrodzenia; 9) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze mają prawo uczestniczenia w Zwyczajnym
Walnym Zgromadzeniu jeżeli, zgodnie z § 39 statutu, najpóź-
niej do dnia 28 grudnia r. b. włącznie do godz. 5-ej popołudniu,
złożą w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Traugutta 8
swoje akcje, względnie zaświadczenia depozytowe lub zasta-
wowe instytucji kredytowych państwowych lub akcyjnych oraz
następujących banków zagranicznych, z wymienieniem imienia,
nazwiska i adresu akcjonariusza, ilości i numerów akcji; Ban-
que de France à Paris et Succursales, Banque Morgan Harges
à Paris, 14 Place Vendôme, Banque Nationale pour le Com-
merce et l'Industrie, Paris, Boulevard des Italiens, Crédit Com-
mercial de France Paris, 21 boulevard Malesherbes, Société de
Crédit Foncier Colonial et de Banque, Paris, rue d'Antin, Hope
et Cie, Amsterdam. Zarząd informuje PP. Akcjonariuszów, dla
uniknięcia nieporozumień, że zgodnie z prawem akcyjnym
i z §§ 5 i 41 statutu, akcje Towarzystwa Zakładów Zyrardow-
skich mają wartość zł 100 nominalnie każda i każda z nich
daje prawo do jednego głosu. Ponieważ nie wszyscy PP. Akcjo-
nariusze dokonali jeszcze wymiany dawnych akcji rublowych
i markowych T-wa Zakładów Zyrardowskich nominalnej war-
tości zł 20 każda, na nowe akcje stuzłotowe, przeto Zarząd
będzie przyjmował jeszcze w tym roku na Zwyczajne Walne
Zgromadzenie oprócz nowych akcji stuzłotowych także i daw-
ne akcje, w stosunku pięciu dawnych akcji rublowych lub mar-
kowych na jedną nową stuzłotową, czyli w ten sposób jedna
nowa akcja lub pięć dawnych akcji rublowych lub markowych
będzie dawała prawo do jednego głosu na Walnym Zgroma-
dzeniu.

I OGŁOSZENIE

W dn. 21 stycznia 1933 r. o godz. 17 w Warszawie, przy ul.
Złotej Nr. 3 w lokalu Nr. 8, odbędzie się

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZY****Częstochowskiej Fabryki Wyrobów Celluloidowych
S. A. w liwuidacji**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Komisji Likwi-
dacyjnej; 3) Wypowiedzenie się co do votum zaufania do Ko-
misji Likwidacyjnej, względnie rezygnacja czy odwołanie człon-
ków Komisji Likwidacyjnej, wszystkich lub niektórych, okre-
ślenie liczby członków Komisji Likwidacyjnej, oraz dokonanie
wyboru członków; 4) Regulamin i plan likwidacji; 5) Wypowie-
dzenie się co do celowości specjalnej Komisji Rewizyjnej, znie-
sienie specjalnej Komisji Rewizyjnej — względnie dokonanie
nowych wyborów; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zebraniu, winni zło-
żyć do dnia 13 stycznia 1933 r. w biurze Komisji Likwidacyjnej
w Warszawie, Złota 3 m. 8 w godz. 11 — 13 swoje akcje lub
właściwe dowody depozytowe na posiadane akcje.

W myśl art. 57 prawa o Sp. Akc., akcjonariusze, reprezentu-
jący przynajmniej 1/10 część kapitału akcyjnego, mogą zgłosić
dodatково sprawy na porządek dzienny, o ile zgłoszenia te
zostaną uczynione nie później, jak na 14 dni przed datą odby-
cia Zgromadzenia Walnego.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Zakłady Akumulatorowe systemu „Tudor”, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 stycznia 1933 r. o godz. 12 w połud. w Kancelarji Pana Rejenta Wacława Dominika Paszkowskiego w gmachu Hipoteki pod Nr. 493, odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego; 2) Zmiana Zarządu, PP. Akcjonariuszom przysługuje prawo zgłoszenia na porządek obrad spraw dodatkowych w terminie do dnia 10 stycznia 1933 r.

Walne Zgromadzenie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Zjednoczone Fabryki Cykorji Ferd. Bohm & Co Gleba w Włocławku”, S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że stosownie do § 19 Statutu, tejeż Spółki, zwołuje

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

kótre odbędzie się w dn. 18 stycznia 1933 r., o godz. 14, w biurze fabrycznym w Włocławku, przy ul. Toruńskiej Nr. 2-b, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie obrad i wybór przewodniczącego. 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1931/32, oraz odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej. 3) Zatwierdzenie sprawozdania i bilansu Spółki za r. 1931/32 i udzielenie pokwitowania Zarządowi. 4) Wybory nowych członków Zarządu na miejsce ustępujących (§ 39 Statutu Spółki) i wybory członków Komisji Rewizyjnej. 5) Określenie funkcji poszczególnych członków Zarządu, oraz ustalenie wynagrodzenia tychże, jak również wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej. 6) Uchwalenie budżetu i planu działalności Spółki na rok 1932/33. 7) Upoważnienie Zarządu do kupna, obciążania i sprzedaży majątku nieruchomości Spółki, oraz do wykresławiania zabezpieczonych hipotecznie na rzecz Spółki kaucji i sum. 8) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w terminie Statutem Spółki przewidzianym (§ 21 Statutu Spółki).

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnem Zgromadzeniu, winni złożyć w biurze Spółki w Włocławku, przy ul. Toruńskiej Nr. 2-b, swoje akcje, bądź też kwity depozytowe lub zastawowe Polskich Instytucyj Kredytowych, Państwowych lub Akcyjnych na 7 dni przed Walnem Zgromadzeniem, t. j. do 10 stycznia 1933 roku.

II OGŁOSZENIE

ZARZĄD

Zjednoczonych Zakładów Chemicznych „Zagożdżon”, S. A.

Warszawa, Grójecka 56

zawiadamia Akcjonariuszów, że 10 stycznia 1933 roku, godz. 16, Krakowskie Przedmieście 9 m. 2, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym: 1) Zagajenie, wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok 1932; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok 1932; udzielenie absolutorjum Zarządowi; 4) Ustalenie budżetu na rok 1932; 5) Powzięcie uchwały co do dalszego istnienia, lub likwidacji Spółki; 6) Uzupełniające wybory do Zarządu, Komisji Rewizyjnej, ewentualnie wybór Komisji Likwidacyjnej, 7) Wolne wnioski.

„OSTRZESZÓW“

Zakłady Ceramiczne i Tartaki, S. A.

W BUDACH. POCZTA OSTRZESZÓW

Bilans na dz. 31 grudnia 1931 roku.

STAN CZYNNY. — Tereny zł 116 554-05; Zbudowania fabryczne zł 122 770-33; Zbudowania mieszkalne zł 48 903-89; Piece ceramiczne zł 36 976-07; Bocznica kolejowa zł 3 096-75; Maszyny i urządzenia zł 181 895-70; Samochód zł 18 231-12; Narzędzia zł 236-52; Stacja elektryczna zł 2 961-90; Inwentarz zł 10 690-28; Materiały opałowe zł 4 476-78; Materiały pomocnicze zł 2 490-29; Wyroby ceramiczne gotowe zł 163 151-12; Wyroby ceramiczne półfabrykaty zł 7 715-00; Gospodarstwo rolne zł 13 574-75; Drzewo obrobione zł 4 555-44; Kasa zł 231-43; Weksle zł 1 845-00; Papiery wartościowe zł 1 520-00; Surowce zł 270-00; Banki zł 1 005-83; Dłużnicy zł 101 967-09; Strata z 1930 r. zł 18 936-47; Strata za 1931 r. zł 3 198-38; Razem zł 867 254-19.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 200 000-00; Fundusz amortyzacyjny zł 75 921-91; Wierzyciele zł 409 931-26; Banki zł 116 311-23; Akcepty zł 61 454-50; Robocizna zł 3 635-29; Razem zł 867 254-19.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Drzewo obrobione zł 3 867-94; Gospodarstwo rolne zł 3 637-52; Procenty i prow. bankowe zł 38 559-01; Koszty handlowe zł 62 954-81; Utrzymanie maszyn i urządzeń zł 12 089-76; Remonty budynków zł 2 071-71; Odpisy zł 33 635-74; Razem zł 156 816-49.

MA. — Wyroby ceramiczne zł 151 626-35; Surowce zł 487-76; Dzierżawy zł 1 504-00; Strata zł 3 198-38; Razem zł 156 816-49.

Rada Nadzorcza:
St. Brudziński, prezes

Zarząd:
Worsztynowicz

„Pepege“ Polski Przemysł Gumowy, S. A. w Grudziądzu

Bilans na dz. 30 czerwca 1931 r.

STAN CZYNNY. — Nieruchomości zł 5 913 040-45; Maszyny zł 6 400 736-76; Ruchomości zł 1 914 023-49; Surowce zł 3 946 605-32; Półfabrykaty zł 734 699-45; Gotowe wyroby zł 2 562 813-77; Kopyta aluminiowe zł 526 041-94; Dłużnicy zł 2 718 260-04; Banki za należności winkulowane zł 316 969-47; Banki za cedowane faktury zł 648 218-92; Banki za weksle do inkasa zł 251 138-05; Udziały zł 122 253-00; Weksle u korespondentów zł 674 241-33; Kasa i należności w bankach zł 16 380-60; Weksle i czeki zł 74 631-20; Papiery wartościowe zł 3 501-00; Strata bilansowa zł 13 284 996-47; Razem zł 40 108 551-26; Weksle w redyskoncie zł 435 551-08; Razem zł 40 544 102-34.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 15 000 000-00; Kapitał rezerwowy zł 1 409 362-30; Kapitał amortyzacyjny zł 3 476 529-67; Akcepty i pożyczki długoterminowe zł 10 786 657-16; Kasa Przeznaczona urzędnicza i robotnicza zł 211 019-49; Wierzyciele zł 5 189 776-43; Banki zł 4 035 206-22; Razem zł 40 108 551-26; Obligo wekslowe zł 435 551-08; Razem zł 40 544 102-34.

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1931 r.

WINIEN. — Fabrykacja i sprzedaż zł 847 508-22; Koszty handlowe, pensje, podatki, procenty i świadczenia socjalne zł 6 246 560-23; Amortyzacja zł 521 777-90; Odpisy na straty na odbiorcach, udziałach, surowcach i fabrykacjach zł 6 274 219-90; Odpis rezerwy na opłaty stemplowe zł 191 958-91; Razem zł 14 082 025 16.

MA. — Zysk z przeniesienia zł 797 028-69; Strata bilansowa zł 13 284 996-47; Razem zł 14 082 025 16.

Zgodność powyższego rachunku strat i zysków oraz bilansu per 30/VI 31 r. z inwenturami i ks. główną firmy „Pepege“ Polski Przemysł Gumowy, S. A. w Grudziądzu potwierdzam z powołaniem na sprawozdanie szczegółowe.

(pieczęć)

(—) A. Thiel

Dyplomowany i zaprzysiężony
rzeczoznawca księgowości

Bilans powyższy oraz rachunek strat i zysków zostały za-
twierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki
Akcyjnej „Pepege“ Polski Przemysł Gumowy w Grudziądzu,
w dn. 9 grudnia 1932 r.

Cukrownia „CHYBIE“, S. A.

Bilans zamknięcia na dz. 30 czerwca 1932 r.

STAN CZYNNY		zł
Nieruchomości: place i budowle	3 972 780:33	
Maszyny i urządzenia techniczne	4 859 058:84	
Ruchomości	205 442:81	
Zapasy	1 534 377:97	
Dłużnicy	1 101 149:30	
Papiery wartościowe i udziały	198 870:65	
Kasa	25 020:17	
Wydatki na okres 1932/33	82 074:22	
Depozyty członków Rady Zawiadawczej	140 000:00	
	<u>12 118 774:29</u>	

Udzielone gwarancje 1 300 631:00

STAN BIERNY		zł
Kapitał akcyjny	3 000 000:40	
Kapitał rezerwowy	862 038:40	
Fundusz amortyzacyjny	3 759 893:57	
Fundusz specjalny	1 412 262:30	
Niewypłacona dywidenda	2 092:56	
Weksle	962 700:00	
Wierzyciele	1 837 023:31	
Depozytariusze	140 000:00	
Zysk	142 764:15	
	<u>12 118 774:29</u>	

Zobowiązania z tytułu udzielon. gwarancyj . . . 1 300 631:00

Rachunek strat i zysków za okres gospodarczy 1931/32

WINIEN		zł
Kukier bezrobotnym 16 000:00 kg	16 164:00	
Odpisano na straty nieściągalne długi plant.	18 685:16	
Odpisano niezamortyzowaną część wartości usuniętej zużytej dyfuzji	27 983:38	
Zysk	142 764:15	
	<u>205 596:69</u>	

MA		zł
Zysk na kampanji 1931/32	137 476:58	
Pozostałość zysku 1930/31	51 240:04	
Dywidenda od akcji Banku Polskiego	9 576:00	
Różnice kursowe na spłaconych zobowiązaniach w walucie obcej	7 304:07	
	<u>205 596:69</u>	

Kołomyjskie Koleje Lokalne, S. A.

Bilans na dz. 31 marca 1932 r.

STAN CZYNNY. — Rachunek budowy zł 1 721 465:00; Gotówka zł 6 571:47; R-k odsetek niedoborów austr. zł 16 289:76; R-k zwłoki kosztów ruchu z odsetkami zł 516 698:50; R-k zysków i strat: niedobór z 31/III 1931 r. zł 30 066:61, niedobór z 31/III 1932 r. zł 7 603:52, razem zł 37 670:13; **Ogółem zł 2 298 694:86.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 303 400:00; Rachunek amortyzacji zł 35 421:21; Dyrekcja Okręgowa Kolei Państw. w Stanisławowie zł 695 209:34; Wierzyciele zł 165 194:96; Ministerstwo Komunikacji: a) zaliczki zwrotne zł 21 122:24; b) niedobory austriackie zł 44 937:32, c) odsetki od niedoborów austr. zł 33 409:89, razem zł 99 469:45; **Ogółem zł 2 298 694:86.**

Rachunek zysków i strat za 1931/32 r.

WINIEN. — Koszty Zarządu zł 6 285:41; Procenty zł 3 062:11; Niedobór eksploatacyjny zł 81 519:77; **Razem zł 90 867:29.**

MA. — Odpisanie wierzytelności zł 1 744:00; Przeniesiono na rachunek zwłoki zł 81 519:77; Niedobór za 1931/32 r. zł 7 603:52; **Ogółem zł 90 867:29.**

Kolej Żelazna Lwów — Bełzec, S. A.

Bilans na dz. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY. — Rachunek budowy zł 10 290 872:57; Gotówka zł 117 132:60; Dłużnicy: a) Kolej Żel. Lwów — Czerniowce — Jassy zł 445 327:20, b) Kołomyjskie Koleje Lokalne zł 56 221:29, razem zł 501 548:49; Rachunek zysków i strat: niedobory do 31/XII 1930 r. zł 171 904:61, niedobory za 1931 r. zł 175 732:11, razem zł 347 636:72; **Ogółem zł 11 257 190:38.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 9 874 000:00; Rachunek amortyzacyjny zł 419 567:38; Ministerstwo Komunikacji zł 805 000:00; Izba skarbową — zaległe podatki zł 158 623:00; **Ogółem zł 11 257 190:38.**

Rachunek strat i zysków za 1931 r.

WINIEN. — Koszty Zarządu zł 61 596:56; Podatek dochodowy zł 158 623:00; Różnica kursu franków szwajcarsk. zł 341:85; Odpisy pretensyj zł 2:00; **Ogółem zł 220 563:41.**

MA. — Procenty zł 39 764:30; Odpisanie wierzytelności zł 5 067:00; Niedobór za 1931 r. zł 175 732:11; **Ogółem zł 220 563:41.**

„AKWAWIT“ Rektyfikacje Spirytusu, S. A.

W POZNANIU

Bilans zamknięcia na dzień 31 sierpnia 1932 r. zatwierdzony przez XII. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dniu 17 grudnia 1932 r.

AKTYWA. — Kasa zł 10 177:67; Bank zł 480 718:74; Dłużnicy zł 1 857 069:28; Weksle zł 305 464:88; Udziały konsorcj. i papiery wartościowe zł 2 225 004:29; Nieruchomości zł 2 980 567:09; Urządzenia fabryczne zł 3 329 828:76; Park prze-wozowy zł 194 860:62; Utensylja biurowe zł 20 477:26; Inwentura zł 104 483:70; Sumy przechodnie zł 559 897:00; Strata zł 21 012:90; razem zł 12 089 562:19; Dłużnicy z tyt. gwarancyj zł 2 083 924:00; Dłużnicy z tyt. gwarancyj hipot. (zob. nom. \$ 500 000:00) \$ 116 136:00, razem \$ 116 136:00 i zł 2 083 924:00.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 6 250 000:00; Kapitał zapasowy ustawowy zł 586 458:49; Kapitał amortyzacyjny: a) z lat ubiegłych zł 2 340 981:19; odpis z powodu likw. części majątk. zł 664:68; razem zł 2 340 316:51; b) amortyzacja za rok 1931/32 zł 430 900:79; razem zł 2 771 217:30; Banki zł 1 035 933:12; Wierzyciele zł 630 163:78; Dyrekcja P. M. S. Konto Separato zł 559 897:00; Weksle zdyskontowane zł 250 000:00; Zaległa dywidenda zł 5 892:50; razem zł 12 089 562:19; Zobowiązanie z tyt. gwarancyj zł 2 083 924:00; Złożone gwarancje hipot. własne (zob. nom. \$ 500 000:00) \$ 116 136:00; razem \$ 116 136:00 i zł 2 083 924:00.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty handlowe zł 423 746:30; Koszty produkcji przedsiębiorstw zł 758 512:18; Świadczenia socjalne zł 38 601:49; Podatki zł 78 210:47; Odsetki zł 47 300:35; Straty na aktywach zł 195 236:06; Amortyzacja zł 430 900:79; Różnice kursowe zł 4 754:25; **Razem zł 1 977 261:89.**

ZYSKI. — Towary zł 373 843:37; Dochód brutto z umów rektyfikacyjnych zł 1 547 760:15; Różne dochody zł 34 645:47; Strata zł 21 012:90; **Razem zł 1 977 261:89.**

Na podstawie przeprowadzonej rewizji poświadczamy niniejszem zgodność powyższego bilansu oraz rachunku strat i zysków z inwenturami i prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi Spółki Akcyjnej „Akwawit“ w Poznaniu.

Powiernik Spółka Rew. Powiernicza Thiel i Marciniak

A. Thiel

Dyplm. i przysięgły rzeczoznawca księgowości.

Zarząd: Dr. Michał Skórny

Rada Nadzorcza przyjęła powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków na posiedzeniu w dniu 25 listopada 1932 r. do zatwierdzającej wiadomości.

Poznań, dnia 25 listopada 1932 r.

Rada Nadzorcza: Stefan Czarnecki, Prezes

Kolej Lokalna Łupków — Cisna, S. A.

Bilans czysty z dn. 31/III 1932 r.

STAN CZYNNY. — Wartość kolei zł 1 686 647·86; Gotówka zł 1 193·26; Podatek majątkowy zł 34 144·77; Rachunek niedoborów zł 247 248·74; Razem zł 1 969 234·63.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 140 620·00; Wierzyciele zł 20 661·64; Podatek majątkowy zł 34 144·77; Kredytowane niedobory eksploatacyjne zł 773 808·22; Razem zł 1 969 234·63.

Rachunek zysków i strat za 1931/32 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 130 233·67; Przeniesienie z 1930/31 r. zł 8 462·89; Razem zł 138 696·56.

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 43 445·97; Procenty zł 273·80; Strata za 1931/32 r. zł 94 976·79; Razem zł 138 696·56.

BĄDŹ NOWOCZESNYM

I PODRÓŻUJ SAMOLOTAMI!

Informacje i bilety: Tel. 547-60, 808-50
i biura podróży

WYCINKI

Z GAZET I CZASOPISM CAŁEGO ŚWIATA
W KAŻDEJ ŻĄDANEJ SPRAWIE

JAKO NAJLEPSZE ŹRÓDŁO
INFORMACYJ, NIEZBĘDNE
DLA WSZYSTKICH

biur i instytucyj: państwowych,
społecznych, kulturalnych, prze-
mysłowych i handlowych oraz
dla osób wszelkich zawodów,
zbiera i na zamówienie dostar-
cza, tudzież załatwia prenume-
raty dzienników i czasopism
krajowych i zagranicznych

INFORMACJA
PRASOWA
POLSKA

DYREKCJA i EKSPEDYCJA:
Warszawa; Bracka Nr. 5. Telef. 241-53

KORRESPONDENCI WE WSZYSTKICH STOLICACH

JUŻ WYSZŁA Z DRUKU

WYDANA NAKŁADEM TYG. „POLSKA GOSPODARCZA“

NOWA TARYFA CELNA

Z DN. 23 SIERPNI 1932 R.

WRAZ Z SZCZEGÓLOWYM SKOROWIDZEM TOWARÓW
NUMERY OBECNEJ I NOWEJ TARYFY

DO NABYCIA
w Administracji Tyg. „Polska Gospodarcza“
WARSZAWA, ELEKTORALNA 2

Cena egzemplarza zł. 20

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-83, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTE: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34
KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82
LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74
LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23
ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75
POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36
SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08
TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99
WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOZCÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE
ALEJA JEROZOLIMSKA 1

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY zł 150.000.000. REZERWY zł 64,216 730

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁGOTERMINOWEGO, PRZEDEWSTYKIEM
POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLI-
GACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH
NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE,
ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA
ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORRESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA